

DOKTORZY HONORIS CAUSA
UNIwersYTETU
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

TOM IV

2001-2019

WYDAWNICTWO NAUKOWE UAM

DOKTORZY HONORIS CAUSA
UNIwersYTETU
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

UNIwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

POZNAŃ 2020

DOKTORZY HONORIS CAUSA
UNIwersYTETU
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

TOM IV

2001-2019

Opracowali
Stanisław Sierpowski, Józef Malinowski

ABSTRACT. Sierpowski Stanisław, Malinowski Józef, *Doktorzy honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*, tom IV: 2001–2019 [Holders of the Doctor Honoris Causa Degree at Adam Mickiewicz University in Poznań, Volume IV: 2001–2019]. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza (Adam Mickiewicz University Press). Poznań 2020. Pp. 136. ISBN 978-83-232-3765-5. Text in Polish.

The book is the fourth volume of the publication devoted to honorary doctorates of Adam Mickiewicz University in Poznań. Twenty-nine people from Poland and abroad received an honorary doctorate between 2001–2019. The publication presents their profiles in chronological order. In each case, a schedule of the title-granting process is presented (motion of the Faculty Council, resolution of the Senate, promotion ceremony). The texts of speeches by representatives of the University authorities, thesis supervisors, or the honorary doctors themselves, delivered on the occasion of the diploma presentation, retain their value. The work is complemented by iconographic material and autographs of the honored persons.

Stanisław Sierpowski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Historyczny, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 7 D, 61-614 Poznań – Poland.

Józef Malinowski, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Biblioteka Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej, ul. A. Fredry 10, 61-701 Poznań – Poland.

Recenzent: dr hab. Miron Urbaniak, prof. UW

© Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
Wydawnictwo Naukowe UAM, 2020

Publikacja sfinansowana
przez Rektora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ISBN 978-83-232-3765-5 (wersja drukowana)
ISBN 978-83-232-3766-2 (PDF)

Projekt okładki i stron tytułowych: Ewa Wąsowska

Na okładce: logo UAM, Gabinet Rektora, fot. Przemysław Stanula

Redaktor: Halina Oszmiańska

Redaktor techniczny: Dorota Borowiak

Łamanie komputerowe: Eugeniusz Strykowski

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIwersYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
61-701 POZNAŃ, UL. FREDRY 10

www.press.amu.edu.pl

Sekretariat: tel. 61 829 46 46, faks 61 829 46 47, e-mail: wydnauk@amu.edu.pl

Dział Promocji i Sprzedaży: tel. 61 829 46 40, e-mail: press@amu.edu.pl

Wydanie I. Ark. wyd. 10,50. Ark. druk. 8,50

DRUK I OPRAWA: VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI, SZCZECIN, UL. KS. WITOLDA 7-9

Spis treści

Przedmowa	/ 7
Wstęp	/ 9
Jan Paweł II (1920–2005)	/ 20
Michał Głowiński (ur. 1934)	/ 26
Jerzy Janik (1927–2012)	/ 30
Manfred Albert Dausies (1944–2016)	/ 32
Zenon Grocholewski (1939–2020)	/ 36
Peter Brook (ur. 1925)	/ 40
Aleksander Pełczyński (1932–2012)	/ 44
Robert Pecora (ur. 1938)	/ 46
Jan Strelau (1931–2020)	/ 48
Tadeusz Kotula (1923–2007)	/ 50
Albert Arnold Gore (ur. 1948)	/ 54
Gerd Alberti (1943–2016)	/ 60
Robert Howard Grubbs (ur. 1942)	/ 62
Jerzy Fedorowski (ur. 1934)	/ 66
Cheong Byung-Kwon (ur. 1948)	/ 70
Andrzej Schinzel (ur. 1937)	/ 72
John Maxwell Coetzee (ur. 1940)	/ 74
Béla Bollobás (ur. 1943)	/ 78
Tadeusz Maliński (ur. 1946)	/ 82
Henryk Samsonowicz (ur. 1930)	/ 86
Peter Nijkamp (ur. 1946)	/ 90
Julia Hartwig (1921–2017)	/ 94

Jan C. Joerden (ur. 1953)	/ 100
Wolfgang Ulrich Dressler (ur. 1939)	/ 102
Brian Cecil Joseph Moore (ur. 1946)	/ 104
Krzysztof Matyjaszewski (ur. 1950)	/ 108
Rolf Fieguth (ur. 1941)	/ 112
Janusz Jurczak (ur. 1941)	/ 116
Reinhard Georg Lührmann (ur. 1949)	/ 118
Aneks. Alfabetyczny spis doktorów honoris causa UAM	/ 121
Bibliografia	/ 127
Wykaz skrótów	/ 130
Indeks nazwisk	/ 131

Przedmowa

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w minionym roku obchodził swój 100. jubileusz. Taka okazja w szczególny sposób skłania do refleksji nad przeszłością. Przyniosła ona szereg cennych inicjatyw wydawniczych. Ważne miejsce wśród nich zajmuje niniejsza książka: czwarty tom opracowania poświęconego 141 doktoratom honoris causa nadanym przez UAM w latach 1919–2019. Poznańska *Alma Mater* wyróżnia tą godnością najwybitniejsze osobistości współczesnego świata, które z kolei – wyraziwszy zgodę na takie uhonorowanie – przydają splendoru naszej Uczelni. Szczycimy się przeto gronem znamienitych doktorów honorowych ze świata nauki i kultury. Na tej prześwietnej liście jest wielu Polaków bliskich sercu mieszkańców naszego kraju, jak Maria Skłodowska-Curie, Ignacy Jan Paderewski czy św. Jan Paweł II.

Przyjęcie w poczet doktorów honoris causa UAM jest zawsze wyrazem szacunku i uznania naszego środowiska akademickiego dla dorobku, osiągnięć i odkryć konkretnych osób, a niejednokrotnie także wyrazem wdzięczności za współpracę z wydziałami, instytutami i pracownikami naszego Uniwersytetu. Stanowi wreszcie wyjątkową formę uznania za budowanie więzi między uczelniami, czy nawet tworzenie pomostów między narodami.

Książka opowiada dzieje Uniwersytetu utkane z dni niezwykłych dla naszej Uczelni, z uroczystości wyjątkowych, bo też wyjątkowa jest ranga przyznawanego tytułu, stosownie do pozycji osób obdarzonych tym wyróżnieniem. Promocja doktora honoris causa jest wyrazem uznania i uszanowania osób o wyjątkowych osiągnięciach w nauce, nierzadko także innych sferach życia publicznego. Procedurze związanej z nadaniem tytułu doktora honorowego towarzyszy merytoryczny, ale zarazem podniosły charakter. Jest on wpisany w wielowiekową tradycję, w której poczesne miejsce zajmuje nieustanne poszukiwanie wzorców odpowiadających humanistycznym wartościom cywilizacji.

Momenty podniosłe i uroczyste szybko przemijają, a ich główni bohaterowie odchodzą. Stąd znaczenie – dla nas i dla potomnych – opracowania, którego czwarty tom wieńczy dzieło zainicjowane przez mojego poprzednika prof. Bronisława Marciniaka. Publikacją tą chcemy przypomnieć zasługi i dorobek doktorów honoris causa, ale przede wszystkim dać wyraz pamięci i szacunku dla osób wyróżnionych przez naszą *Alma Mater*.

Rektor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
prof. UAM dr hab. Andrzej Lesicki

Wstęp

Przyznanie godności doktora honorowego to dowód uznania środowiska akademickiego za wkład osoby honorowanej w rozwój danej dziedziny badawczej, zarówno pod względem naukowym, dydaktycznym, jak i organizacyjnym. Wyróżnione w ten sposób osoby zostały uwiecznione w historii nauki i kultury: polskiej i powszechnej. Uhonorowany został nie tylko ich wysiłek, ale i nieprzeciętne efekty badań i poszukiwań. Bez nich stan wiedzy o świecie, o naszych dobrach kultury byłby znacząco uboższy. Doktorzy honorowi to więc przede wszystkim mentorzy, przewodnicy, słowem luminarze, którzy cieszą się powszechnym uznaniem specjalistów z danej dziedziny, ale też przekraczają granice własnej dyscypliny naukowej.

Tę właśnie cechę uwypuklił w sposób wyrazisty wybitny filozof prof. Kazimierz Twardowski w wykładzie *O dostojęństwie Uniwersytetu*, który wygłosił podczas uroczystości nadania mu tytułu doktora honoris causa Uniwersytetu Poznańskiego 21 listopada 1932 roku. Powiedział wówczas: „[...] godność doktora honorowego, nadawana przez Uniwersyte-ty, jest uważana i uznawana za jedno z najwyższych odznaczeń, jakie w ogóle istnieją. I to z dwóch powodów. Wysokość tego odznaczenia ma po pierwsze podstawę w samej jego treści. Mogłoby się wprawdzie wydawać, że nie posiada ono żadnej określonej treści, skoro udziela się go uczonym, jak i artystom, mężom stanu i wodzom militarnym – a więc jednostkom działającym w kierunkach jak najbardziej rozbieżnych. A jednak wszyscy ci najróżnorodniejszego typu doktorowie honorowi mają pewną cechę wspólną, która łączy się z dosłownym znaczeniem słowa «doktor»; wszak *doctor to is, qui docet*, a więc nauczyciel. Otóż, kogo Uniwersytet obdarza, a tym samym wyróżnia, godnością doktora honorowego, o tym widocznie sądzi, że może innym służyć za wzór, że może ich przykładem uczyć, jak należy w danym zakresie życia postępować”¹.

¹ K. Twardowski, *O dostojęństwie Uniwersytetu*, wyd. II, Poznań 2011, s. 5.

Niniejszy tom zawiera sylwetki 29 osób wyróżnionych doktoratem honoris causa przez UAM w latach 2001–2019. Książkę uzupełnia aneks będący alfabetycznym wykazem wszystkich 141 doktorów honoris causa włączonych do społeczności Uniwersytetu Poznańskiego na przestrzeni jego stuletnich dziejów. Ten wykaz to ewenement, gdyż z reguły prezentowane są spisy doktoratów według czasu przyznania godności doktora honorowego. Jakkolwiek nie jesteśmy zwolennikami absolutystycznie pojmowanej równości, to jednak w tym przypadku chcemy zaznaczyć, że jednakowo poważamy wszystkich naszych doktorów honorowych. Mamy wszakże świadomość, że były wśród nich także doktoraty nadawane pod presją czynników nieraz odległych od naukowego punktu widzenia, zwykle – przyznajmy jednak – najważniejszego i dominującego. Z drugiej strony, rozumienie wyróżniających zasług dla szeroko pojmowanego postępu wymiaru cywilizacyjnego – zwłaszcza w środowisku akademickim – nie zawęży się do efektów badań naukowych.

Jesteśmy świadomi szkicowego charakteru biogramów, mających na celu z jednej strony ukazanie rozległości i różnorodności dziedzin, z których wywodzą się doktorzy honoris causa, a z drugiej strony przypominających sylwetki osób wpisanych przez społeczność uczelnianą do swojego dziejowego sztambucha. Nieprzezwykłą trudnością było często uchwycenie istotnych momentów życiowych osobistości należących w większości do obywateli świata, ludzi wybitnych i wyjątkowych. Przybliżamy olbrzymi i wieloletni dorobek pracy w różnych obszarach nauki, kultury, a nieraz i polityki, zwyczajowo syntetyzowany, najczęściej pokazywany statycznie, wskazujemy na wyróżniające doktora honorowego zasługi, nierzadko o wadze historycznej.

Tak jak w poprzednich trzech tomach, tak i w tym musieliśmy poprzestać na ogólnym omówieniu osiągnięć zawodowych honorowych doktorów, przejawów ich aktywności we własnym środowisku i poza nim, dowodów uznania wyrażonych przez uczniów oraz licznych godności i odznaczeń, które im przyznano. Wielu z nich praktykując etos pracy organicznej – tak bliskiej Wielkopolanom – pozostało ludźmi skromnymi, niechętnymi wszelkiemu rozgłosowi. Zarazem jednak ich życiu i pracy towarzyszyła, musiała towarzyszyć,

odwaga, pasja, pracowitość, innowacyjność i oryginalność. Są to te cechy wybitnej osobowości, które zawsze i wszędzie powinny budzić uznanie i szacunek.

Świadomi ułomkowości wykonanej pracy zdajemy sobie zarazem w pełni sprawę z rysujących się szerokich możliwości poszerzenia wiedzy o „naszych” doktorach honoris causa a poprzez nich – o dziedzinach i dyscyplinach przez nich uprawianych i reprezentowanych. Wśród licznych drogowskazów w tym kierunku widzimy publikacje Wydawnictwa UAM z serii *Doktorzy honoris causa* przygotowywane na uroczystości wręczenia dyplomów doktora honorowego. Zawierają one najważniejsze dokumenty z zakresu procedury towarzyszącej nadaniu godności, tekst przemówienia rektora, laudację promotora, opinie recenzentów oraz okolicznościowy wykład doktora honoris causa.

Tradycyjnie doktoratom honoris causa towarzyszy łacina. Czasy się jednak zmieniają. Wzrost liczby nadawanych w Polsce doktoratów honorowych spowodował, że w łaskach znalazł się w tym zakresie także język polski. Tak więc coraz więcej rodzimych doktorów odbiera ów tytuł w ramach ceremonii w języku polskim. Także dyplomy doktorskie, zachowując na ogół wyszukaną formę artystyczną, są wystawiane w języku polskim. W przypadku doktoratów honoris causa UAM nadal utrzymuje się tradycja. Przekłady zapisów na język łaciński wszystkich dyplomów osób uwidoczniionych w tym tomie są dziełem prof. Ignacego Lewandowskiego. Wśród znawców przedmiotu mówi się w tym przypadku o kunszcie translatorskim.

Podczas uroczystości wręczenia dyplomu doktora honoris causa szczególne miejsce zajmują laudacje promotorów. Mają oni przywilej, ale także obowiązek powiadomienia zebranych o zasługach doktora honorowego. Forma laudatio (*laudacja*) czyli *chwalebna mowa* pochodzi od łacińskiego słowa *laudare*, co znaczy nagradzać, głosić, wyśpiewywać słowa pochwały. W późniejszym średniowieczu tak zwana lauda była wierszem lub pieśnią skomponowaną w językach narodowych. Jednakże słowo „laud” oznaczało także lutnię, czyli instrument, przy którego akompaniamencie można było wyśpiewywać hymny pochwalne, a jako czasownik słowo to oznaczało też świętowanie. Prof. Liliana Sikorska, promotorka Johna Maxwella Coetzee’ego, w laudacji, wygłoszonej 9 lipca 2012 roku, poświęci-

ła tej sprawie kilka słów: „[...] będziemy wygłaszać pochwały, pochwały legalne i zalegalizowane przez uniwersytecki rytuał, a poprzez słowa pochwały świętować tę wiekopomną okazję oraz celebrować osobę i twórczość wielkiego pisarza”.

Nasz wiek – podobnie jak tyle innych stuleci – nie jest łaskawy dla artystów. W cenie są inne walory. Ale właśnie dlatego tak ważne jest honorowanie przedstawicieli sztuki przez środowiska coraz bardziej zdominowane przez nauki eksperymentalne i stosowane. Taki sojusz sprawdzał się niejednokrotnie i cały czas okazuje się możliwy do urzeczywistniania. W niniejszym tomie sztukę słowa reprezentują twórcy tej miary, co Julia Hartwig, Peter Brook i John Maxwell Coetzee. Wcześniej zostali wyróżnieni przez UAM m.in. Wisława Szymborska, Günter Grass, Gustaw Herling-Grudziński. W tej niezwyklej elicie szczególnie miejsce należy się również takim niezwyklej osobom spoza zachodniego kręgu kulturalnego, jak Cheong Byung-Kwon. Rektor UAM Bronisław Marciniak – profesor chemii, ale równocześnie miłośnik literatury i sztuki – w dniu jego promocji powiedział: „Niezwykła fascynacja naszym krajem sprawiła, iż poprzez popularyzację języka, literatury i kultury polskiej w Korei prof. Cheong Byung-Kwon jest idealnym ambasadorem naszego kraju w tej części świata”. Zauważył też, że jest on pierwszym koreańskim uczonym wyróżnionym doktoratem honoris causa przez UAM, ale także pierwszym uczonym z Azji uhonorowanym tym wyróżnieniem. Promotorka doktoratu prof. Teresa Tomaszewicz odczytywała to zdarzenie jako swoiste *signum temporis*. Otóż to właśnie Azja ze swym bezcennym dziedzictwem dochodzi do głosu i zaczyna odgrywać istotną rolę w świecie integrującym się we wspólnotę globalną, której każda część składowa zachowuje własną tożsamość.

6 marca 2005 roku odbyła się promocja doktorska Petera Brooka. Jest on pierwszym twórcą teatralnym uhonorowanym przez UAM doktoratem honoris causa. W Polsce teatralnych doktorów honorowych było dotąd niewielu: Jerzy Grotowski, Andrzej Wajda, Eugenio Barba, Jerzy Jarocki, Józef Szajna, Kazimierz Dejmek. Jeśli dołączymy do tej listy dawny doktorat Ludwika Solskiego, przyznany przez Uniwersytet Jagielloński, otrzymamy komplet laureatów wyróżnionych honorowym doktoratem. Stąd też szacunek dla inicjatywy Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej UAM, by uhonorować Petera Brooka.

Doktoraty honoris causa są także w wielu wypadkach przejawem niezdrowej pogoni niektórych uczelni za osobami uznanymi w świecie. W tym kontekście na odnotowanie zasługuje postawa Wisławy Szymborskiej, która po otrzymaniu Nagrody Nobla w 1996 roku, konsekwentnie odmawiała wielu uczelniom, które prosiły o możliwość włączenia jej do grona swoich doktorów. Tym samym UAM, który nadał jej tytuł doktora honoris causa na rok zanim otrzymała Nagrodę Nobla, pozostał jedyną uczelnią szczycącą się jej obecnością wśród doktorów honorowych.

Wisława Szymborska jest też jedną z trzech Polek, które są noblistkami. Nie bez znaczenia jest to, że dwie z nich łączą laury noblowskie z doktoratami honorowymi Uniwersytetu w Poznaniu. Choć to wiedza niemal powszechna, przypominamy: poczet doktorów honoris causa Uniwersytetu Poznańskiego otwiera podwójna laureatka Nagrody Nobla – Maria Skłodowska-Curie. Zainteresowanie jej dziełem i życiem było zawsze ogromne. Ostatnimi laty poważnie wzrosło dzięki upowszechnieniu wiedzy o nieznanych dotąd fragmentach jej bogatego życia pozanaukowego. Tym bardziej część polskiej opinii publicznej irytuje pominięcie – w światowym dyskursie – polskiej części jej nazwiska. Pamiętać wszakże trzeba, że Maria Curie taki właśnie zapis swojego nazwiska praktykowała na forum międzynarodowym. Podkreśla to opublikowana przez Muzeum Curie w Paryżu w 2017 roku książka albumowa opatrzona wstępem Hélène Langevin-Joliot, wnuczki noblistki².

Promocje doktorów honoris causa były często wydarzeniami, które przekraczały swoim znaczeniem mury Uniwersytetu, a także miasta i regionu. Uwydatniają one nie tylko i nie tyle regionalny czy nawet krajowy format Uczelni, ale często także jej wymiar międzynarodowy. Służą temu między innymi uroczystości towarzyszące promocjom doktorskim niejako wymuszające zainteresowanie ambasad czy konsulatów, a przez to zwiększające rezonans międzynarodowy okoliczności.

Tak było w przypadku nadania godności doktora honoris causa papieżowi Janowi Pawłowi II. Przyjęcie przez papieża tego doktoratu było niewątpliwie wyrazem jego uznania

² M. Augustin, *Marie Curie: une femme dans son siècle*, Paris 2017.

dla UAM. Z polskich uczelni przyjął do tamtego czasu godność honorowego doktora nadaną w 1983 roku przez Uniwersytet Jagielloński oraz Katolicki Uniwersytet Lubelski, noszący zresztą aktualnie jego imię. Starania o nadanie papieżowi doktoratu honorowego podjął w połowie 2000 roku Rektor Stefan Jurga. 29 stycznia 2001 roku we wniosku przedstawionym Senatowi rektor stwierdził: „Bywają doktoraty honorowe, które stanowią splendor dla obdarowanego. Są także i takie, które przynoszą na zawsze zaszczyt uczelni, która tę godność nadaje. Ten doktorat będzie zaszczytem dla naszej Uczelni”. Już podczas następnego posiedzenia Senatu w dniu 26 lutego senatorzy podjęli – przez aklamację! – uchwałę o nadaniu godności doktora honoris causa Janowi Pawłowi II.

Uroczystość wręczenia dyplomu doktora honoris causa papieżowi Janowi Pawłowi II w Sali Klementyńskiej na Watykanie

Do Rzymu w przeddzień uroczystości, tzn. 25 marca, udała się samolotem licząca ok. 125 osób delegacja UAM. Towarzyszyło jej kilkoro zaproszonych osobistości miasta Poznania, województwa wielkopolskiego oraz kilkunastoosobowy Chór UAM. Wśród zaproszonych osobistości znaleźli się: abp Juliusz Paetz, bp Marek Jędraszewski, wojewoda poznański Stanisław Tamm, marszałek Województwa Wielkopolskiego Stefan Wojciech Miłkołajczak, prezydent miasta Poznania Ryszard Grobelny, o. Jan Góra OP – duszpasterz akademicki, a także Grażyna i Jan Kulczykowie. W delegacji znaleźli się także członkowie Senatu *in corpore*, w tym pięcioro studentów. Uroczystość nadania doktoratu odbyła się w Sali Klementyńskiej Pałacu Apostolskiego w dniu 26 marca. Fakt włączenia Jana Pawła II w poczet doktorów honorowych UAM został odnotowany w prasie lokalnej, ogólnopolskiej, a także – co oczywiste – przez „L’Osservatore Romano”.

Każda uroczystość wręczenia dyplomu doktora honoris causa na UAM znajdowała sobie właściwe miejsce na łamach prasowych i w innych środkach przekazu. Sporym echem polskiej i w międzynarodowej opinii publicznej odbił się doktorat wiceprezydenta USA Alberta Gore’a – laureata Pokojowej Nagrody Nobla z 2007 roku. Także ten doktorat należał do szczególnie dyskutowanych w środowisku akademickim w kontekście konsekwencji wynikających z globalnego ocieplenia klimatu. Poparcie dla efektywnych działań na rzecz racjonalnego kształtowania i gospodarowania zasobami środowiska naturalnego jest w UAM widoczne na co dzień. Bliska jest uczelni kierowanej w pierwszych dwóch dziesięcioleciach XXI wieku przez fizyka – prof. Stefana Jurge, geografa – prof. Stanisława Lorenca, chemika – prof. Bronisława Marciniaka i biologa – prof. Andrzeja Lesickiego, idea zrównoważonego rozwoju, łącząca postęp gospodarczy z poszanowaniem przyrody i rozwojem społecznym, gwarantującym lepsze perspektywy – nie tylko i nie przede wszystkim dla obecnych, ale dla przyszłych pokoleń. Nadanie godności doktora honorowego Albertowi Gore’owi było potwierdzeniem narastającej wrażliwości w tym zakresie.

Wszystkie osoby wspierające na Uniwersytecie zwłaszcza zagraniczne doktoraty zdają sobie sprawę, że wzmacniają one wizerunek UAM, a w konsekwencji także Poznania i Polski. Wszyscy doktorzy honoris causa, stając się członkami naszej wspólnoty akademickiej,

zostali również niejako ambasadorami naszego kraju. Uniwersytet skupiając uwagę na przedstawicielach globalnego życia intelektualnego akcentuje to, iż nadzieję na przyszłość daje multilateralizm, pojmowany jako wielogłos obejmujący doświadczenia płynące ze świata nauki, kultury, gospodarki, jak i międzynarodowej współpracy wszystkich tych segmentów. Efektywne i pokojowe funkcjonowanie tej globalnej wspólnoty będzie niemożliwe bez wzajemnego poznania się, bez poszanowania dla odrębności i tożsamości językowej i kulturowej wszystkich wspólnot etnicznych. Kultuwujemy nadzieję, że multilateralny dialog międzynarodowy i międzykulturowy całkowicie zastąpi „dialog” militarny.

Uroczystość wręczenia dyplomu doktora honoris causa wiceprezydentowi USA Albertowi Gore'owi
w Auli Uniwersyteckiej

Przekonania te w całym blasku pojawiły się podczas spotkania siedmiu doktorów honoris causa w Poznaniu w roku jubileuszu UAM, w wystąpieniach specjalnych gości międzynarodowej konferencji *Uniwersytety w poszukiwaniu doskonałości*, która odbyła się w Auli UAM w dniu 6 maja 2019 roku. Przybyli doktorzy honoris causa UAM: prof. Béla Bollobás, prof. Cheong Byung-Kwon, prof. Krzysztof Matyjaszewski, prof. Peter Nijkamp, prof. Hans Wolfgang Spiess. Doktorów honorowych innych uczelni poznańskich reprezentowała prof. Maria Siemionow (Uniwersytet Medyczny w Poznaniu), chirurg transplantolog, która dokonała jednej z najbardziej spektakularnych operacji przeszczepu twarzy. Był też obecny doktor honorowy z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu prof. Andrzej Dubas, specjalista z zakresu agrotechniki roślin, a w szczególności badań nad kukurydzą. Jeden z komunikatów prasowych zaczynał się od słów: *Przybyli ponownie do Poznania, by pomóc uniwersytetom w poszukiwaniu doskonałości*. Swoją obecnością w Auli Uniwersyteckiej dowiedli, że nadana przez Uniwersytet godność stanowiła ledwie przystanek w ich dalszej aktywności naukowo-badawczej, często również organizacyjnej i popularyzatorskiej. Zrazem zauważalna była wyraźna więź łącząca doktorów honorowych z ich drugą *Almae Mater*, co potwierdzało również trafność wyboru dokonanego swego czasu przez Senat UAM.

Na łamach tego tomu gościmy laureatów Nagrody Nobla: Alberta Arnolda Gore – laureata Pokojowej Nagrody Nobla w 2007 r.; Roberta H. Grubbsa – laureata Nagrody Nobla w dziedzinie chemii w 2005 r.; Johna Maxwella Coetzee – laureata literackiej Nagrody Nobla w 2003 r. Godzi się podać, że wśród kandydatów do tej nagrody znaleźli się profesorowie: Peter Nijkamp i Krzysztof Matyjaszewski.

Uroczystości wręczenia dyplomu honoris causa towarzyszyły stałe elementy. Z urzędu przewodniczy tej ceremonii rektor, który w Auli UAM lub w Sali Lubrańskiego otwiera i prowadzi spotkanie. Wśród witanych jako najważniejsze osoby zgromadzenia często bywają obecni członkowie rodziny honorowanego doktora, profesorowie zaangażowani w całą procedurę trwającą nieraz rok, obecni są także przedstawiciele poznańskiego i polskiego, nie rzadko także zagranicznego środowiska akademickiego, reprezentanci władz państwowych i administracyjnych. Splendoru promocjom nadaje oprawa uroczystości, odbiegająca od

codzienności przez tradycyjny strój akademicki władz kolejalnych uczelni z członkami Senatu na czele. Od 2014 roku ukształtował się zwyczaj, że doktor honorowy po uroczystości otrzymuje na własność togę, w której występował podczas tego wydarzenia.

Oprawę muzyczną każdej uroczystej promocji zapewnia Chór Kameralny UAM, na czele którego stali: prof. Krzysztof Szydzisz, Jacek Sykulski, Beata Bielska, a nieraz również Orkiestra Kameralna UAM pod dyr. Aleksandra Grefa. Najczęściej wykonywane są utwory zakotwiczone w tradycji akademickiej, jak *Gaudeamus igitur* lub *Gaude Mater Polonia*. One też zabrzmiały w Watykanie z okazji nadanie doktoratu honoris causa Janowi Pawłowi II w 2001 roku. W tym samym roku na zakończenie promocji prof. Michała Głowińskiego – bardzo aktywny i wszechstronny Chór Kameralny – wykonał *Hear my prayer* Henry Purcella.

Występ chóru akademickiego pod dyрекcją Beaty Bielskiej podczas uroczystości wręczenia dyplomu doktora honoris causa prof. Braianowi Moore'owi w Auli Lubrańskiego w dniu 9 listopada 2015 r.

Koniec uroczystości wręczenia doktoratu honoris causa zawsze wiąże się z podziękowaniami osób uhonorowanych. Bywają często traktowane jako wywiązanie się z porządku nakreślonego przez wiekową tradycję. Warto wspomnieć dwa głosy profesorów odbierających dyplom doktora honorowego UAM. Prof. Peter Nijkamp w dniu promocji 19 stycznia 2015 r. mówił tak: „Stwierdzenie, że ta wysoka godność uniwersytecka przyznana mi przez UAM sprawia mi przyjemność, nie wyraża nawet w części tego, co naprawdę czuję. Brakuje mi słów, by wyrazić towarzyszące temu wydarzeniu ogromne emocje i ogromną wdzięczność. Przyznany mi honorowy doktorat naprawdę porusza me serce. Ale pozwólcie mi Państwo dodać, że to najwyższe naukowe uznanie jest nagrodą, którą pragnę podzielić się z całą światową wspólnotą naukową, bez której nie byłoby mnie dzisiaj tutaj. Wspólnota kolegów naukowców przyczyniła się ogromnie do moich naukowych osiągnięć i jestem pewien, że bez niej nie byłbym w stanie sam osiągnąć tego, co osiągnąłem”.

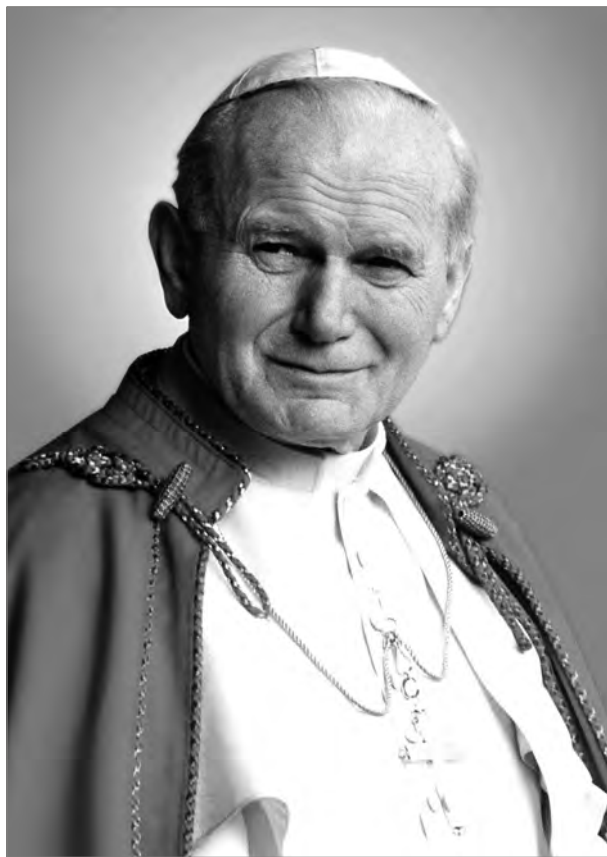
Prof. Michał Głowiński podczas uroczystości 5 listopada 2001 roku powiedział: „Kończąc, muszę wyznać, iż jestem świadom, że w pewnych sytuacjach brak słów odpowiednich, które przekazywałyby to, co pragnęłoby się powiedzieć, słów, które byłyby właściwym środkiem wyrazu. Nie dysponuję nimi, w takich zaś sytuacjach najlepiej sięgać po wyrażenia najprostsze. Zakończę zatem jednym słowem, mając nadzieję, że zabrzmiał tu ono donośnie pełnią swych znaczeń: DZIĘKUJĘ!”.

I my, jako autorzy, dziękujemy osobom, które w trakcie pracy nad powstaniem tego opracowania, na różnym etapie świadczyły pomoc nierzadko istotną, ważną i bezinteresowną.

Przede wszystkim pomysłodawcy i patronowi czterotomowego opracowania, swojego vademecum doktorów honoris causa wyróżnionych przez Uniwersytet w Poznaniu w ciągu minionych 100 lat, prof. Bronisławowi Marciniakowi, Rektorowi UAM w latach 2008–2016. Podziękowania kierujemy także pod adresem Rektora prof. Andrzeja Lesickiego, który zaszczycza przedmową czwarty, ostatni tom cyklu powstałego dla uhonorowania setnej rocznicy powstania Wszechnicy Piastowskiej.

Dziękujemy również: Piotrowi Józefiakowi z Archiwum UAM, Przemysławowi Stanuli z Centrum Marketingu UAM oraz Mateuszowi Czekale z „Poznańskich Studiów Polonistycznych”.

Stanisław Sierpowski, Józef Malinowski

Jan Paweł II

Jan Paweł II *(1920–2005)*

Papież, święty Kościoła rzymskokatolickiego, Karol Wojtyła urodził się w Wadowicach. W 1930 roku rozpoczął naukę w Gimnazjum Męskim w Wadowicach, które ukończył z oceną celującą. Rozpoczęte studia polonistyczne na Wydziale Filozoficznym UJ przerwał wybuch wojny. Podczas okupacji kontynuował działalność teatralną, którą pasjonował się jako gimnazjalista. Od 1942 roku był słuchaczem na tajnym Wydziale Teologicznym UJ jako kleryk zakonspirowanego Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Krakowie. Pracę magisterską napisał na temat *Pojęcie środka zjednoczenia duszy z Bogiem w nauce św. Jana od Krzyża*. W roku akademickim 1945–46 był młodszym asystentem zatrudnionym na UJ. Powstające także wówczas wiersze mieściły się w nurcie poezji metafizycznej. Pierwszy ich zbiór *Renesansowy psalterz* powstał w 1939 roku, ale opublikowany został 60 lat później. Święcenia kapłańskie z rąk kardynała Adama Stefana Sapiehy przyjął 1 listopada 1946 roku. Wkrótce podjął studia w Rzymie na Papieskim Uniwersytecie Świętego Tomasza z Akwinu, które ukończył w 1948 roku z dyplomem *summa cum laude* i tytułem doktora. Od 1948 roku był wikariuszem i katechetą w Niegowici. Angażował się w imprezy kulturalne i turystyczne organizowane dla dzieci i młodzieży. Przeniesiony w 1949 roku do parafii św. Floriana w Krakowie rozwinął działalność publicystyczną („Tygodnik Powszechny”, „Znak”) i naukową. Habilitował się na Wydziale Teologicznym UJ w 1954 roku na podstawie pracy dotyczącej etyki chrześcijańskiej. Rozwinięciem zawartych w niej tez jest książka *Miłość i odpowiedzialność* (1960). Od 1954 roku wykładał teologię moralną i etykę małżeńską na Wydziale Filozofii KUL. W 1958 roku został mianowany biskupem pomocniczym Krakowa. Przyjął wtedy dewizę *Totus Tuus* kierowaną do Matki Chrystusa. Od 1962

roku był krajowym duszpasterzem środowisk twórczych i inteligencji. Dwa lata później został arcybiskupem metropolitą krakowskim, a w 1967 roku kardynałem. Prowadził ożywioną działalność ewangelizacyjną, edukacyjną i naukową. Publikował prace z zakresu antropologii, etyki i filozofii, pisał też dramaty, poematy i wiersze. Należał do przedstawicieli personalizmu chrześcijańskiego, budował koncepcję człowieka – integralnej istoty, bytu cielesno-duchowego, otwartego na transcendencję. Jako metropolita krakowski utrzymywał bliskie kontakty zarówno z fizykami, jak z filozofami. Cezurą w życiu kardynała Karola Wojtyły było konklawe, które 16 października 1978 roku wybrało go na papieża. Przyjął imię Jana Pawła II. Od początku posługi przywiązywał wielką wagę do osobistej ewangelizacji. W pierwszym roku pontyfikatu odwiedził Meksyk i kilka państw Ameryki Łacińskiej, Polskę, Irlandię, USA, gdzie m.in. wystąpił w ONZ, i Turcję, gdzie w Stambule spotkał się z patriarchą Konstantynopola, zapowiadając ekumeniczne zbliżenie między religiami. Ekscytował wiernych jako „Papież Pielgrzym” i zachwycał narody całując ziemię, na której stanął. Objawił się też jako polityk angażujący się w rozwój pokojowej koegzystencji i współpracy („wojna porażką ludzkości”), w tym w ochronę środowiska naturalnego. Przyczynił się do wzrostu tendencji wolnościowych w Europie Środkowo-Wschodniej. Krytykowany był za niechęć do teologii wyzwolenia, powierzchowne reformy w Kurii Rzymskiej, przywiązanie do wiekowych tradycji, odrzucenie kapłaństwa kobiet, potępienie stosowania antykoncepcji, aborcji i eutanazji. Pontyfikat Jana Pawła II charakteryzował szczególny stosunek do świata nauki. W czasie 27 lat pontyfikatu odwiedził ponad sto uniwersytetów, wiele razy spotkał się z reprezentantami świata uczonych w Rzymie. Interesował się nie tylko rozwojem nauki, ale również szkolnictwem wyższym. Posiadał swoją własną wizję uniwersytetu, w którym młodzi ludzie mieliby nie tylko otrzymać określone zasoby wiedzy i umiejętności dochodzenia do prawdy, ale w którym powinno odbywać się oparte na ogólnoludzkich zasadach formowanie ich osobowości. Na spotkaniu ze społecznością uniwersytetu w Sydney w 1986 roku powiedział: „Żaden uniwersytet nie może sobie rościć prawa do szacunku społecznego, jeśli w swej praktyce badawczej nie stosuje najwyższych standardów naukowych, bezustan-

nie aktualizując metody i warsztat badawczy, i jeśli nie odnosi się z najwyższą powagą – co oznacza też całkowitą swobodę – do przedmiotu badań”. Jan Paweł II stworzył i przez wiele lat kontynuował spotkania w Rzymie z delegacjami uczonych z całego świata. Od samego początku swego pontyfikatu zapraszał uczonych na seminaria „Nauka – Religia – Dzieje” organizowane co dwa lata w sierpniu w Castel Gandolfo. Uczestnikami tych spotkań byli fizycy, chemicy, biolodzy, medycy, matematycy, historycy i filozofowie. Pogarszający się stan zdrowia Jana Pawła II, łączony ze skutkami zamachu z 13 maja 1981 roku, ogromne zaangażowanie w przygotowania do wprowadzenia Kościoła w Nowe Tysiąclecie, jak również postępująca choroba Parkinsona, wymusiły ograniczenie aktywności. W niektórych dziedzinach była to aktywność – z kościelnego punktu widzenia – imponująca. Wyniósł na ołtarze 1338 błogosławionych i 482 świętych, więcej niż poprzednicy w ciągu pięciu wieków. Mimo trudności ze zdrowiem wypełniał pasterską posługę do ostatnich dni. Umierał na oczach całego świata. Uwzględniając masowe apele zdominowane hasłem *Santo subito*, proces beatyfikacyjny rozpoczęty już miesiąc po pogrzebie, został zakończony 1 maja 2011 roku. Następnie podjęto proces kanonizacyjny. Równoczesna kanonizacja 27 kwietnia 2014 roku dwóch papieży Jana XXIII i Jana Pawła II była znaczącym wydarzeniem w historii Kościoła. Dokonało się ono w obecności urzędującego papieża Franciszka i emerytowanego papieża Benedykta XVI. Doktor honoris causa dziewięciu polskich uczelni, w tym m.in.: KUL (1983), UJ (1983), SGGW(2002), UMK (2004).

Kalendarium

26 lutego 2001 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rektora i Konwentu Godności Honorowych
Opiniodawcy: prof. Stefan Swieżawski (KUL), prof. Władysław Stróżewski (UJ), prof. Bogdan Walczak (UAM)

26 marca 2001 r. – Promocja odbyła się w Sali Klementyńskiej w Pałacu Apostolskim na Watykanie

Przemówienie papieża Jana Pawła II

[...] Przychodzie tutaj jako przedstawiciele całej społeczności Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, aby uhonorować mnie tytułem doktora tej szacownej Uczelni. Przyjmuję to wyróżnienie z wdzięcznością. Mimo iż moje bezpośrednie kontakty z Uniwersytetem w Poznaniu nie były częste, zawsze jednak czułem się z nim związany. Środowisko naukowe, jakie wokół niego się stworzyło, postrzegałem jako ważne centrum kształtowania szeroko pojętej kultury naszego Narodu. Jak nie przypomnieć w tym momencie słów, jakie wypowiedział Adam Poszwiński podczas uroczystości otwarcia Uniwersytetu, w 1919 roku:

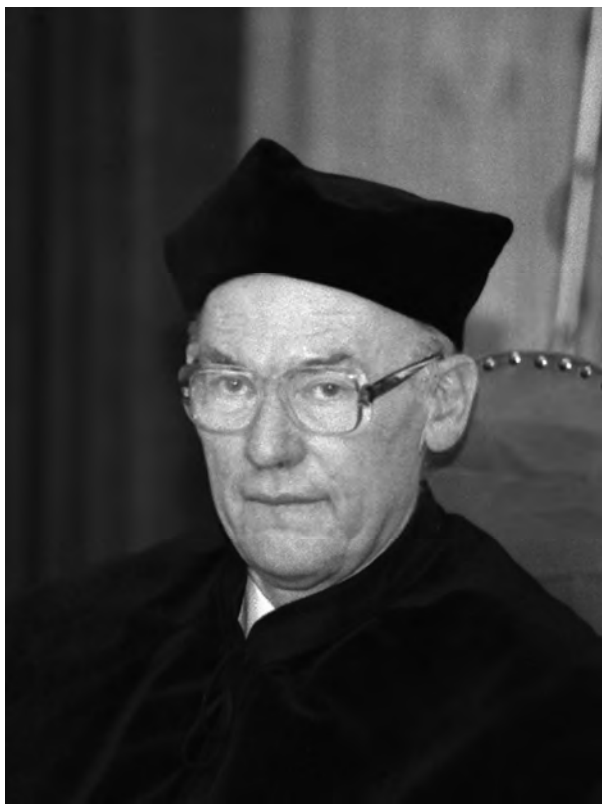
Uroczystość wręczenia dyplomu honoris causa papieżowi Janowi Pawłowi II w Sali Klementyńskiej na Watykanie. Przemawia Rektor UAM prof. Stefan Jurga

„Pragniemy, aby ze szkoły tutejszej wychodzili nie tylko dzielni zawodowcy, ale obywatele o sercu i duchu narodowym, obywatele o najszczytniejszym pojęciu służby obywatelskiej, którzy na swój zawód patrzeć będą jako na służbę dla narodu”. Jeżeli tak, jeżeli troska o duchowe dobro narodu jest podstawową zasadą tej Uczelni, to nie może ona nie być mi bliska.

To duchowe dobro narodu trzeba dziś widzieć w perspektywie jednoczenia się Europy. I w tym ujęciu trudno przecenić rolę Piastowskiej Wszechnicy. W 1983 roku mówiłem w Poznaniu, że to miasto odgrywało znamienne rolę w takim tworzeniu polskiej kultury, iż nabrała ona znamion nade wszystko zachodnioeuropejskich (por. 20.06.1983). W dzieło budowania pomostów pomiędzy dziedzictwem piastowskim, jagiellońskim i późniejszych epok, a duchem Europy, aktywnie i skutecznie włączała się Wasza Uczelnia od jej zamierzonych początków związanych z postaciami biskupa Jana Lubrańskiego, a później biskupa Adama Konarskiego, aż do dzisiejszych czasów. Ufam, że Uniwersytet Poznański również w przyszłości będzie miejscem spotkania pomiędzy utwierdzoną w swojej tożsamości kulturą polską i szanującą ponadczasowe wartości kulturą europejską.

I jeszcze jedna myśl. Nie chciałbym, aby wymowa tego doktoratu honoris causa ograniczała się jedynie do mojej osoby. Przyjmuję go jako znak twórczego współistnienia nauki i religii oraz owocnego współdziałania środowisk naukowych i kościelnych. Wydaje się, iż jest to znak tym bardziej wymowny, że nadanie tego tytułu postulowały wszystkie wydziały Uniwersytetu.

Joannes Paulus Papa II: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Poznaniensis, red. nauk. Bogdan Walczak, Poznań 2001, s. 3–4.

Michał Głowinski

Michał Głowiński (ur. 1934)

Teoretyk i historyk literatury. Urodzony w Pruszkowie. Jako ośmiolatek wraz z rodzicami uciekł z getta warszawskiego. Przeżył wojnę dzięki Irenie Sendlerowej. W latach 1951–1955 studiował polonistykę na Uniwersytecie Warszawskim. W 1958 roku związał się z Instytutem Badań Literackich PAN, gdzie zdobywał kolejne awanse naukowe. Doktorat uzyskał w roku 1961. Stopień doktora habilitowanego otrzymał w 1967, zaś dwa lata później powierzono mu stanowisko docenta. W roku 1976 został profesorem nadzwyczajnym, a w 1986 r. – profesorem zwyczajnym. W 1969 roku wszedł do komitetu redakcyjnego „Pamiętnika Literackiego”. Przez dwadzieścia lat (1971–1991) kierował Pracownią Poetyki Historycznej IBL PAN, a w 1972 roku przewodniczył komitetowi redakcyjnemu serii „Rozprawy Literackie”. Od 1973 roku uczestniczył w pracach Komitetu Głównego Olimpiady Literatury i Języka Polskiego przy IBL PAN. W latach 1977–1981 był członkiem działającego nieoficjalnie Towarzystwa Kursów Naukowych. Współpracował z wydawnictwami działającymi poza cenzurą. Od 1978 roku jest członkiem Komitetu Nauk o Literaturze PAN. Od 1981 roku wszedł w skład Rady Naukowej IBL PAN, a w 1990 roku został jej przewodniczącym. W tym samym roku podjął się sprawowania funkcji zastępcy redaktora naczelnego „Pamiętnika Literackiego”. Jest autorem fundamentalnych rozpraw na temat literatury XX wieku, m. in. *Poetyka Tuwima a polska tradycja literacka* (1962), *Powieść młodopolska. Studium z poetyki historycznej* (wyd. II, 1997), *Zaświat przedstawiony. Szkice o poezji Bolesława Leśmiana* (wyd. II, 1998). Zajmował się z powodzeniem komunikacją literacką oraz teorią powieści. Wydał m.in.: *Gry powieściowe. Szkice z teorii i historii form narracyjnych* (1973), *Narracje literackie i nie-literackie* (1997), *Dzieło wobec odbiorcy. Szkice z komunikacji literackiej* (1998), *Mity przebrane* (wyd. II, 1994). Był redaktorem i współautorem podręczników i kompendiów, jak np. wielokrotnie wznawianego *Zarysu teorii literatury* (wyd. VI, 1991) oraz *Słownika terminów*

literackich (wyd. V, 2010). Istotne miejsce w jego dorobku zajmują analizy językowych mechanizmów propagandy PRL-owskiej: *Nowomowa po polsku* (1990), *Marcowe gadanie* (1991), *Mowa w stanie obłądzenia* (1996). Od końca lat 90. skupił się na pisaniu prozy wspomnieniowej, m.in.: *Czarne sezony* (1998), *Magdalena z razowego chleba* (2001), *Historia jednej topoli* (2003), *Kręgi obcości. Opowieść autobiograficzna* (2010). Profesor Głowiński w 1991 roku został członkiem korespondentem PAU, zaś trzy lata później – członkiem korespondentem PAN, a następnie członkiem rzeczywistym. Otrzymał wiele nagród i odznaczeń, m.in. nagrodę Fundacji Alfreda Jurzykowskiego w Nowym Jorku (1986), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (2013). Doktor honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego (2000), Uniwersytetu Opolskiego (2003), Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy (2018).

Kalendarium

23 kwietnia 2001 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej
Promotor: prof. Zofia Trojanowiczowa; recenzenci: prof. Janina Abramowska (UAM),
prof. Erazm Kuźma (USz), prof. Zdzisław Łapiński (PAN)

5 listopada 2001 r. – Promocja

Przemówienie prof. Michała Głowińskiego

[...] Chciałbym podkreślić, że to, iż mogłem się nauką o literaturze zajmować tak, jak chciałem, nie podlegając ograniczeniom, zawdzięczam w dużej mierze instytucji, w której pracę zaczynałem jako asystent jesienią roku 1958 i w której do dzisiaj pozostałem – Instytutowi Badań Literackich. Przyjęto mnie w momencie, w którym obchodził dziesięciolecie swojego istnienia – i był już całkiem czym innym niż wówczas, gdy rozpoczynał swą działalność. Powstał jako ośrodek, którego celem było uprawianie jedynie słusznej i jedynie postępowej nauki, jako agresywne centrum wojującego stalinowskiego marksizmu. W roku 1958 i – oczywiście w latach następnych – z tych wątpliwych początków na szczęście nic nie pozostało (może poza nienajlepszymi wspomnieniami). Dla mnie czasy te stanowią prehistorię,

mogę się zatem nad nimi nie zatrzymywać. Nikt nie spisał jeszcze dziejów naszego Instytutu, a byłyby one pouczające – tym bardziej, że dałoby się je potraktować jako przyczynek do historii sporej części polskiej inteligencji, tej, która w większej lub mniejszej mierze poddała się komunistycznym złudzeniom, ale szybko je porzuciła, nie ulegając marcowym powiewom i łącząc się, gdy tylko to było możliwe, w sposób mniej lub bardziej konsekwentny z tymi, którzy zabiegali o demokratyczne swobody.

W moim odczuciu Instytut Badań Literackich niemal niezależnie od tego, co działo się wokół, był krainą swobody. Jako historyk literatury mogłem w nim robić to, co uznawałem za stosowne, nikt mnie nie próbował nawracać na marksizm. Niezmiernie sobie taki układ rzeczy ceniłem, stanowiło to ważną przesłankę dla prac, jakie podejmowałem. Swoboda ta nie była bynajmniej oczywista, nie była z góry dana, a by się o tym przekonać, wystarczy przypomnieć nieustanne ataki, jakich był on przedmiotem ze strony aparaczyków udających uczonych i reprezentujących najgorszy PRL-owski ciemnogród. A że nie była z góry dana, że trzeba było o nią zabiegać, z trudem wypracowywać, dbając o to, by nie została zaprzepaszczone, tym bardziej należy ją cenić. Cenię ją wysoko i z wdzięcznością myślę o tych, którzy nawet w najcięższych czasach umieli nadać pracom Instytutu odpowiedni kierunek, którzy nie godzili się na podporządkowanie pracy naukowej działaniom propagandowym – i zabiegali o to, by polska nauka o literaturze miała żywe kontakty z tym, co się dzieje w nauce światowej (imponująca instytutowa biblioteka stanowi jeden z przejawów tych zabiegów). Jestem świadom, że należę do beneficjentów ich mądrości i zdecydowania w nadawaniu Instytutowi tego kierunku, który sprawił, że po zmianie ustrojowej z roku 1989 zbyteczne były rozrachunki i zapewnianie, że zmobilizujemy się i przykładowie będziemy zmierzać do Europy; te korytarze Pałacu Staszica, na których znajduje się Instytut, niemal zawsze znajdowały się w Europie. I zaludnione zostały przez wspaniałe osobowości. Pracownik naukowy uczy się u starszych, określa się wobec rówieśników, uczy młodszych (ale pośrednio uczy się także od nich). Wdzięczny jestem im wszystkim.

Michael Głowiński: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis, Poznań 2002, s. 24–25.

Jerry Janik

Jerzy Janik *(1927–2012)*

Fizyk. Urodzony we Lwowie. Studia w zakresie matematyki i fizyki ukończył na Uniwersytecie Jagiellońskim w roku 1948. Z inspiracji jego mistrza naukowego prof. Henryka Niewodniczańskiego zajął się neutronami i ich oddziaływaniem z materią. Pracę doktorską pt. *Rozpraszanie powolnych neutronów w selenie i arsenie* obronił w 1950 roku. W 1953 roku został zatrudniony w Instytucie Fizyki Jądrowej, gdzie do 1998 roku pełnił funkcję kierownika Zakładu Badań Strukturalnych. W 1960 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym, a w 1972 r. profesorem zwyczajnym. Jego badania dotyczyły głównie ruchu molekuł i fragmentów molekularnych w kryształach molekularnych i ciekłych kryształach w relacji przejść fazowych w tych materiałach, a także rozpraszania neutronów. Wraz z małżonką Janiną, profesorem chemii, stworzył zespół badawczy fizyków i chemików, z czasem znany jako Krakowska Grupa Kryształów Molekularnych i Ciekłych Kryształów. Grupa ta zasłynęła z badań szeregów homologicznych substancji ciekłokrystalicznych i związków kompleksowych, równocześnie szeregiem komplementarnych technik badawczych. Był autorem lub współautorem 170 publikacji naukowych. Wypromował 32 doktorów. Współorganizował w Castel Gandolfo interdyscyplinarne seminaria „Nauka - Religia - Dzieje”, w których brał udział Jan Paweł II. Członek PAN, PAU, Norweskiej Akademii Nauk, Europejskiego Towarzystwa Fizycznego. Uhonorowany m.in. Krzyżem Kawalerskim (1964) i Krzyżem Oficerskim OOP (1995).

Kalendarium

25 czerwca 2001 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Fizyki

Promotor: prof. Wojciech Nawrociak, recenzenci: prof. Jan Stankowski (PAN), prof. Tadeusz Luty (Politechnika Wrocławska), prof. Jerzy Konarski (UAM)

7 stycznia 2002 r. – Promocja

Manfred Danusz

Manfred Albert Dausen (1944–2016)

Prawnik, referendarz Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu. Urodził się w Bambergu, gdzie ukończył gimnazjum humanistyczne i złożył egzamin maturalny. Prawo i nauki polityczne studiował w Norymberdze (1960–1963), a następnie na Uniwersytecie w Würzburgu (do 1969 r.) z przerwą na studia w Lozannie (1965–1966). Stopień doktora nauk prawnych zdobył na Uniwersytecie w Würzburgu, broniąc tezy o granicy między przestrzenią powietrzną a kosmiczną. Doktorat podejmował nowe zagadnienia leżące na styku prawa publicznego i prywatnego, w tym np. ochrony patentowej w przestrzeni kosmicznej oraz transmisji satelitarnych programów telewizyjnych. W latach 1970–1971 przebywał w Waszyngtonie na Georgetown University w Instytucie Prawa Handlu Zagranicznego. W 1972 r. uzyskał dyplom z zakresu prawa porównawczego w Strasburgu i uczestniczył w rocznym studium podyplomowym dla zagranicznych urzędników w Narodowej Szkole Administracji w Paryżu. W 1974 r. złożył drugi egzamin państwowy (pierwszy w 1970 r.) i został prokuratorem, a następnie sędzią w Sądzie Krajowym w Essen, skąd w 1978 r. przeszedł do Federalnego Ministerstwa Sprawiedliwości w Bonn. Od 1979 r. był związany z Trybunałem Wspólnot Europejskich w Luksemburgu, gdzie w 1992 r. uzyskał tytuł Dyrektora Wspólnot Europejskich. Od 1993 r. kierował Katedrą Prawa Publicznego na Uniwersytecie w Bambergu. Uznany znawca prawa europejskiego, autor kilkudziesięciu monografii i specjalistycznych artykułów, gościł w charakterze profesora wizytującego na uczelniach Europy, Ameryki i Azji. Wykłady i seminaria dotyczyły prawa i organizacji międzynarodowych, wspólnot europejskich, organizacji sądownictwa wspólnot europejskich, podstawowych wolności, niemieckiego prawa publicznego i administracyjnego. Od 1995 r. został powołany na stałego profesora gościnnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Karola w Pradze. Był współautorem opublikowanego po czesku podręcznika prawa europejskiego (1998), w którym duży nacisk położono na

zasady współpracy Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z sądami krajowymi, co jest podstawą rozwoju prawa wspólnotowego. Problematyka ta dominuje w jego szeroko znanym dorobku publikowanym w językach angielskim, francuskim i niemieckim. Podstawy teoretyczne relacji między prawem europejskim wypracowanym w ramach Unii a prawem krajowym stanowiły zaczyn do poszukiwań rozwiązań praktycznych. Uczestniczył m.in. w tworzeniu wielu dyrektyw wspólnotowych w Czechach, Estonii, Mołdawii i w Polsce, a następnie także na Węgrzech, w Chorwacji, Czarnogórze i Bośni. Był gorącym zwolennikiem rozszerzenia Unii, kładąc na przełomie tysiącleci nacisk na rozszerzenie Unii na południowy wschód Europy. Wśród pasji badawczych znajduje się też problematyka rynku wewnętrznego, w tym swobody przepływu kapitału, świadczenia usług i prowadzenia działalności gospodarczej. Problemy te rozpatruje z naciskiem na prawa konsumenckie. Konsument jest podmiotem gry rynkowej, osobą świadomą dokonywanych wyborów. Z tym założeniem ukazuje ewolucję prawa europejskiego, które rzutuje na prawo wewnętrzne wszystkich członków Unii. Był członkiem wielu prestiżowych towarzystw naukowych z International Law Association w Hadze na czele. Honorowy doktorat z prawa nadały mu w 1995 r. Australijski Instytut Badań Koordynowanych oraz w 2002 r. Wydział Prawa Uniwersytetu w Rijce.

Kalendarium

27 maja 2002 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Prawa i Administracji

Promotor: prof. Marian Kępiński; recenzenci: prof. Stanisław Biernat (UJ), prof. Cezary Mik (UKSW), prof. Ryszard Skubisz (UMCS)

24 stycznia 2003 r. – Promocja

Przemówienie prof. Manfreda Alberta Dausesa

[...] Gwarantowanie praw podstawowych stanowi w nowoczesnym i demokratycznym państwie prawa najważniejszy element formalny i jest od strony materialnej najistotniejszym atrybutem konstytucji. Dochodzi tu do zderzenia trzech elementów. Z jednej strony niepoko-

jący wzrost nietolerancji, prześladowań i przemocy, które to zjawiska w wielu regionach świata – w tym również na niektórych obszarach Europy – stały się elementem walki politycznej. Z drugiej jednak strony uwrażliwiły one opinię publiczną na kwestię ochrony praw podstawowych i praw człowieka. Kolejnej przyczyny, sprawiającej, że problemy praw podstawowych stają się nader aktualne, należy upatrywać w nierozzerwalnym łączeniu tej problematyki z powszechnym żądaniem respektowania zasad państwa prawa, tzw. *rule of law*, będących podstawą do podejmowania decyzji w obszarze życia politycznego i społecznego. Trzecie zagadnienie odnosi się do zmiany znaczenia roli praw podstawowych jako elementu zasadniczej transformacji w hierarchii wartości społecznych: jeżeli w klasycznych zbiorach praw podstawowych konstytucji państw narodowych na pierwszy plan wysuwały się wartości liberalne i negatoryjne, tzn. ochrona indywidualnych obszarów wolności przed kuratelą i reglamentacją ze strony państwa, to dziś coraz większego znaczenia nabiera możliwość partycypacji w prawach socjalnych, takich jak prawo do pracy, bezpieczeństwo socjalne, oświata i kultura.

Wręcz aksjomatyczny postulat dogmatyki praw podstawowych mówi, że władzę państwową wiążącą się z potencjalną ingerencją w prawa podstawowe można scedować na rzecz organizacji międzynarodowych i ponadnarodowych tylko wtedy, gdy ta ponadpaństwowa władza zwierzchnia zapewni równorzędną, co najmniej jednak kongruentną, ochronę praw podstawowych. Dla Unii Europejskiej wynika z tego teza porównywalnej z państwową zależności w zakresie praw podstawowych, która realizowana przez najwyższą instancję – Europejski Trybunał Sprawiedliwości, ma służyć ochronie praw podstawowych. [...]

Z perspektywy dnia dzisiejszego oraz w obliczu podjętej decyzji o rozszerzeniu Unii Europejskiej na wschód chciałbym tylko dodać następującą uwagę: Realizacja wspólnoty prawa jest niezbędnym elementem utrzymania, rozszerzania i merytorycznego pogłębiania procesu integracji europejskiej. Powoływanie się na prawo, istnienie funkcjonalnego systemu sądownictwa oraz siła przekonywania i pomoc w realizacji celów, jakie daje prawo, są podstawowymi filarami europejskiego systemu prawa.

Manfredo Alberto Dausas: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 24 I 2003, Poznań 2008, s. 40, 63.

Ławon Konst. Jochelov

Zenon Grocholewski *(1939–2020)*

Prawnik, duchowny Kościoła rzymskokatolickiego, kardynał, prefekt Kongregacji Edukacji Katolickiej. Wielkopolanin, urodzony w miejscowości Bródki, niedaleko Pniew. W latach 1957–1963 odbył studia w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Poznaniu. Świecenia kapłańskie przyjął w 1963 roku z rąk arcybiskupa Antoniego Baraniaka. Po trzech latach pracy w kościele parafialnym w Poznaniu podjął studia na Wydziale Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie. Doktoryzował się w 1972 roku z zakresu prawa kanonicznego. Rozprawa wyróżniona złotym medalem dotyczyła prawa małżeńskiego. Jej autor znalazł się w gronie wybitnych znawców tego zagadnienia, zaliczanego do szczególnie konfliktogennych. Opowiadając się za pastoralnym kształtem prawa kościelnego podkreślał – także w latach późniejszych – potrzebę uwzględniania przez Kościół rozwoju prawa świeckiego. Przez kilkanaście lat był znaczącą osobą w Najwyższym Trybunale Sygnatury Apostolskiej, pełniąc m.in. funkcje kanclerza (1980), sekretarza (1982) i prefekta (1998). Był członkiem 7-osobowego zespołu współpracowników papieża Jana Pawła II nadającego ostateczny kształt kodeksu prawa kanonicznego przyjętego w 1983 roku, w miejsce obowiązującego od 1917 roku. Był także członkiem papieskiej Rady ds. Spraw Tekstów Prawnych oraz przewodniczącym Komisji ds. Adwokatów. Trwającej przez całe życie aktywności o charakterze administracyjnym i prawniczym towarzyszyła działalność dydaktyczna, szczególnie na Wydziale Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego, gdzie w latach 1975–1992 wykładał – najpierw prawo małżeńskie, później kanoniczne prawo procesowe; przez 12 lat był również wykładowcą na Papieskim Uniwersytecie Laterańskim. Działalność dydaktyczną zawiesił w 1999 roku

w związku z powołaniem na prefekta Kongregacji ds. Edukacji Katolickiej, której podlega kościelne szkolnictwo wyższe i akademickie na całym świecie. Stanowisko to pełnił do 2015 roku. Zakaz łączenia działalności uniwersyteckiej z pełnieniem najwyższych funkcji kościelnych został złagodzony przez powołanie na stanowisko Wielkiego Kanclerza Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego. Było ono jednym z najważniejszych wśród kilkunastu innych ważnych stanowisk i godności umożliwiających uznanie go za przykład znakomitej symbiozy aktywności administracyjnej i naukowej. Publikowany dorobek obejmuje ponad 700 tytułów, w tym kilka monografii, dostępnych w wielu językach. Dominuje w nich tematyka prawa kanonicznego, administracyjnego, teologii, historii i filozofii prawa. Wybitnej pozycji w świecie nauki towarzyszył postęp w hierarchii Kościoła rzymskokatolickiego. Sakrę biskupią otrzymał w 1983 roku, do godności arcybiskupa wyniesiony w 1991 roku, a od 2001 roku jest członkiem kolegium kardynalskiego. Wielokroć odznaczany i wyróżniany zarówno przez władze kościelne i cywilne wielu państw świata. Odznaczony Krzyżem Komandorskim OOP (2006). Otrzymał tytuł Honorowego Obywatela Miasta Poznania (2006). Doktor honoris causa: Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie (1998), Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (1999), Uniwersytetu w Passau (2001), Uniwersytetu w Glasgow (2001), Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie (2002), Uniwersytetu Śląskiego (2010), Uniwersytetu Katolickiego w Ružomberku (2013), Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu (2018) oraz Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (2019).

Kalendarium

22 marca 2004 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Teologicznego oraz Rady Wydziału Prawa i Administracji

Promotor: ks. bp. prof. Marek Jędraszewski; recenzenci: ks. prof. Wojciech Góralski (UKSW), ks. prof. Tadeusz Pieronek (PAT), prof. Witold Wołodkiewicz (UW)

7 maja 2004 r. – Promocja

Przemówienie dziekana Wydziału Teologicznego UAM ks. prof. Pawła Bortkiewicza

[...] Było i jest niemałą trudnością przedstawiać w imieniu Wydziału Teologicznego uzasadnienie godności doktora honoris causa dla Kardynała Prefekta Kongregacji Wychowania Katolickiego. Nie dlatego, by tych racji brakowało – przeciwnie, teolog i teologowie, którzy podejmują taką prezentację, stają wobec narzucających się siłą faktu oczywistości.

Tak więc stajemy dzisiaj wobec owej trudności – godność doktora honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu jest bowiem przyznawana Księdzu Kardynałowi Zenonowi Grocholewskiemu, który niejako podwójnie jest wśród nas zadomowiony. I to miejsce zadomowienia, zamieszkania jest także oczywiste. Oczywiste, bowiem godność doktora honoris causa otrzymuje Wielkopolanin, który nigdy o swojej małej ojczyźnie nie zapomniał. Ponadto otrzymuje tę godność Kardynał Prefekt, który swoją posługę urzędową wpisał w promowanie nauki i wiary, w symbiozę kultur, w otwarty na dialog areopag Uniwersytetu.

Ze wszech miar zatem wydało się społeczności uniwersyteckiej sprawą oczywistą, a także zyskało owo uznanie wysoką aprobatę w oczach Recenzentów wniosku, obdarowanie godnością Uniwersytetu Księdza Kardynała i otrzymanie zarazem przez naszą społeczność akademicką daru osoby i myśli oraz działania naszego Doktora Honoris Causa. Wzajemność wymiany darów świadczy najtrwalej o wspólnocie *communio personarum*.

Staje dzisiaj zatem przed nami Człowiek Kościoła, który sprawuje wysoki i odpowiedzialny urząd kościelny – niesie sobą i w sobie odpowiedzialność za sprawy wychowania katolickiego. Pojęcie wychowania zawiera w sobie, jak zauważył jeden ze znaczących filozofów polskich XX wieku, wydarzenie pracy nad nadzieją. Oto bowiem nadzieja przychodzi do człowieka w drugim człowieku – wraz z drugim człowiekiem. Określenie „wychowanie katolickie” odnosi to wydarzenie i spotkanie z drugą osobą do konkretnego świata wartości, konkretnego paradygmatu godności osoby ludzkiej, która została objawiona w tajemnicy Wcielenia Boga-Człowieka. W tej tajemnicy, w której, jak powie Jan Paweł II, człowiek *zostaje na nowo wypowiedziany, niejako stworzony na nowo*.

Zenon Grocholewski: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 7 V 2004, Poznań 2004, s. 13–14.

Peter Brook

Peter Brook (ur. 1925)

Reżyser teatralny i operowy, filmowiec, krytyk baletowy i scenograf, kompozytor, pedagog i eksperymentator. Człowiek o renesansowej skali talentu. Urodzony w Londynie, w rodzinie emigrantów rosyjskich, którzy po rewolucji osiedlili się w Anglii. Studiował w Magdalen College w Oksfordzie. Zadebiutował w roku 1943 w londyńskim Torch Theatre *Doktorem Faustusem* Christophera Marlowe’a. Od tego czasu zrealizował ponad siedemdziesiąt przedstawień w Londynie, Paryżu i Nowym Jorku. Zrewolucjonizował teatr szekspirowski w Anglii i na świecie. Pracując w Royal Shakespeare Company wystawił m.in.: *Stracone zachody miłości*, *Miarka za miarkę*, *Tytusa Andronikusa*, *Króla Leara*, *Sen nocy letniej* oraz *Antoniusza i Kleopatrę*. W 1971 roku utworzył z Micheline Rozan Międzynarodowy Ośrodek Poszukiwań Teatralnych w Paryżu, po trzech latach przekształcony w Międzynarodowy Ośrodek Twórczości Teatralnej. Jego stałą siedzibą stał się od 1974 roku Teatr Bouffes du Nord. Stworzył tam jeden z najbardziej niezwykłych i wielokulturowych zespołów artystycznych w dziejach światowego teatru. Dorobek operowy reżysera obejmuje: *La Bohème*, *Borysa Godunowa*, *Olimpijczyków*, *Salome* i *Wesele Figara* w londyńskiej Covent Garden, *Fausta* i *Eugeniusza Oniegina* w Metropolitan Opera House w Nowym Jorku, *Tragedię Carmen* i *Peleasa – Impresje* w Teatrze Bouffes du Nord, *Don Giovanniego* na zamówienie festiwalu w Aix-en-Provence. Jest również cenionym reżyserem filmowym. Do najbardziej znanych jego filmów należą: *Opera żebracza* według Johna Gaya, z Laurencem Olivierem (1952), telewizyjna wersja *Króla Leara*, zrealizowana w Nowym Jorku we współpracy z Orsonem Wellesem (1953), *Moderato cantabile* według Marguerite Duras (1960), *Władca much* według Williama Goldinga (1963), a także *Marat/Sade* (1967) i *Tragedia Hamleta* (2002). Jako reżyser Brook współpracował z największymi gwiazdami aktorskimi, jak: Glenda Jackson, Jeanne Moreau, Vivien Leigh, Paul Scofield. Peter Brook jest autorem

wciąż cytowanych traktatów o tematyce teatralnej, tłumaczonych także na język polski, jak np.: *Ruchomy punkt. Czterdzieści lat poszukiwań teatralnych 1946–1987* (2005), *Wywołując i zapominając Szekspira* (2006) oraz *Z Grotowskim. Teatr jest tylko formą* (2. wyd. 2015). Znajduje się w gronie najwybitniejszych twórców teatru XX wieku, z którymi współpracował i od których wiele się uczył. Dość wymienić tu tylko postacie Edwarda Gordona Craiga, Bertolda Brechta, Jeana Louisa Barraulta, Roberta Wilsona, a z Polaków – Jerzego Grotowskiego i Tadeusza Kantora.

Kalendarium

24 marca 2004 r. – uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej
Promotor: prof. Dobrochna Ratajczakowa; recenzenci: prof. Georges Banu (Sorbona),
prof. Zbigniew Osiński (UW), prof. Józef Tomasz Pokrzywniak (UAM)

6 marca 2005 r. – Promocja

Przemówienie Petera Brooka

[...] teatr musi wciąż pamiętać o nieustannym upływie czasu. Dlatego musimy być otwarci na każdą chwilę owego przerażającego, szybkiego, zmiennego, atomowego ruchu, dokonującego się we wszystkich wymiarach ziemskiego życia. Jest to dziki ruch energii, która nieustannie pożera, niszczy, zmienia i buduje. Musimy także pamiętać, że w teatrze – gdzie zawsze jest coś „przed”, coś „pośrodku” i coś „po” jednocześnie przytrafiają się te wspaniałe chwile, kiedy czas zastyga i nagle otwiera się nowe rozumienie.

[...] Wiem, że oczekuje się dziś ode mnie, żebym mówił o teatrze. I to zmusza mnie, bym kolejny raz zadał sobie to pytanie: „czym jest teatr? [...] Teatr jest osobliwym działaniem grupy ludzi, którzy „przepuszczają różne historie przez własne ciała, żeby w naturalnej formie zbadać rozmaite relacje, znaczenia, bariery i możliwe sposoby ich przekraczania. Aktorstwo jest naturalną ludzką aktywnością. Cała historia dwudziestowiecznego teatru jest historią przełamania dawno ustalonych definicji głoszących, czym teatr jest i czym mógłby być. Zrazu kino,

a potem telewizja burzyły stare teatralne konwencje. Ale wcale nie zamordowały teatru, a tylko oczyściły teren z masy śmieci. Dzięki temu mogły pojawić się stopniowo teatry eksperymentalne i nowe style awangardowe; te nowe formy początkowo były pełne życia, jednak szybko przekształciły się w „nowy formalizm” [...] Ponieważ dzisiaj życie biegnie szybciej, znowu musimy być nieufni wobec wszystkich zastanych form. Powinniśmy wciąż mieć na uwadze bardzo dobre rozróżnienie, które kiedyś wprowadził Grotowski: rozróżnienie pomiędzy spektaklem i performancem. [...] Wartość teatru leży zaś w tym, co zdarza się w określonym momencie przedstawienia, dlatego widzowie są nieodłączną częścią teatralnego doświadczenia. Krytyk także jest jego żywotną częścią, ponieważ zarówno aktorzy, jak i widzowie, którzy tworzą całość, są grupą – nie mogą widzieć tak jasno, jak krytyk. On jest od tego, by nieustannie wstrząsać artystami, mówiąc „nie!”. Cokolwiek robimy, w owym „nie” tkwi potężna wartość. Stanisławski całe życie pracował nad rozwijaniem swojej metody, zaś ostatnie lata spędził na próbach wyzwolenia się z niej. Wiemy, że w tej ostatniej fazie, gdy siedział i obserwował aktorów na próbach, umiał wesprzeć ich usiłowania tylko jednym zdaniem – cokolwiek mu prezentowali, mówił: „nie, to nie to!”.

Dlaczego to słowo ma taką wartość? Ponieważ „nie” zakłada „tak”. Mówienie „nie” oznacza, że masz szeroko otwarte oczy i jasno dostrzegasz, że „to nie to”. A mówisz „nie”, ponieważ czujesz, że w tym, co widzisz, coś mogłoby być. Dlatego ogromna inspiracja płynąca z tego, co pozytywne, jest nieodłącznie związana z negacją.

Teatr musi wciąż pozostawać „pomiędzy”. I trzeba się pilnować, by nie zabrnąć w negację zbyt daleko. Dzisiejszy świat jest w tak tragicznym i przerażającym stanie, że potępienie wszystkich tych horrorów stało się bardzo łatwe. Podobnie łatwo można znaleźć szlachetne i piękne słowa nadziei. Zaś pytaniem nie do rozwiązania jest – jak pozwolić im obu trwać z podobną siłą i przekonaniem. Nikt nie śmiałby dziś określić, gdzie przebiegają granice teatru, ponieważ żadnego z ludzkich doświadczeń nie można z teatru wykluczyć.

Peter Brook: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (6 III 2005), Poznań 2005, s. 27–28.

Aleksander Rejzner

Aleksander Pełczyński (1932–2012)

Matematyk, autorytet w zakresie analizy funkcjonalnej. Urodzony w Tarnopolu, edukację rozpoczął w Drohobyczu. Po wybuchu II wojny światowej rodzina wywędrowała do Warszawy, a po wojnie do Gdańska. W 1950 r., jako uczeń ostatniej klasy liceum był wśród laureatów pierwszej Olimpiady Matematycznej. Pracę magisterską – powstałą pod kierunkiem prof. Stanisława Mazura – obronił w 1955 r. na Wydziale Matematyki UW. W rozprawie doktorskiej z 1958 r. nawiązywał do szeregów bezwarunkowo zbieżnych. Doktorem habilitowanym został w 1963 r. na podstawie rozprawy rozwijającej teorie Stefana Banacha. W 1967 r. rozstaje się z UW i rozpoczyna pracę w Instytucie Matematycznym PAN, gdzie otrzymuje tytuł profesora; od 1976 r. jest członkiem korespondentem PAN i od 1989 r. członkiem rzeczywistym. Był pasjonatem matematyki, ale interesował się też historią, szczególnie wojen i wojska; uwielbiał *Trylogię* Sienkiewicza. Usposobiony życzliwie do ludzi i świata spieszył z pomocą oferowaną współpracownikom lub po prostu innym matematykom z kraju i świata. To jeden z powodów, że większość z jego 150 opublikowanych prac jest współautorska; samodzielne tytuły to głównie zapisy wykładów lub zbiory otwartych problemów. Od 2004 r. honorowy członek Polskiego Towarzystwa Matematycznego. Doktor honoris causa: Vrije Universiteit Brussel (1983); Friedrich-Schiller – Universiteit w Jenie (1984); Kent State University Ohio (1997).

Kalendarium

21 marca 2005 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Matematyki i Informatyki
Promotor: prof. Lech Drewnowski; recenzenci: prof. Zbigniew Ciesielski (PAN), prof. Czesław Ryll-Nardzewski (PAN), prof. Stanisław Kwapien (UW)
20 maja 2005 r. – Promocja

Robert Pecora

Robert Pecora ***(ur. 1938)***

Fizyk i chemik, twórca podstaw dynamicznego rozproszenia światła. Mający po babci w żyłach polską krew urodził się w Nowym Jorku. Studiował fizykę i chemię na Columbia University. W wieku 24 lat uzyskał doktorat z fizyki teoretycznej. Imponującą karierę naukową związał z Uniwersytetem Stanforda. W 1964 r. 26-letni doktor otrzymał tam stanowisko profesora chemii. Praca kierowanego przez niego zespołu koncentrowała się na badaniu ruchów cząsteczek i cząstek koloidowych w fazie skondensowanej, głównie w cieczach. W dorobku liczącym ponad 135 pozycji miejsce wyjątkowe zajmuje napisany wspólnie z Bruce'em Berne'em podręcznik *Dynamic Light Scattering with Applications to Biology, Chemistry and Physics* (1976). Nazwisko prof. Pecory znajduje się na liście najczęściej cytowanych naukowców na świecie. W imponującym dorobku naukowym znajdują się także badania nad podstawami teoretycznymi spektroskopii korelacji fluorescencji. Dokonania w tym zakresie znalazły szerokie zastosowanie w badaniach biochemicznych, biofizycznych i diagnostyce medycznej, umożliwiając przeprowadzenie badań na poziomie pojedynczej cząsteczki. Podjął także systematyczne prace dotyczące technik genetycznych. Przez całą karierę naukową burzył anachroniczny podział naukowców na fizyków, chemików i biologów, na teoretyków i doświadczalników. Należy do uczonych chętnie zapraszanych przez uczelnie całego świata.

Kalendarium

26 września 2005 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Fizyki

Promotor: prof. Adam Patkowski; recenzenci: prof. Józef Szudy (UMK), prof. Józef K. Mościcki (UJ) i prof. Robert Hołyst (Instytut Chemii Fizycznej PAN)

30 marca 2006 r. – Promocja

Handwritten signature in cursive script, likely reading 'J. Galan'.

Jan Strelau (1931–2020)

Psychoлог, twórca teorii regulacyjnych i metod pomiaru temperamentu. Gdańszczanin z urodzenia stał się jednym z najbardziej znanych uczonych w Polsce. Znakomita kariera mieszcząca się między magisterium w 1958 roku a profesurą w 1982 r. uzewnętrznia się setkami prac naukowych, publikowanych w znakomitej większości wspólnie nie tylko ze współpracownikami i uczniami, ale także z uznanymi partnerami zagranicznymi. Wchodził w skład rad naukowych i redakcji kilku czasopism o międzynarodowym zasięgu. Kontakty te przekładały się na udział w międzynarodowych zespołach badawczych oraz prestiżowych gremiach naukowych, w których zdobył uznanie jako uczony skutecznie eksplorujący doświadczenia nauki rosyjskiej i radzieckiej oraz zachodniej. Pasja eksperymentatorska i szukanie pomostów między wielkimi psychologicznymi i neurofizjologicznymi systemami teoretycznymi stały się Jego swoistym znakiem firmowym. W roku 2000 otrzymał nagrodę Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej – tzw. Polskiego Nobla, co wiązano z książką *Psychologia temperamentu*, która jednocześnie ukazała się w języku angielskim w Nowym Jorku w 1998 roku pt.: *Temperament: A psychological perspectives*. Odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2011). Doktor honoris causa: Uniwersytetu Gdańskiego oraz Państwowego Uniwersytetu Nauk Humanistycznych w Moskwie.

Kalendarium

25 września 2006 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Nauk Społecznych
Promotor: prof. Jerzy Brzeziński; opiniodawcy: prof. Edward Nęcka (UJ), prof. Czesław Nosal (Politechnika Wrocławska), prof. Dariusz Doliński (Szkola Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie)

24 listopada 2006 r. – Promocja

Tadeusz Kotula

Tadeusz Kotula (1923–2007)

Historyk. Urodzony w Cieszynie, był synem ewangelickiego biskupa Karola Kotuli. Studiował filologię klasyczną na Uniwersytecie Łódzkim. Stopień magistra uzyskał w roku 1950. Równolegle z filologią klasyczną (od trzeciego roku) podjął studia historyczne, które zakończył drugim magisterium w roku 1952. Od tegoż roku Tadeusz Kotula pozostawał związany z Uniwersytetem Wrocławskim. W 1960 roku obronił pracę doktorską napisaną pod kierunkiem swojego mistrza prof. Józefa Wolskiego, a zatytułowaną *U źródeł afrykańskiego separatyzmu*. W roku 1965 uzyskał *veniam legendi* w zakresie historii starożytnej na podstawie rozprawy *Zgromadzenia prowincjonalne w rzymskiej Afryce Północnej w epoce późnego Cesarstwa*. Z powodzeniem pełnił trzykrotnie funkcje dyrektorskie w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego (w latach 1971–1991), a od roku 1985 aż do przejścia na emeryturę w roku 1994 kierował Zakładem Historii Starożytnej. Zajmował się badaniami nad historią Afryki rzymskiej oraz nad procesami kryzysowymi, jakie dotknęły całe Cesarstwo Rzymskie w III wieku n.e. W badaniach sięgał po epigrafię, prozopografię i onomastykę. Dorobek naukowy prof. Tadeusza Kotuli liczy 15 książek, w tym m.in.: *Afryka Północna w starożytności* (1972), *Masynta* (1976), *Septymiusz Sewerus, cesarz z Lepcis Magna* (1987), *Kryzys III wieku w zachodnich prowincjach Cesarstwa Rzymskiego* (1992) oraz *Barbarzyńcy i dworzanie. Rzym a barbarzyńcy w dworskiej literaturze późnorzymskiej* (2004). Był ponadto autorem blisko 140 artykułów, kilkudziesięciu recenzji, haseł encyklopedycznych, a także kilkunastu haseł powstałych na zamówienie prestiżowego wydawnictwa *Prosopographia Imperii Romani* (t. V, Berlin 1983). Należał do inicjatorów powołania Komisji Historii Starożytnej przy Zarządzie Głównym Polskiego Towarzystwa Historycznego. Był członkiem wielu prestiżowych instytucji i towarzystw naukowych, w tym m.in. PAU,

Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej PAN, Association Internationale d'Epigraphie Grecque et Latine z siedzibą w Rzymie i Genewie (przez kilka kadencji był członkiem jego ścisłego Zarządu). Wykładał na uniwersytetach w Paryżu, Bordeaux, Lille, Padwie, Bolonii, Wiedniu, Tunisie. Wychował liczne grono uczniów, tworząc dynamiczny ośrodek naukowy we Wrocławiu zajmujący się historią starożytnego Rzymu.

Kalendarium

27 listopada 2006 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Historycznego

Promotor: prof. Leszek Mrozewicz; recenzenci: prof. Maria Jaczynowska (UMK), prof. Edward Dąbrowa (UJ), prof. Jerzy Kolendo (UW)

13 marca 2007 r. – Promocja odbyła się w Oratorium Marianum Uniwersytetu Wrocławskiego

Przemówienie prof. Tadeusza Kotuli

[...] Urok zawodu historyka polega między innymi na tym, że każde niemal pokolenie badaczy inaczej i na nowo odczytuje źródła. Stawiamy dokumentom przeszłości coraz to nowe pytania, które nurtują umysły kolejnych generacji w cywilizacyjnych procesach mierzonych miarą postępu. Zmienia się mentalność, doskonalą metody badawcze, dochodzimy do zmiennych punktów widzenia w reinterpretacji materialnych zabytków minionych stuleci oraz świadectw pisanych. W tej perspektywie wyznaczanie końca historii czy nawet końca człowieka, jak to czynił Francis Fukuyama, wydaje się nie na czasie, przynajmniej na razie. Krytyka źródeł neguje istnienie wszelkich prawd kanonicznych, ukazując ich uwarunkowanie sposobem myślenia właściwym danej epoce. Te czy inne wizerunki starożytności należy przeto traktować komplementarnie. Dają one nader złożony obraz epoki, powszechnie uznanej za fundament naszej cywilizacji. Także omawiane tu wybrane spojrzenia na antyk – starożytność posągowa, *homo negotiosus*, *homo ludens* – wzajemnie się uzupełniają. Jeśli

położyłem, nieco przekornie, większy nacisk na stronę rozrywkową, to dlatego, że przeżyliśmy okres badań, w którym przesadnie, do znudzenia eksponowano produkcję dóbr materialnych oraz siły wytwórcze, z wyraźnym zachwianiem równowagi koherentnych elementów.

Faktem pozostaje, powtórzmy, że w kolejnych wiekach, od czasów nowożytnych po najnowsze, nawiązujemy do bardzo różnych aspektów cywilizacji grecko-rzymskiej, poszukując w niej korzeni naszej duchowej i materialnej kultury. Zainteresowania te wskazują, że mimo przemian dziejowych wypełniających tysiąclecia starożytność pozostaje nam bliską, wiecznie żywą.

Thaddaeus Kotula: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis
13 III 2007, Poznań 2007, s. 3–4.

Uroczystość promocji prof. Tadeusza Kotuli. Stoją od lewej: promotor prof. Leszek Mrozewicz, Rektor UAM prof. Stanisław Lorenc, dziekan Wydziału Historycznego prof. Danuta Minta-Tworzowska

Al. Nowe

Albert Arnold Gore *(ur. 1948)*

Polityk, wiceprezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki, laureat Pokojowej Nagrody Nobla. Urodzony w Waszyngtonie, w rodzinie zawodowo związanej z polityką. Albert senior był kongresmenem, matka prawnikiem. Przygotowywany do pełnienia służby publicznej i kariery politycznej studiował nauki polityczne na Harvardzie, później filozofię i prawo. Był korespondentem wojennym w Wietnamie mimo niechęci okazywanej tej interwencji Stanów Zjednoczonych. Określany jako konserwatywny demokrat opowiadał się za respektowaniem tradycji i norm obyczajowych. Sprzeciwiał się ograniczeniu prawa do posiadania broni, czy też finansowaniu ze środków federalnych zabiegów przerywania ciąży. Inspiracją dla jego zachowawczych postaw była – jak podkreślał – Biblia. Wywodził m.in., że skoro Ziemia należy do Boga, to bezmyślne jej niszczenie jest sprzeczne z ustanowionymi przez niego normami. Zarazem sprzeciwiał się oddzielaniu nauki i religii, bowiem skłaniało to – jego zdaniem – uczonych do dystansu od odpowiedzialności za losy człowieka, będącego częścią naturalnego środowiska. Karierę polityczną rozpoczął w 1976 roku, uzyskując mandat członka Izby Reprezentantów; w 1984 r., mając 36 lat, został senatorem. Drzwi do wielkiej kariery politycznej otwarła przed Gore’em współpraca z prezydentem Billem Clintonem, który powierzył mu stanowisko wiceprezydenta Stanów Zjednoczonych. Pierwsza kadencja została w 1996 r. przedłużona o kolejną. Tym samym przez 8 lat – do stycznia 2001 r. – znajdował się na szczytach władzy USA, będąc powszechnie uznanym „Numerem Dwa” w Białym Domu. Jako wiceprezydent, ale też obywatel i jako człowiek, szczególną uwagę przywiązywał do zrównoważonego rozwoju, wskazując na konieczność zachowania równowagi między aktywnością ludzką a warunkami środowiska naturalnego.

Problemy te uwypuklił w głośnej książce z 1992 roku *Earth in the Balance. Ecology and the Human Spirit*, która była generalną próbą zakwestionowania panującej od wieków, a nasilonej w ostatnich dziesięcioleciach walki o całkowite zdominowanie środowiska przez człowieka. Projekty związane z tą koronną aktywnością publiczną syntetyzował w projekcie nowego planu Marshalla w następujących punktach: 1. Ograniczenie przyrostu naturalnego zwłaszcza na terenach przeludnionych i stabilizacja liczby ludności świata; 2. Szybkie zbudowanie i wdrożenie korzystnych dla środowiska technologii, które gwarantowałyby rozwój gospodarczy bez towarzyszącej mu degradacji środowiska (chodzi o przekazanie tych technologii krajom Trzeciego Świata); 3. Rozpowszechnienie zmian, w zasadach ekonomicznych, według których mierzy się wpływ ludzi na środowisko; 4. Wynegocjowanie i przyjęcie nowej generacji porozumień międzynarodowych, obejmujących pewne ramy prawne w zakresie ochrony środowiska; 5. Nakreślenie wspólnego, spójnego planu edukacji obywateli na całym świecie w kwestii środowiska naturalnego i jego zagrożeń. W opinii prof. Teresy Łoś-Nowak z Uniwersytetu Wrocławskiego stwierdzono, że Albert Gore „odwołuje się do rozumu, technologii i rynku jako jedynych sił, które w istotny sposób mogą zmienić rzeczywistość”. Podobnym co do treści i charakteru wypowiedziom Alberta Gore’a towarzyszyła świadomość ogromnych trudności oraz konieczność przeciwstawienia się wpływowemu i silnym lobby. Wiele społeczeństw, w tym także wysoko rozwiniętych państw europejskich i Stanów Zjednoczonych, nie było i nadal nie jest gotowe na poniesienie ofiar, co dawałoby nadzieję na przeżycie przyszłych pokoleń. Wydanie książki Gore’a pod polskim tytułem *Ziemia na krawędzi* nie spotkało się z większym odzewem, jeśli pominąć fakt niemal równoczesnego opublikowania jej z oryginałem. Zauważono wszakże, że autor pośrednio odwoływał się w książce do doświadczeń w Europie Środkowo-Wschodniej, pisząc: „Jeśli mieszkańcy byłego bloku państw Europy Wschodniej mogli obalić swój stary, gnębiący ich ustrój, to Amerykanie mogą zmobilizować się do tego, by zostać przywódcami światowego ruchu na rzecz ochrony środowiska”. Apel ten nadal – by tak rzec – wisi w coraz gorszym, nie tylko zresztą polskim powietrzu. Do kamieni węgielnych współczesnego myślenia o przyszłości cywilizacji zali-

cza Albert Gore politykę otwartego rynku i wdrażanie nowych technologii, w tym zwłaszcza szybkiego internetu. Paradoksalnie lepszy klimat dla pogłębionego, refleksyjnego postrzegania ekologii stworzył wstrząs wywołany skutkami huraganu Katrina z 2005 roku. Był to ważny, choć niedostatecznie głęboki i trwały impuls dla panamerykańskiej, ale i światowej dyskusji o losach ziemi, wody, powietrza w ich globalnym ujęciu. Tezy książki *An Inconvenient Truth* (2006) z różnymi ograniczeniami przebijają się do świadomości powszechnej, zdominowanej nadal pogonią za zyskiem, napędzaną egoizmami lokalnymi, regionalnymi, kontynentalnymi. Książka stała się inspiracją dla filmu dokumentalnego, który został uhonorowany Oscarem i stał się trzecim najbardziej kasowym filmem dokumentalnym w historii kinematografii. W połowie 2007 roku Albert Gore zorganizował wielki koncert-maraton „Liv Earth”, który na żywo, w telewizji, internecie oglądała jedna czwarta populacji świata. Koncerty w największych metropoliach – m.in. w Nowym Jorku, Hamburgu, Londynie, Rio de Janeiro, Szanghaju, Sydney – poprzedzało wystąpienie Ala Gore’a apelującego do walki z globalnym ociepleniem. Skala tego – nie mającego precedensu – przedsięwzięcia, jak również najbardziej nawet podstawowe rekomendacje z niego płynące nie przekonywały wielu, którzy sceptycznie odnosili się do Pokojowej Nagrody Nobla. Albert Gore otrzymał ją w 2007 r. wspólnie z Intergovernmental Panel on Climate Change. Notowań nowego Noblisty w grupie jego przeciwników nie poprawiło przekazanie całej otrzymanej sumy na rzecz organizacji pozarządowych zajmujących się walką o pozyskanie współczesnej cywilizacji dla sprawy powstrzymania postępujących zmian klimatycznych. Szczególną wagę Albert Gore przywiązuje do rozwoju samoświadomości obywateli, którzy w istotnym stopniu podlegają potężnemu strumieniowi informacji formułowanych przez rządy, grupy interesów, partie polityczne, ale także organizacje pozarządowe. Nie ukrywa zarazem zagrożeń, jakie dotykały i dotykają demokracje państw wysoko rozwiniętych pod względem gospodarczym, w tym także demokrację obywatelską Stanów Zjednoczonych. W książce z 2007 r. *The Assault on Reason* główne zagrożenia wylicza w tytułach poszczególnych rozdziałów: brak poczucia bezpieczeństwa narodowego, polityka strachu, uprzedzenia i ślepa wiara, przejmowanie władzy przez bogatych, wygodne półprawdy, ograni-

czenie indywidualnej wolności, zagrożenia CO₂, utrata równowagi władzy. Ostatni, dziewiąty rozdział poświęcił warunkom umożliwiającym odrodzenie demokracji w Stanach Zjednoczonych. Nie zabrakło uwag dotyczących roli rodziny, którą uważa za jeden z fundamentów tożsamości amerykańskiej, jej rozwoju i przyszłości. Kwestii tej poświęcił osobną książkę napisaną z żoną pod wiele mówiącym tytułem *Joined at the Heart. The Transformation of the American Family*. Nie brak w niej wątków osobistych wynikających z doświadczeń rodziców czwórki dzieci; najmłodszy Al 3. urodził się w 1984 roku. Prof. Bogdan Koszel w opinii towarzyszącej przyznaniu tytułu doktora honoris causa przypomina słowa Gore'a wypowiedziane na marginesie starań państw byłego Układu Warszawskiego o przyjęcie do NATO: „każdy sojusz wojskowy w obliczu zasadniczych zmian musi albo przekonująco uzasadnić nową rację bytu, albo skazać siebie na upadek”. Albert Gore odmawiał Rosji prawa weta w sprawie poszerzenia NATO o państwa wcześniej powiązane z Moskwą. Jego podróże do Rosji mające przekonać, że poszerzenie Sojuszu jest dobrym rozwiązaniem, i nie chodzi o podminowanie wpływów rosyjskich na Starym Kontynencie i poza nim nie mogły dać w pełni zadowalających efektów. W ograniczonym zakresie do światowych rywali Waszyngtonu – Moskwy i Pekinu – docierały też projekty związane z koronną aktywnością publiczną Alberta Gore'a, zawierające oczekiwania dotyczące ochrony środowiska naturalnego, w tym choćby ograniczenia liczby ludności świata. Rektor prof. Bronisław Marciniak, przewodnicząc uroczystości nadania tytułu doktora honoris causa, życzył nowemu doktorowi Uniwersytetu Poznańskiego zwielokrotnionych działań i większego zaangażowania w ratowanie środowiska naturalnego człowieka. Najważniejsze wyróżnienia: 2007 – Pokojowa Nagroda Nobla; 2007 – Honorary Fellow American Academy of Arts and Science; 2007 – Academy Award, Oscar za film *An Inconvenient Truth*; 2008 – doktor honoris causa Politechniki Federalnej w Lozannie; 2008 – Honorary Doctorate in Humane Letters, Carnegie Mellon University. Wśród wielu prestiżowych wyróżnień znalazło się i to: Konfederacja Pracodawców Polskich w marcu 2008 roku wręczyła Albertowi Gore'owi nagrodę Super Wektor 2007 za „obudzenie uśpionego ekologicznego sumienia świata”.

Kalendarium

24 listopada 2008 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Nauk Społecznych oraz Rady Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa

Promotor: prof. Józef Orczyk; recenzenci: prof. Bogdan Koszel (UAM), prof. Teresa Łoś-Nowak (U Wr), prof. Andrzej Mania (UJ)

11 grudnia 2008 r. – Promocja

Uroczystość promocji. Wiceprezydent USA Albert Gore w towarzystwie Rektora UAM prof. Bronisława Marciniaka

Łukasz Albeti

Gerd Alberti (1943–2016)

Zoolog. Urodzony w Wiener-Neustadt. Studiował na Uniwersytecie Christiana Albrechta w Kilonii w latach 1964–1969. W roku 1972 obronił pracę doktorską. W latach 1972–1980 pracował na stanowisku asystenta w Instytucie Zoologii Uniwersytetu w Kilonii. Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego w 1980 roku objął stanowisko docenta Instytutu Zoologii Uniwersytetu w Heidelbergu, gdzie pracował 15 lat. W 1995 roku rozpoczął pracę w Instytucie Zoologii Uniwersytetu w Greifswaldzie. W roku 1997 został dyrektorem Instytutu i Muzeum Zoologicznego. Badania prof. Albertiego dotyczyły dwóch obszarów tematycznych: zoologii i ekologii gleby oraz morfologii i anatomii porównawczej bezkręgowców, ze szczególnym uwzględnieniem histologii układów rozrodczych stawonogów. W ramach badań ekologicznych zajmował się m.in. problematyką kwaśnych deszczy, wpływem pestycydów na mezofaunę glebową, a także gospodarką leśną. W dorobku naukowym posiada przeszło 200 oryginalnych publikacji i 20 pozycji książkowych. Wspólnie z amerykańskim histologiem Lewisem B. Coonsem opublikował dwa monumentalne dzieła: *Acari-Mites* i *Acari-Ticks*, wydane w serii „Microscopic Anatomy of Invertebrates” (1999). Wypromował 19 doktorów, 46 magistrów, był recenzentem wielu rozpraw habilitacyjnych. Należał do wielu europejskich i amerykańskich towarzystw naukowych, w tym Polskiego Towarzystwa Akarologicznego. Był także członkiem rad redakcyjnych wiodących zoologicznych czasopism, jak np.: „Journal of Morphology” (New York), „Acta Zoologica” (Stockholm).

Kalendarium

27 października 2008 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Biologii

Promotor: prof. Czesław Błaszak; recenzenci: prof. Szczepan Biliński (UJ), prof. Krzysztof Jazdzewski (UŁ), prof. Andrzej Wiktor (UWr)

20 maja 2009 r. – Promocja

Rolf H. Grubb

Robert Howard Grubbs (ur. 1942)

A merykański chemik, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie chemii w roku 2005. Odkrywcą katalizatora syntezy olefin i polimeryzacji cyklicznych olefin noszących jego imię. Robert Howard Grubbs wielokrotnie podkreślał, że wielki wpływ na jego działalność naukowo-badawczą zdominowaną tzw. „zieloną chemią” (*green chemistry*) miało wychowanie w rodzinie farmerskiej. Studia w zakresie chemii rolnej rozpoczął na Uniwersytecie Stanowym Floryda w Gainesville. Rychło znalazł się w grupie badawczej kierowanej na tymże Uniwersytecie przez prof. Merle Battiste’a, który zachęcił go do badania mechanizmów przebiegu reakcji chemicznych. Doktoryzował się w 1968 roku na Columbia University w Nowym Jorku. W tymże roku został zatrudniony jako Assistant Professor, a w 1973 roku jako Associate Professor w Michigan State University. W 1978 roku przeniósł się do Kalifornijskiego Instytutu Technologicznego, gdzie powstawały i rozwijały się jego najważniejsze prace i dokonania. To z tym miejscem prof. Janusz Jurczak, opiniodawca reprezentujący Uniwersytet Warszawski i Instytut Chemii Organicznej PAN łączy odkrycie, które wprowadziło reakcje metatezy olefin do ekskluzywnego arsenału metod najczęściej stosowanych we współczesnej syntezie organicznej. Osiągnięcie Roberta Grubbsa – pisze dalej – polegało na skonstruowaniu serii karbonowych kompleksów rutenu o dużej trwałości oraz na wykazaniu ich doskonałych właściwości katalitycznych pozwalających na efektywne tworzenie podwójnych wiązań węgiel – węgiel. Od tej pory rozpoczął się triumfalny pochód reakcji metatezy przez laboratoria akademickie i hale przemysłowe. Kluczową rolę w badaniach metody metatezy olefin jest jej znikomy wpływ na środowisko naturalne, co powoduje, że jest ona wskazywana jako dobry przykład „zielonej chemii”. Jej istotą jest wykorzystanie odnawialnych surowców oraz prowadzenie procesów z maksymalnymi wydajnościami

i selektywnościami przy wykorzystaniu olejów roślinnych w produkcji chemikaliów. Umożliwia to redukcję produktów ubocznych oraz minimalizuje zużycie energii i eliminację rozpuszczalników organicznych lub ich zamianę na wodę. Myślą przewodnią prowadzonych prac było dążenie do zastąpienia surowców pochodzących z ropy naftowej substancjami odnawialnymi. Wątek ten rozwinięty w wystąpieniu promotora przewodu prof. Bogdana Marciniaka posłużył jako przykład efektywnych relacji między nauką i przemysłem. Twórcze projekty wynikające z badań podstawowych bardzo szybko – przynajmniej w chemii – znajdują zastosowanie w praktyce. Walory praktyczne wynalazków naukowych Roberta Grubbsa były mocno eksponowane. Promotor rzekł: „spektakularny rozwój reakcji metatezy olefin, w obecności kompleksów typu Grubbsa, stwarza niewyobrażalne dotąd możliwości zastosowań, w szczególności w zakresie wysoko przetworzonych związków chemicznych w warunkach «zielonej chemii»”. Krzysztof Matyjaszewski, Professor of Natural Sciences z J.C. Werner University dodaje, że metoda metatezy, stanowiąc warsztat do tworzenia nowych materiałów, daje dodatkowo możliwość degradacji zużytych, trudno przetwarzanych odpadów polimerowych, jak opony samochodowe, oraz recyklingu surowcowego niektórych tworzyw. Reakcje metatezy są także powszechnie stosowane w przemyśle farmaceutycznym. Pozwalają bowiem na uproszczenie i znaczne skrócenie niektórych etapów związanych z syntezami produktów leczniczych i tym samym pozytywnie wpływają na koszty i ekologię procesu technologicznego. Umiejętność zbudowania nowej cząsteczki, a przy tym zrozumienie, w jaki sposób ona powstaje, stanowiło siłę napędową prac Profesora i jego zespołu. Dokonaniami, osiągnięciami, odkryciami dzielił się jako autor lub współautor ponad 500 publikacji. Jest także współautorem ponad 100 patentów. Nadany tytuł doktora honoris causa profesorowi Grubbsowi to nie tylko uznanie dla ponadczasowego wkładu w rozwój chemii w ogóle, ale także w rozwój badań naukowych na Wydziale Chemii UAM. Prof. Bogdan Marciniak, promotor nadania doktoratu honoris causa napisał w 2009 roku, że od 20 lat ściśle współpracując z prof. Grubbsem mógł odkryć ze współpracownikami nowe reakcje katalizowane analogicznymi kompleksami rutenu nazywane sprzęganiem olefin. W serii *Metathesis of Silicon-Containing Olefins* ukazało się 14 publikacji, które otwierały

łamy kolejnych czasopism, gdzie z afiliacją UAM ukazało się około 80 artykułów. Z dużym zainteresowaniem spotkała się też rozprawa habilitacyjna dra Cezarego Pietraszuka, w której omawiał on reaktywność winylosilanów w obecności alkilidenowych kompleksów rutenu typu Grubbsa. Jedną z form uznania dowodzonych tam też było zaproszenie habilitanta oraz prof. Bogdana Marcińca do udziału w opracowaniu fundamentalnej 3-tomowej monografii powstałej pod kierunkiem Roberta Grubbsa *Handbook of Metathesis*. Wystąpili tam jako autorzy samodzielnego rozdziału. Prof. Robert Grubbs kilkakrotnie uczestniczył w organizowanym przez zespół prof. Bogdana Marcińca *International Symposium on Olefin Metathesis*. Dwa miesiące po XVI spotkaniu z jego udziałem w Poznaniu świat dowiedział się o przyznaniu mu Nagrody Nobla. To epokowe wyróżnienie wówczas 63-letniego chemika poprzedzały liczne, najbardziej prestiżowe nagrody amerykańskich i światowych towarzystw i instytucji naukowych. Wiele uczelni, akademii nauk i towarzystw naukowych w różnych krajach obdarzało go członkostwem honorowym. W 2009 roku zasiadał w 40 komitetach doradczych czasopism i konferencji naukowych. Doktor honoris causa: Michigan State University of Florida. University Warwick, Coventry.

Kalendarium

29 czerwca 2009 r. – Uchwała Senatu na wniosek Wydziału Chemii

Promotor: prof. Bogdan Marciniec; recenzenci: prof. Janusz Jurczak (UW, PAN) prof. Krzysztof Matyjaszewski (J.C. Werner University) i prof. Henryk Koroniak (UAM);

21 września 2009 r. – Promocja

Jerzy Feodorowski

Jerzy Fedorowski (ur. 1934)

Geolog, paleozoolog, rektor UAM (1990–1996). Urodzony w Brześciu nad Bugiem. W latach 1953–1958 studiował na Wydziale Geologii Uniwersytetu Warszawskiego. Pracę rozpoczął w Poznaniu w Pracowni Paleozoologii Bezkręgowców PAN. Doktoryzował się w 1963 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie pracy *Lower Permian Tetracorralla of Hornsund, Vestspitsbergen*. Była to pierwsza polska monografia paleontologiczna z krajów polarnych opublikowana w Polsce w języku angielskim. Habilitował się w 1970 r. na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UAM. Profesorem nadzwyczajnym został w 1981 r., profesorem zwyczajnym w 1990 r. Jego starania o reaktywowanie studiów geologicznych zamkniętych w 1952 r. zwieńczone zostały w 1988 r. połączeniem zespołów geologów z PAN i UAM w ramach Katedry Geologii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UAM. Dwa lata później na tymże Wydziale powstaje Instytut Geologii. Prof. Fedorowski jako jego lider i dyrektor aktywnie reagował na dokonujące się w kraju i środowisku zmiany. Wybrany na rektora w 1984 r. nie uzyskał aprobaty Ministerstwa. Ponownie wybrany w 1990 r. pełnił tę funkcję przez dwie kadencje owocujące m.in. gruntowną reformą administracji uczelnianej, powstaniem Collegium Polonicum w Ślubicach, rozwojem inwestycji w kampusie Morasko w Poznaniu. W latach 1988–1991 był członkiem Komitetu Obywatelskiego Lecha Wałęsy. W 2006 r. sygnował list do premiera i prezydenta w sprawie odwołania wiceministra oświaty, który publicznie nazwał teorię ewolucji kłamstwem, dążąc do usunięcia jej z programu nauczania i zastąpienia jej teorią kreacjonizmu. Prof. Jerzy Fedorowski światową sławę zdobył jako znawca koralowców *Rugosa*. Wywiązał się ze złożonego w jego ręce przez społeczność zainteresowanych uczonych niezwykle zadania uporządkowania systematyki *Rugosa* i opracowania kolekcji pochodzących z różnych kontynentów i państw oraz z najbardziej prestiżowych instytutów naukowych świata. Uczestniczył w kongresach i konferencjach

naukowych na całym świecie. Brał udział w wielu ekspedycjach naukowych, m.in.: na Spitsbergen (1975, 1978), na Wyspy Niedźwiedzie (1978), Kanadyjski Archipelag Arktyczny (1986). Jego nazwisko dziesięciokrotnie zostało uhonorowane w nazewnictwie nowo odkrytych gatunków koralowców. Od 2003 roku członek czynny Polskiej Akademii Umiejętności. Jest także członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Geologicznego. Otrzymał m.in.: Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (1994), Medal *Palmae Universitatis Studiorum Posnaniensis* (2014).

Kalendarium

29 czerwca 2009 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych

Promotor: prof. Andrzej Kostrzewski; recenzenci: prof. Elżbieta Morycowa (UJ), prof. Marian Harasimiuk (UMCS), prof. Ryszard Marcinowski (UW)

23 listopada 2009 r. – Promocja

Przemówienie prof. Jerzego Fedorowskiego

[...] Moje dywagacje o przypadkach, doborach i wyborach pozwolę sobie jednak zacząć nie od ryb, a od maleńkich, prymitywnych stworzonek, które otworzyły przede mną świat jeszcze wówczas, gdy był on szczelnie podzielony „żelazną kurtyną”, a ja nie chciałem przyjąć czerwonej legitymacji – łatwego klucza do furtki w tej kurtynie. Mówię o koralowcach. Rozmnażają się one wyłącznie biernie, wyrzucając dojrzałe komórki rozrodcze w toń oceanu i pozornie zdając się wyłącznie na nieprawdopodobny przypadek. Przecież szansa, iż drobinka wielkości dziesiątej, a nawet setnej części milimetra napotka w kilometrach sześciennych wody inną, równie małą, ale niosącą w sobie dopełniającą połówkę spirali DNA, wydaje się praktycznie żadna. A jednak koralowce egzystują od niemal 500 milionów lat i będą się miały świetnie dopóty, dopóki człowiek ich nie zniszczy. Przemiany naturalne, nawet w skali globu, nie są dla nich groźne. Przetrwały przecież zmiany klimatyczne wielokrotnie potężniejsze od tych, którymi straszą nas rozmaici polityczni cwaniacy, wyciągający z tego

straszenia ogromne korzyści osobiste. Nie tylko przetrwały, ale stworzyły najbogatszy ekosystem na Ziemi – rafy koralowe – których niepowtarzalna uroda nadal może nas jeszcze zachwycać. Dokonały tego, pomagając przypadkowi w bardzo prosty sposób, a mianowicie synchronizując dojrzewanie gamet i wyrzucając je do wody na chemiczny sygnał grupy osobników. Rafa okrywa się wówczas chmurą miliardów, może bilionów gamet, z których co najmniej kilka znajduje się w każdym centymetrze sześciennym wody. Zetknięciem gamety żeńskiej z męską nadal rządzi przypadek, jednak jego najbardziej negatywny wpływ na egzystencję gatunku został zażegnany przez zagęszczenie. [...]

Patrząc na świat z perspektywy przeżytych 75 lat i interesując się tym światem tylko nieco mniej niż koralowcami, doszedłem do dosyć pesymistycznego wniosku na temat wolności wyboru i skutków wyborów na tle społecznym. Dostrzegam dwie główne kategorie ludzi: producentów albo twórców oraz konsumentów. Pierwsi zagospodarowują miejsce i czas swojej egzystencji dla siebie i innych. Korzystają jednak najczęściej z bardzo niewielkiej części rezultatów swojej pracy. Większość zagarniają konsumenci, kameleonowymi zmianami barw i długimi językami pozorujący udział w twórczości. Jedni i drudzy uzupełniają się w ramach gatunku. Jedni i drudzy wybierają. Wydaje mi się jednak, że wybór ten jest ograniczony naszymi predyspozycjami równie silnie, jak osiągnięcia życiowe wrodzonymi zdolnościami. Prawdziwie porządny człowiek nie zostanie szubrawcem dla mirażu kariery, jakakolwiek by ona była.

Nie oportuniści rozszerzyli nasz świat do krańców wszechświata. Nie oni kazali planetom krążyć wokół ich gwiazd i razem z galaktykami umykać od jądra Wielkiego Wybuchu. Nie oni wniknęli w głąb materii i energii. Nie oni odkryli mechanizmy rządzące światem istot żywych i nie oni dali ludzkości najlepszą muzykę, sztukę i literaturę. Dokonali tego ci, dla których wybór nie oznaczał przetrwania za wszelką cenę oraz ci, dla których prawda i dociekanie rzeczywistej istoty rzeczy, jakże często wbrew i na przekór oportunistom, były nie tyle wyborem, ile kategorycznym imperatywem.

Georgius Andreas Fedorowski: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 23 XI 2009 r., Poznań 2009, s. 30–31, 33–34.

Cheong Byung Kwun

Cheong Byung-Kwon ***(ur. 1948)***

Germanista, slawista, polonista. Urodził się w miejscowości Young Kwang, w Korei Południowej. W latach 1968–1975 studiował filologię germańską na Hankuk University of Foreign Studies (HUFS) w Seulu. W 1978 r. wyjechał do Berlina Zachodniego, by na Wolnym Uniwersytecie studiować slawistykę, polonistykę oraz historię Europy Środkowej i Wschodniej. Doktoryzował się na Uniwersytecie Jagiellońskim w 1999 roku, przedstawiając rozprawę dotyczącą koncepcji studiów polonistycznych w Korei. W 1987 r. założył Departament Studiów Polskich na HUFS, a od 1991 r. współorganizował i kierował Instytutem Studiów Wschodnioeuropejskich i Bałkańskich na HUFS. Z powodzeniem zajmuje się przekładem na język koreański prozy m.in. Henryka Sienkiewicza, Jarosława Iwaszkiewicza, oraz poezji – m.in. Leopolda Staffa, Wisławy Szymborskiej, Zbigniewa Herberta, czy Stanisława Barańczaka. W 2005 r. przygotował pierwszy koreański przekład *Pana Tadeusza*. Jako czołowy popularyzator kultury polskiej w Korei Południowej opracował podręczniki do nauki języka polskiego, a także napisał *Historię Polski* (1997) oraz *Słownik polsko-koreański* (2002). Doktor honoris causa Uniwersytetu Opolskiego (2012).

Kalendarium

24 października 2011 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej oraz Rady Wydziału Neofilologii

Promotor: prof. Bogusław Bakuła; recenzenci: prof. Mikołaj Melanowicz (UW), prof. Władysław Miodunka (UJ), prof. Jerzy Święch (UMCS), prof. Bogdan Walczak (UAM)

16 stycznia 2012 r. – Promocja

Andrzej Schinzel

Andrzej Schinzel (ur. 1937)

Matematyk. Urodzony w Sandomierzu. W latach 1953–1958 studiował matematykę na Uniwersytecie Warszawskim. Doktoryzował się w 1960 r. pod kierunkiem prof. Wacława Sierpińskiego. Od 1960 r. związany z Instytutem Matematycznym PAN w Warszawie, gdzie był m.in. przewodniczącym Rady Naukowej, a obecnie jest członkiem honorowym tego gremium. Tytuł doktora habilitowanego uzyskał w 1962 roku, profesora nadzwyczajnego w 1967 r., profesora zwyczajnego w 1974 roku. Zajmował się zagadnieniami z zakresu teorii liczb, analityczną teorią liczb, algebraiczną teorią liczb, równaniami diofantycznymi, geometrią liczb, szczególnie algebraicznymi i arytmetycznymi aspektami wielomianów. Jest autorem lub współautorem ponad trzystu prac naukowych, w tym dwóch monografii: *Wacław Sierpiński* (1976), *Selected Topics on Polynomials* (1982). W 1979 r. został członkiem korespondentem, a od 1994 r. jest członkiem rzeczywistym PAN. Jest także członkiem PAU, Polskiego Towarzystwa Matematycznego, Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Niemieckiej Akademii Przyrodników – Leopoldina, Węgierskiej Akademii Nauk, Austriackiej Akademii Nauk. Od 1969 roku jest redaktorem pisma „Acta Arithmetica”. Odznaczony m.in. Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (1988). Doktor honoris causa Uniwersytetu w Caen (1998), Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (2012).

Kalendarium

19 grudnia 2011 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Matematyki i Informatyki
Promotor: prof. Jerzy Kaczorowski; recenzenci: prof. Andrzej Białynicki-Birula (UW),
prof. Henryk Iwaniec (PAN), prof. Władysław Narkiewicz (UWr)

1 marca 2012 r. – Promocja

Jan Ciołczyński

John Maxwell Coetzee *(ur. 1940)*

Pisarz. Laureat literackiej Nagrody Nobla. Urodzony w Kapsztadzie. Autor książek podejmujących wartości ogólnoludzkie, inspirowane egzystencjalizmem. Wielowymiarowy człowiek i pisarz, uczony o szerokich horyzontach oraz bardzo skromna osoba w sferze życia publicznego. Dzieciństwo spędził w Kapsztadzie, gdzie ukończył katolickie liceum i podjął studia uniwersyteckie: anglistykę ukończył w 1960 roku, matematykę w roku następnym. Pracując w Londynie dla IBM jako programista obronił w 1963 r. pracę magisterską (Master of Arts, M.A); doktorat (Ph.D) z lingwistyki bronił na amerykańskim University of Texas at Austin – teza dotyczyła komputerowej analizy stylistycznej prac Samuela Becketta. Wykładowca literatury i języka angielskiego w Buffalo na State University of New York bezskutecznie – z powodu krytyki wojny wietnamskiej – starał się o status rezydenta. W 1971 r. powrócił do Republiki Południowej Afryki na stanowisko profesora literatury angielskiej na University of Cape Town. Był jednocześnie – do 2003 r. – członkiem komitetu przyznającego tytuły doktorskie z socjologii na Uniwersytecie w Chicago. Po przejściu na emeryturę w 2002 roku przeniósł się do Australii, gdzie został honorowym członkiem naukowym Wydziału Anglistyki Uniwersytetu w Adelajdzie. Skomplikowana droga życiowa oraz duża wrażliwość społeczna spowodowały, że jego książki – powstające niezależnie od działalności akademickiej – niezmiennie cieszą się dużym powodzeniem. Uniwersalność podejmowanej tematyki – jakkolwiek nawiązującej głównie do realiów Republiki Południowej Afryki i panującego tam do 1994 r. apartheidu – zachęca do licznych tłumaczeń: 12 powieści, dwóch tomów autobiografii oraz esejów krytycznoliterackich. Sam Coetzee przekłada na angielski teksty innych autorów z holenderskiego i afrikaans. Dwukrotnie był w Polsce, z którą łączą go więzy genealogiczne. Podczas pobytu w 2000 r., jako honorowy gość sympozjum poświęconego literaturze postkolonialnej, odwiedził Czarnylas – miejscowość w powiecie ostrowskim –

gdzie urodził się jego pradziadek od strony matki. W połowie 2006 roku spotkał się z czytelnikami w Warszawie i Krakowie. W swej twórczości skupia się na portretach samotników oraz na osobach uwikłanych w przemiany społeczno-gospodarcze i polityczne. Podejmuje trudne tematy związane z szeroko rozumianą kulturą. Nie tylko zauważa, ale wielokroć wręcz ekspozuje kwestie związane z cenzurą twórczości wielu słynnych pisarzy-dysydentów. Podnosi zarazem kwestie winy i przebaczenia, jest wyczulony na los człowieka i jego intelektualne zmagania. W uzasadnieniu Akademii Szwedzkiej, która przyznała mu w 2003 r. Literacką Nagrodę Nobla, napisano: „Coetzee przejrzał na wylot obsceniczne pozy i fałszywą pompę historii, używając swojego głosu pogardzanym i tym, którym go pozbawiono. [...] Budząc w nas niepokój i zaskoczenie, wkopał się głęboko w głębie kondycji ludzkiej, jej okrucieństwo i samotność. Dał głos tym, którzy pozostają poza hierarchiami ustalonymi przez moźnych tego świata. Z intelektualną uczciwością i głębokim uczuciem, za pomocą prozy o lodowatej precyzji, zdarł maski naszej cywilizacji i odkrył topografię zła”. Dwukrotnie w latach 1983 i 1999 otrzymał Nagrodę Bookera. Za działalność literacką i naukową uzyskał doktoraty honoris causa od dziesięciu uczelni działających na czterech kontynentach.

Kalendarium

28 maja 2012 r. – Uchwała Senatu na wniosek Wydziału Neofilologii

Promotor: prof. Liliana Sikorska; recenzenci: prof. Mirosława Buchholtz (UMK), prof. Wiesław Krajka (UMCS), prof. Krystyna Kujawińska-Courtney (UŁ)

9 lipca 2012 r. – Promocja

Przemówienie prof. Johna Maxwella Coetzee’ego

[...] Rodzina mojego ojca to sami Afrykanerzy, pokolenie po pokoleniu. Zaś rodzina mojej matki to młodzi imigranci, którzy nie wpasowali się łatwo w żadną z dwóch białych etnicznych/kulturowych społeczności – Afrykanerów i Anglików – dwóch obozów, które jeszcze czterdzieści lat wcześniej walczyły ze sobą w okrutnej wojnie. Ci młodzi imigranci byli

Niemcami. Z powodów językowych i historycznych imperialne Niemcy otwarcie wspierały Afrykanerów w ich walce przeciw imperialnej Brytanii; niemieccy imigranci do Republiki Południowej Afryki zazwyczaj przyłączali się do obozu Afrykanerów. Niemcy z rodziny mojej matki jednak, bez żadnego jasnego dla mnie powodu, zdecydowali, że nie zostaną Afrykanerami. Zamiast tego, używając niezgrabnego standardowego określenia, zostali angielskimi Południowoafrykańczykami. Zagadka ta dręczyła mnie przez znaczną część mojego życia: jak to się stało, że ja, w żyłach którego nie płynęła nawet kropla angielskiej krwi, dorosłem, mówiąc, a koniec końców pisząc w obcym języku, po angielsku? Aż szczęśliwym zrządzeniem losu skontaktowano mnie z ludźmi w Niemczech, archiwistami i historykami, którzy byli w stanie rozwikłać tę dręczącą mnie tajemnicę.

Mój na poły mityczny prapradziadek z Niemiec, Balthazar du Biel, okazał się wcale nie Niemcem lub, doprecyzowując, okazało się, że podczas gdy z kulturowego punktu widzenia mógł być Niemcem, który mówił i pisał po niemiecku, z pochodzenia był Polakiem. Urodził się nie jako Balthazar du Biel, ale Balcer Dubyl, w 1844 roku, w wiosce Schwarzwald, dziś Czarnylas, niedaleko od miasta Adelnau, dziś Odolanów, w prowincji Posen lub Poznań, będącej wtedy częścią imperium niemieckiego. Urodził się jako Polak, katolik, ale na własne życzenie i wbrew woli rodziców chodził do ewangelickiej szkoły w Adelnau, gdzie mógł uczyć się niemieckiego. Argumentem, którego użył, by przekonać do swojej decyzji rodziców, była wizja, w której Bóg miał powiedzieć mu, że jego życiową misją będzie szerzenie słowa Bożego poganom w Afryce. Na tej podstawie jako młody człowiek ubiegał się o przyjęcie do jednego seminarium misyjnego za drugim, aż w końcu został zaakceptowany przez Reńskie Seminarium Misyjne. Do tego czasu zmienił imię i nazwisko z polskiego Balcer Dubyl na niemieckie Balthazar du Biel. W 1868 roku ukończył seminarium i został wysłany, by szerzyć słowo Boże w słabo zaludnionych, głównie pustynnych częściach Afryki, które za kilka lat zostaną przyłączone do Niemiec i staną się kolonią – Niemiecką Afryką Południowo-Zachodnią.

Iohannes Maxwell Coetzee: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis, Poznań 2012, s. 34–35.

Bela Bollóvá

Béla Bollobás (ur. 1943)

Węgierski matematyk. Urodzony w Budapeszcie w rodzinie lekarskiej. Zadziwił w szkole podstawowej, zdobywając dwukrotnie złoty medal na Międzynarodowej Olimpiadzie Matematycznej. Otoczony opieką wybitnych matematyków, w tym Paula Erdösa na początku lat 60. odbył roczny staż w Cambridge, gdzie przygotował rozprawę doktorską. Odbył także roczny staż w Moskwie, współpracując ze światowej sławy Izraelem Mojsiejewiczem Gelfandem. W 1970 r. został wybrany do grona *Fellows of Trinity College* na Uniwersytecie w Cambridge. Interesował się wówczas głównie kombinatoryką, a zwłaszcza teorią grafów, publikując przełomową w tym obszarze monografię *Extremal Graph Theory* (1978). Praca *Random Graphs* (1985) stała się fundamentalną dla rozwoju tej niezwykle dynamicznej dziedziny matematyki dyskretniej. W 1992 roku założył w Cambridge czasopismo „Combinatorics, Probability and Computing”, które stało się organem konferencji w Instytucie Matematycznym w Oberwolfach. Zarówno konferencje, jak i periodyk wyniosły go na piedestał wśród matematyków i informatyków teoretycznych świata. Łączy wielką erudycję i nienaganną technikę z oryginalnym, niestandardowym podejściem do rozpatrywanych zagadnień. Stawiane przez niego pytania częstokroć stymulowały rozwój w uprawianych przez niego obszarach, w tym także dydaktyki. Béla Bollobás jest autorem bądź współautorem około 450 prac naukowych, w tym kilku podręczników o światowym zasięgu. Ponad 5 tys. cytowań jego publikacji w „Mathematical reviews” zaświadcza o roli i rozległości rezonansu jego badań lokowanych często na pograniczu fizyki i matematyki. Niemal 50. wypromowanych doktorów rozwijało bliską mu dyscyplinę w wielu uniwersytetach m.in. Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych, Kanady, Niemiec. Gościł w uniwersytetach i placówkach naukowych na całym świecie, w tym również w Poznaniu. Od 1987 r. współpracuje z grupą matematyków pracujących w Zakładzie Matematyki Dyskretniej Wy-

działu Matematyki i Informatyki UAM. Wspiera redagowane na UAM czasopismo „Random Structures and Algorithms” jako członek Rady Naukowej oraz publikując na jego łamach artykuły. W 2005 r. uzyskał tytuł *Senior Research Fellow Trinity College* na Uniwersytecie w Cambridge. Było to jedno z wielu wyróżnień przede wszystkim w bliskim mu środowisku teoretyków matematyków i informatyków. W uznaniu zasług dla matematyki brytyjskiej w 2011 r. otrzymał godność *Fellow of the Royal Society*.

Kalendarium

24 czerwca 2013 r. – Uchwała Senatu na wniosek Wydziału Matematyki i Informatyki

Promotor – prof. Michał Karoński, recenzenci: prof. Zbigniew Ciesielski (PAN), prof. Stanisław Kwapien (UW), prof. Tomasz Łuczak (UAM)

30 października 2013 r. – Promocja

Przemówienie prof. Béla Bollobása

[...] Całe życie kochałem matematykę. Urodziłem się w Budapeszcie, w rodzinie lekarzy: mój ojciec był lekarzem kilku specjalności i prowadził zapewne największą praktykę na Węgrzech. Wykształcenie było jego prawdziwą obsesją – nic dziwnego, że miał nadzieję, iż pójdę w jego ślady. Jednakże, gdy ukończyłem dziewięć lat, okazało się, że krew budzi we mnie odrazę, a kocham wszystko, co jest związane z matematyką. Dorastałem w najczarniejszych dniach komunizmu, gdy wielu przedstawicieli węgierskiej elity zostało uznanych za *personae non gratae* i z trudem znajdowało środki utrzymania. Chcąc im pomóc (a przede wszystkim, chcąc pomóc swoim dzieciom), ojciec zgromadził cały gwiazdociąg nauczycieli, by uczyli moją siostrę i mnie. Byli to: były sędzia, były generał broni, baron, baronowa oraz intelektualiści stojący w opozycji do komunizmu i komunistów. Moje lekcje w domu nie miały nic wspólnego z zajęciami szkolnymi – im więcej czasu spędzałem ze swoimi nauczycielami, tym mniej czasu miałem na obowiązki szkolne, a oczekiwano, że będę je wykonywał bez wysiłku.

Mój ojciec głęboko wierzył w maksymę *Mens sana in corpore sano*, a zatem zachęcano mnie do intensywnego uprawiania sportu. Nie potrzebowałem zresztą wielkiej zachęty, gdyż

bardzo szybko pokochałem większość europejskich dyscyplin. Pierwszymi, jakimi się zainteresowałem, były szermierka i skoki do wody. Zacząłem uprawiać szermierkę w wieku pięciu lat pod kierunkiem generała broni Endre Samogyia, założyciela pierwszej na świecie szkoły dla trenerów; nieco później skoków do wody uczyłem się od mistrza Europy, Laszla Ujvariego. Gdy zainteresowałem się tenisem stołowym, mój ojciec zaprosił mistrzów świata, rodzeństwo Józsefa i Evę Kóczian, którzy mieli być dla mnie inspiracją. Jeśli chodzi o piłkę nożną, ojciec dokonał cudu: sprowadził kilku piłkarzy ze „Złotej drużyny”. Kocsis, Czibor i Budai często gościli w naszym domu, a nawet sędziowali kilka meczów rozegranych na szkolnym boisku. Dzisiaj te nazwiska są już może nieco zapomniane, ale na początku lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku zawodników tych traktowano jak bogów, tak jak Pelego, gdy był u szczytu sławy. Sport, choć bardzo ważny w moim życiu, był dla mnie sposobem na odprężenie i miał mi pomóc w pracy akademickiej.

[...] zanim ukończyłem piętnaście lat, spotkałem Paula Erdösa. Podróżował wtedy ze Szwajcarii do Izraela i zatrzymał się na Węgrzech, aby odwiedzić swą matkę i znajomych. Miałem to szczęście, że chciał też spotkać się z epsilonłami, utalentowanymi bardzo młodymi matematykami. Zaprosił mnie do hotelu na lunch, na którym była obecna również jego matka. Podczas lunchu rozmawiał ze mną tak, jakbym był matematykiem: opowiedział o kilku pięknych wynikach, a także zachęcił mnie do zajęcia się nierozwiązanymi problemami. Nie muszę dodawać, że byłem pod ogromnym wrażeniem tego spotkania. Od tego czasu, gdy tylko Erdös przyjeżdżał na Węgry, dzwonił do mnie – i tak zostałem jego uczniem. Byłem jeszcze w szkole, gdy powstał nasz pierwszy wspólny artykuł. Nie było to żadne arcydzieło, raczej przyjemne ćwiczenie. W trakcie swych nieustających podróży Erdös pozostawał ze mną w kontakcie, przedstawiając w listach ekscytujące nierozwiązane zadania matematyczne. Nawet dzisiaj większą część tego, czym zajmuję się jako matematyk, można połączyć z jego osobą. Jego wpływ na moje życie był ogromny – to dzięki niemu wyjechałem do Cambridge, do Trinity College, a później do Memphis. [...] Erdös był nie tylko wizjonerem i autorem bardzo wielu prac, ale także szczodrym człowiekiem, który pomógł bardzo wielu matematykom.

Béla Bollobás: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis, Poznań 2013, s. 29–31.

Tadeusz Szulc

Tadeusz Maliński (ur. 1946)

Biochemik, nanotechnolog. Urodzony w Śremie. Studiował chemię na UAM. Doktorat obronił w 1975 roku na Wydziale Chemicznym Politechniki Poznańskiej. Koncentrował się wówczas na wykorzystywaniu metod elektrochemicznych do badania preparatów krwiozastępczych. W 1979 roku rozpoczął staż na Uniwersytecie Michigan. Na Uniwersytecie w Houston kierował laboratorium zajmującym się charakterystyką metaloporfiryn i ich zastosowaniem w biotechnologii oraz fotodynamicznej terapii nowotworów. W 1983 roku na Uniwersytecie Oakland zbudował laboratorium specjalizujące się w otrzymywaniu nowych biomateriałów mających zastosowanie w bioelektronice i bioelektrochemii. W 2000 roku otrzymał profesurę oraz imienną katedrę „Marvin & Ann Dilley White Chair” w naukach biomedycznych oraz zespół laboratoriów na Uniwersytecie Ohio. Od 2006 roku posiada prestiżowy tytuł – Distinguished Professor. Światowy rozgłos przyniosły mu dokonania i odkrycia w nanomedycynie. Łącząc pasję badacza i odkrywcy z pasją wynalazcy i inżyniera budował podwaliny nanotechnologii. Przełomowym dokonaniem było skonstruowanie pierwszej nanoelektrody mierzącej *in vivo*, w czasie rzeczywistym ilość cząsteczek tlenu azotu w pojedynczych komórkach. Mała cząsteczka tlenu azotu okazała się przekaznikiem informacji regulującym pracę serca, układu krążenia i mózgu. Mówiono o przełomie w pracach badawczych nad takimi chorobami, jak nadciśnienie, cukrzyca czy Alzheimer i Parkinson. Trzystronicowa praca na ten temat, opublikowana w prestiżowym czasopiśmie „Nature” w 1992 roku zapoczątkowała lawinę publikacji o regulacyjnej roli tlenu azotu w układzie sercowo-naczyniowym oraz pomiarze jego stężenia w czasie każdego uderzenia serca, co zostało uznane za jedno z najważniejszych odkryć kardiologii końca XX wieku. Prof. Tadeusz Maliński jest również autorem oryginalnej procedury umożliwiają-

cej przedłużenie czasu przechowywania narządów do celów transplantacji. Autor około 400 prac naukowych, książek, artykułów i patentów, często przywoływanych w literaturze światowej. Dorobek ten charakteryzuje interdyscyplinarność z pogranicza chemii, biotechnologii, biochemii i medycyny. W jego laboratoriach pracowało kilkudziesięciu naukowców z Poznania i Polski; kilkudziesięciu wychowanków i współpracowników jest profesorami na uniwersytetach w siedemnastu krajach świata. Wykładał na ponad 50 amerykańskich i europejskich uniwersytetach. Z dumą podkreśla swe polskie korzenie. Współtworzył Muzeum Armii Krajowej w Orchard Lake koło Detroit oraz muzeum Jana Pawła II w Waszyngtonie. Jest członkiem zagranicznym PAN i PAU, oraz członkiem wielu towarzystw naukowych o profilu medycznym, chemicznym i biologicznym na całym świecie. Został dwukrotnie nominowany do nagrody Nobla (w dziedzinie medycyny i chemii). Wielokrotnie nagradzany i wyróżniany. Honorowy Obywatel Miasta Śremu. Gdański Uniwersytet Medyczny i Politechnika Poznańska wyróżniły go doktoratami honorowymi podążając śladem uniwersytetów w San Paulo, Wiedniu, Zurychu.

Kalendarium

24 lutego 2014 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Chemii

Promotor: prof. Henryk Koroniak; recenzenci: prof. Roman Kaliszan (Gdański Uniwersytet Medyczny), prof. Grażyna Stochel (UJ), prof. Jacek Gawroński (UAM)

3 czerwca 2014 r. – Promocja

Przemówienie prof. Tadeusza Malińskiego

[...] „Trudno jest znaleźć uznanie w rodzinnym kraju czy mieście” – tak głosi stara prawda. Moje doświadczenia, jak dotychczas, przeczą temu – rodzinne miejsca jak Śrem czy Poznań były dla mnie bardzo przyjazne. Promocja moich amerykańskich osiągnięć naukowych rozpoczęła się od Śremu, Wielkopolski, z inicjatywy przede wszystkim Pani Doktor Barbary

Siwińskiej, Profesora Zbigniewa Kwiasa, Doktora Mariana Króla i Profesora Jerzego Woy-Wojciechowskiego. Moje badania były dość skomplikowane technicznie i nie zawsze były badaniami z planowanego wyboru, lecz często z konieczności, dlatego przewijały się przez wiele dziedzin nauki: elektrochemię, chemię analityczną, chemię materiałową, biotechnologię, farmakologię, medycynę i sztukę. Ta wielość doświadczeń i zainteresowań – w większości zaszczeplonych w Poznaniu – okazała się bezcenna w późniejszych pracach ze skomplikowanymi systemami medycznymi.

Moja edukacja i naukowe doświadczenia wyniesione z poznańskich Uczelni okazały się więcej niż wystarczające, aby zaistnieć na trudnym, drapieżnym rynku amerykańskiej nauki. Miałem szczęście i przywilej spotkać w Poznaniu wielką czwórkę profesorów, którzy zaważyli na mojej dalszej karierze naukowej. Profesor Andrzej Burewicz – opiekun mojej pracy magisterskiej i wielki mentor mojej naukowej kariery, Profesor Stefan Paszyc – fotochemik, Profesor Edward Dutkiewicz – elektrochemik i Profesor Kazimierz Kapitańczyk – chemik, humanista.

Thaddaeus Maliński: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (3 VI 2014), Poznań 2014, s. 18.

Uroczystość promocji. Prof. Tadeusz Maliński otrzymuje dyplom doktora honoris causa z rąk Rektora UAM prof. Bronisława Marciniaka

AB Ciesnorowski

Henryk Samsonowicz (ur. 1930)

Historyk. Mediewista. Warszawiak z urodzenia, zamieszkania, edukacji i z błyskotliwej kariery. Absolwent Liceum im. Juliusza Słowackiego i Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Warszawskiego. Pracę w Instytucie Historii tej uczelni rozpoczął w 1950 roku. Doktoryzował się cztery lata później, habilitował w 1960 roku. Profesorem nauk humanistycznych został w 1971 roku, profesorem zwyczajnym w 1980 roku. Zaangażowana działalność naukowo-dydaktyczna oraz cechujący go instynkt społeczny i obywatelski współtworzyły autorytet wybitnego uczonego i nauczyciela, animatora i organizatora badań w zakresie historii, w tym zwłaszcza historii średniowiecza. Wśród niemal tysiąca publikacji znajdują się opracowania wielokrotnie wznawiane jak *Historia Polski do roku 1795* (I wyd. 1967), *Złota jesień polskiego średniowiecza* (I wyd. 1971) czy *Dziedzictwo średniowiecza. Mity i rzeczywistość* (1991). Przełom lat 80/ 90 przynosi rosnące zainteresowania naukowe dziejami kultury średniowiecznej, bez porzucania wszakże zainteresowań przeszłością społeczną i gospodarczą Polski i Europy. Należał do piewców kulturotwórczej roli uniwersytetów, ich szczególnego miejsca w procesie dziejowym. Prof. Henryk Samsonowicz przez kilkanaście lat kierował Zakładem Historii Średniowiecznej, był prodziekanem i dziekanem Wydziału Historycznego (1967–1974) oraz dyrektorem Instytutu Historycznego (1975–1980). Należał do grupy uniwersyteckich humanistów silnie zaangażowanych w ruch „Solidarności”. Przy jej stanowczym poparciu w 1980 r. został wybrany na rektora UW (odwołany w czasie stanu wojennego w 1982 r.). W latach 1984–1989 przewodniczył Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego. Uczestniczył w obradach Okrągłego Stołu. W rządzie Tadeusza Mazowieckiego został ministrem edukacji narodowej, a następnie wiceprzewodniczącym Komitetu Badań Naukowych w randze wiceministra. Prowadził także ożywioną działalność

w PAN-ie jako członek korespondent (od 1994r.) i członek rzeczywisty (od 2002 r.). W latach 2001–2006 był przewodniczącym Wydziału I Nauk Społecznych. Należał do rzeczników odrodzenia się Polskiej Akademii Umiejętności, w której pracuje od 1993 r. jako członek korespondent i członek czynny od 1995 r. Jednocześnie rozwija wybitną działalność w ogólnopolskim ruchu naukowym – jako członek rad redakcyjnych periodyków regionalnych, a przede wszystkim w Polskim Towarzystwie Historycznym, gdzie pełnił różne stanowiska, do prezesa w latach 1978–1982 włącznie. Zainicjował i rozwijał Ogólnopolską Olimpiadę Historyczną Młodzieży. Liczne publikacje w językach obcych oraz kontakty międzynarodowe otwały mu drogę do członkostwa w prestiżowych gremiach naukowych zwłaszcza Francji, Włoch, Niemiec. Niektóre z nich wyróżniały go tytułami doktora honoris causa – poczynając od 1981 r., kiedy otrzymał ten tytuł od Duquesne University, jednej z najlepszych uczelni katolickich USA. Śladem tym podażyło osiem uniwersytetów polskich. Odznaczony m.in. Krzyżem Oficerskim francuskiej Legii Honorowej (1984) oraz Orderem Orła Białego (2010).

Kalendarium

26 maja 2014 r. – Uchwała Senatu na wniosek Wydziału Historycznego

Promotor – prof. Józef Dobosz; recenzenci: prof. Tomasz Jasiński (UAM), prof. Jerzy Wyrozumski (UJ), prof. Roman Michałowski (UW)

15 października 2014 r. – Promocja

Przemówienie prof. Henryka Samsonowicza

[...] Jestem głęboko wdzięczny za przyznany mi tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Od dziś mogę czuć się członkiem wspólnoty jednego z najznakomitszych uniwersytetów polskich, leżącego w kolebce polskiej państwowości. Dla mnie, jako dla poszukiwacza wiedzy o swoim kraju, właśnie to miasto jest wspaniałym symbolem polskiej historii. Czasów, w których rodziła się wspólnota Polaków, tych, w których

powstawał ustrój samorządnego społeczeństwa miasta i wsi. Miasta słynącego z posiadanych znakomitych materialnych pomników przeszłości, ze swej roli w tworzeniu pozytywistycznej tradycji pracy. Miasta, którego mieszkańcy byli i są przykładem racjonalnych działań w pracy i w walce – symbolu zwycięskiego powstania, nie częstego w naszych dziejach. Z tym miastem związana jest pamięć o wybitnych ludziach pracy i ich sukcesach odnoszonych w wielu dziedzinach nauki.

Także w znakomitych badaniach historycznych, o pamięci państwa i narodu. *Memo-ria est vis magna*, że zacytuję św. Augustyna, i bez wiedzy o dokonaniach poznańskich uczonych ta pamięć o nas, o naszej przeszłości, byłaby bardzo ułomna. Lista znakomitych historyków poznańskich w ostatnim stuleciu przynosi zaszczyt nie tylko polskiej, lecz także nauce powszechnej. Czuję się szczególnie wyróżniony, że mam honor do nich przynajmniej pośrednio dołączyć.

Henricus Samsonowicz: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (15.X.2014), Poznań 2014, s. 25.

Wystąpienie doktora honoris causa prof. Henryka Samsonowicza

A stylized, handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Peter Nijkamp (ur. 1946)

Holenderski ekonomista. Studiował na Uniwersytecie Erasmusa w Rotterdamie, gdzie w 1970 roku uzyskał dyplom z zakresu ekonometrii. Na tejże uczelni w 1972 r. obronił doktorat na podstawie pracy *Planowanie kompleksów przemysłowych metodami programowania geometrycznego*. Zawarte w niej propozycje dotyczące nowych, efektywnych metod rozwiązywania zagadnień programowania w ujęciu przestrzennym wywołały duże zainteresowanie. Problematyka ta rozwijana w licznych publikacjach uczyniła ich autora osobą powszechnie znaną i cenioną. Tytuł profesora na Wydziale Ekonomii Wolnego Uniwersytetu w Amsterdamie w zakresie ekonomii regionalnej i geografii przestrzennej uzyskał mając 29 lat. Formalnie związany był z tą uczelnią do 2009 roku, kiedy przyznano mu status profesora honorowego. Jego zainteresowania badawcze obejmują takie dziedziny, jak teoria wzrostu regionalnego, matematyczne modelowanie systemów przestrzennych, analiza społecznych i ekonomicznych systemów złożonych, ekonomiczna analiza multikryterialna, modelowanie regionalne i miejskie, teoria innowacji technologicznych w ujęciu przestrzennym, zarządzanie zasobami i środowiskiem, ekonomia klasyczna i przestrzenna, a także zrównoważony rozwój państw oraz regionów. Jest członkiem rad redakcyjnych 40 renomowanych czasopism naukowych. Pozostaje niezwykle czynny jako uczestnik konferencji międzynarodowych oraz członek bardzo licznych komisji, komitetów i ciał doradczych w wielu krajach Europy, Afryki i Azji. Był profesorem wizytującym w kilkunastu uczelniach całego świata, gdzie także występował w roli promotora ponad 90 doktorów. W 2015 r. nie mniej niż 30 spośród nich było profesorami na różnych, także pozaeuropejskich uniwersytetach. Znajduje się w elitarnej grupie najlepszych ekonomistów na świecie. Samodzielnie lub we współpracy z innymi badaczami opublikował około 1000 prac w tym 40 monografii, a wśród nich m.in.: *Handbook of Regional Economics* (1986), *Multicriteria Analysis in Phy-*

sical Planning (1990), *The Economics of Complex Spatial Systems* (1998), *Innovation, Space and Economic Development* (2004), *Advances in Modern Tourism Research* (2007). Jest laureatem 24 międzynarodowych wyróżnień, nagród i odznaczeń, wśród których są między innymi doktoraty honorowe czterech europejskich uczelni w: Brukseli (1989), Atenach (2003), Bukareszcie (2005), Faro (2012).

Kalendarium

24 listopada 2014 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych

Promotor: prof. Waldemar Ratajczak; recenzenci: prof. Ryszard Domański (UE w Poznaniu), prof. Jacek Szlachta (SGGW), prof. Tadeusz Strykiewicz (UAM)

19 stycznia 2015 r. – Promocja

Przemówienie prof. Petera Nijkampa

[...] Badania naukowe to niekończące się poszukiwanie nowych odkryć, poszukiwanie nowych idei, o których nikt wcześniej nie słyszał. Naukowcy są zasadniczo Argonautami, którzy wiedzą, że złote runo ostatecznej prawdy gdzieś istnieje, ale którzy także wiedzą, że znalezienie złotego runa będzie od nich wymagało ogromnego intelektu, wytrwałości i szczęścia. Argonauci, których znamy z mitologii greckiej, byli prawdziwym zespołem (w skład którego wchodził, między innymi, Jazon, Herakles, Orfeusz, Nestor i Tezeusz), tworzącym intelektualny i kreatywny kapitał. Nauka jest też pracą zespołową, opartą na kapitale społecznym i wymianie wiedzy.

[...] W trakcie mojej długiej, ponad czterdziestopięcioletniej podróży i aktywnego zaangażowania w badania naukowe, zawsze z mocnym komponentem międzynarodowym, spotkałem wielkie umysły, na całym świecie. W moim przekonaniu nauka jest najskuteczniejszym narzędziem budowania mostów między ludźmi. [...] Świat faktycznie jest mały. Moje ekspedycje naukowe nie miały granic i czułem się uprzywilejowany, mogąc prowadzić swoje badania z pomocą kolegów w tak wielu krajach. W wieku wiedzy ponownie przyznajemy, że nauka nie zna granic. Erazm, Galileusz, Kartezjusz, Einstein – wszyscy oni pozostawili

żywe sygnatury w wielu miejscach naszej planety. Umiejętność kognitywna nie jest ograniczona polityką krajową czy międzynarodową, czy nawet biurokracją. Szczególnie w globalizującym się świecie, połączonym fizycznie i wirtualnie, nauka nie jest czynnością jednej osoby, ale pracą zespołową wykonywaną przez naukowców w różnych miejscach świata.

[...] Kiedy Juliusz Verne napisał swoją świetnie znaną książkę *W 80 dni dookoła świata* (1873), została ona odebrana jako utopijne marzenie. Wynalazki naukowe i przełomowe odkrycia dokonane w międzyczasie pomogły skrócić czas podróży dookoła świata z osiemdziesięciu do kilku dni. Faktycznie, świat cały czas się zmniejsza. I nie będzie końca – może w przyszłości wszyscy będziemy żyli w świecie nano. Przestrzeń ma znaczenie, ale jej skala się zmienia. Jest to prawdziwe wyzwanie dla geografii i ekonomii regionalnej.

I na koniec niech mi będzie wolno poczynić kilka końcowych obserwacji. Planeta stworzyła bezprecedensowe warunki do życia ludzi, czego efektem jest drastyczny wzrost przeciętnej długości życia. Średnia przeciętna długość życia nowo narodzonego dziecka jeszcze w ubiegłym wieku wynosiła trzydzieści – czterdzieści lat. Dzisiaj to prawie dwa razy więcej. Kształtowanie świata ludzi za pomocą bardziej zrównoważonych możliwości dostępnych wszystkim ludziom we wszystkich miejscach jest moralną misją współczesnego pokolenia. Z pewnością osiągnęliśmy wiele, ale to wiele nigdy nie było wystarczające. Nasza dyscyplina wiedzy odegrała kluczową rolę w ukształtowaniu podstaw lepszego i, mam nadzieję, szczęśliwszego świata. Ale czy to jest taka istotna różnica w porównaniu z przeszłością? Uderzające jest to, że najbardziej śmiertelnymi stworzeniami świata są moskity (są przyczyną malarii), ale na drugim miejscu są ludzie! Dlaczego terytoria nie mogą być obiecującymi przestrzeniami do działań dających więcej szczęścia i pokoju? W tym miejscu nasza dziedzina nauki styka się z etosem społecznym. Droga do głębszej wiedzy jest nieskończona, ale droga do większego szczęścia i dobrobytu jest prawdopodobnie także nieskończona. Jestem jednak przekonany, że lepsza wiedza naukowa skróci tę długotrwałą drogę do szczęścia i pokoju dla wszystkich.

Petrus Nijkamp: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis: (19 I 2015), Poznań 2015, s. 24–32.

Jutra Warkocz

Julia Hartwig *(1921–2017)*

Eseistka, tłumaczka i przede wszystkim poetka, która: „[...] tworzy poezję najwyższej miary, poezję niosącą szlachetność myśli, piękno wartości, dobrą pamięć i mądrą refleksję nad światem. Poezję, która ocala i narody, i ludzi...” – jak powiedziała prof. Bogumiła Kaniewska podczas uroczystości wręczenia Julii Hartwig dyplomu doktora honoris causa UAM. Urodzona w Lublinie. Jej ojciec i brat byli znanymi fotografami. Debiutowała w 1936 roku wierszem opublikowanym na łamach międzyszkolnego pisma „W słońce”. Tam również umieściła kolejne utwory: *Wiersz muzyczny* (1937), *Samotni ludzie* (1938) i *Pieśń o zaginionych* (1939). W czasie okupacji przebywała w Lublinie, a następnie w Warszawie, gdzie studiowała romanistykę i polonistykę na tajnym Uniwersytecie Warszawskim. Brała udział w konspiracji jako łączniczka AK. Po wojnie kontynuowała studia na KUL oraz na UW, zamieszkała w Łodzi, gdzie podjęła współpracę z pismem „Kuźnica” i „Odrodzenie”, prowadząc przegląd czasopism francuskich oraz pracując nad przekładami. W 1947 r. wyjechała do Francji jako stypendystka rządu francuskiego, a następnie pracowała w dziale kulturalnym Ambasady Polskiej w Paryżu. Po powrocie do kraju w 1950 r. zamieszkała w Warszawie, wkrótce też wyszła za mąż za Artura Międzyrzeckiego – poetę i prozaika. Przez dłuższy czas zajmowała się głównie przekładami literackimi oraz eseistyką krytycznoliteracką, publikując w „Nowej Kulturze”, „Świecie”, „Poezji”, „Twórczości” oraz „Odrze” liczne tłumaczenia i recenzje. Literatura polska zawdzięcza jej przekłady takich twórców, jak: Louis Aragon, Max Jacob, Blaise Cendrars, Artur Rimbaud, Charles Baudelaire. W 1954 roku ukazał się jej debiut książkowy, zbiór reportaży pt. *Z niedalekich podróży* (1954). W latach 60. i 70. pisała słuchowiska dla Polskiego Radia (1952–1969), a także utwory dla dzieci i młodzieży

(*Pierwsze przygody poziomki*, 1962; *Tomcio Paluch*, 1962; *Wielki pościg*, 1969). W latach 1970–1974 przebywała w Stanach Zjednoczonych, gdzie m.in. prowadziła kurs *creative writing* na Drake University w Des Moines, dwukrotnie też wyjeżdżała do Kanady z gościnnymi wykładami na University of Ottawa i Carleton University. Kolejny raz udała się do USA w 1979 roku na zaproszenie Departamentu Stanu. Literackim owocem tych podróży stały się utwory zebrane później w tomie pt. *Wiersze amerykańskie* (2002) i autobiograficzne zapiski pomieszczone w *Dzienniku amerykańskim* (1980) oraz tomie *Zawsze powroty. Dzienniki podróży* (2005). Z amerykańskich inspiracji powstały również dwie pionierskie w polskiej literaturze książki: pierwsza, współtworzona z Arturem Międzyrzeckim, nosi tytuł *...opiewam nowoczesnego człowieka. Antologia poezji amerykańskiej* (1992), a druga, przygotowana przez samą Julię Hartwig, to *Dzikie brzoskwinie. Antologia poetek amerykańskich* (2003). W latach 80. Julia Hartwig i Artur Międzyrzecki uczestniczyli w działalności opozycji demokratycznej. W styczniu 1976 roku znaleźli się w gronie sygnatariuszy „Memoriału 101”. Od 1989 roku Julia Hartwig była związana z NSZZ „Solidarność” jako członek Komitetu Obywatelskiego przy Lechu Wałęsie. Często publikowała w „Tygodniku Powszechnym” i w „Więzi”. Jej dorobek literacki obejmuje kilkanaście tomików poezji, m.in.: *Pożegnania* (1956), *Czuwanie* (1978), *Czułość* (1992), *Zawsze od nowa* (1999), *Nie ma odpowiedzi* (2001), *Błyski* (2002), *Bez pożegnania* (2004), *To wróci* (2007), *Jasne niejasne* (2009), *Wiersze wybrane* (2010), *Gorzkie żale* (2011), *Zapisane* (2013), *Spojrzenie* (2016). Jej pozycję literacką odzwierciedlają tłumaczenia na języki: francuski, angielski, niemiecki, włoski, rosyjski, grecki, węgierski, fiński, litewski, serbski, holenderski, flamandzki. Była laureatką licznych prestiżowych nagród, kilkakrotnie nominowana do Nagrody Literackiej Nike. Odznaczona m. in.: Krzyżem Oficerskim (1997) i Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski (2011), Orderem Legii Honorowej (2007). Honorowa obywatelka Lublina (2009). Zmarła w Gouldsboro w Pensylwanii, w Stanach Zjednoczonych.

Kalendarium

6 października 2014 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej

Promotor: prof. Anna Legeżyńska; recenzenci: prof. Małgorzata Czermińska (UG), prof. Marian Stala (UJ), prof. Ryszard K. Przybylski (UAM)

2 lutego 2015 r. – Promocja

Przemówienie Julii Hartwig

[...] Poezję trudno oderwać od poety, od jego osoby, bez względu na to, ile tak zwanego „lirycznego ja” przemawia do nas z wierszy bezpośrednio. Można by nawet powiedzieć, że wiersze pisze się nie piórem, ale osobowością. Im bogatsza jest osobowość, tym ciekawsze wiersze.

Poezja powstaje w samotności. Ale i we współistnieniu. Te dwa dążenia, do samotności i, na przemian, do współistnienia, nieustannie się w życiu pisarza ścierają i są sobie nawzajem niezbędne. Samotność pisarska jest samotnością z wyboru. To świadome odosobnienie, konieczne do refleksji, do skupienia, do kontemplacji. To wybór ciszy i milczenia. Jest to samotność błogosławiona wówczas, kiedy dopisuje nam inspiracja, kiedy myśl jest lotna, obraz jasny, a słowa same podsuwają się pod pióro. Ale bywa też samotność pełna starć wewnętrznych i niepokojów, samotność, którą odpychamy i której nienawidzimy, bo to, co piszemy, odległe jest od naszego zamiaru, zniekształcone, płaskie, pozbawione wielowymiarowości, jaką czujemy, a nie umiemy wyrazić. Wszystko zdaje się nas zawodzić i wątpliwości idą tak daleko, że zdają się podważać sens naszej przydatności do pisarskiego powołania.

Jednak siła życia wypędza nas z samotności i uwolnieni od niej rzucamy się znowu w objęcia spraw, ludzi, rzeczy. Choć czeka nas tam często walka, zwątpienia i upokorzenia, i choć czasem chcielibyśmy krzyknąć: „Gdziekolwiek bądź, byle nie w tym świecie” wedle

słów Baudelaire'a. A przecież to właśnie poczucie, że jesteśmy wyodrębnieni, a zarazem złączeni z tym, co nas otacza, ta wypełniająca naszą codzienność materia wrażeń i uczuć staje się pożywką naszej samotności zwróconej ku pisaniu. Trafne jest więc zdanie Conolly'ego: „Literatura to nie ucieczka od życia, ale w głąb życia”.

Jeżeli stosunek do rzeczywistości stanowi newralgiczny punkt każdej estetyki, to rzeczywistość widzialna stanowiła dla mnie zawsze stały punkt odniesienia. Akceptuję świat widzialny w całym jego bogactwie i grozie. Przy całej jego ułomności, nie ma jednak świata doskonalszego niż ten, który istnieje. Bywa, że jestem z nim w zgodzie lub w bolesnym sporze. Nie zwodzi się on jednak do swojej formy. Poezja spotyka się tu z opisem uprawianym przez fenomenologów: Enzo Paci pisze, że poeci dążą do wciąż nowego odkrywania, „które znajduje się między ciemną nieskończonością poznania a pełną nieskończonością tego, co prawdziwe”.

Funkcję poznawczą przyznają poezji również ludzie nauki, choć jest to poznanie odmiennego gatunku niż poznanie naukowe; bywa procesem burzliwym i nie zawsze osiąga się je w wyniku stanu harmonii. W poezji Rimbauda proces ten dokonuje się poprzez „rozprężenie wszystkich zmysłów”, podczas kiedy Apollinaire, przeciwnie, najbardziej bał się popadnięcia w szaleństwo; z kolei Roethke, znakomity poeta amerykański cierpiący na zaburzenia psychiczne, właśnie w szaleństwie spodziewał się znaleźć prawdę i zapytywał: „Czym jest szaleństwo, jeśli nie godnością, z którą dusza nie godzi się na świat, na sytuację?”. Wizje Gerarda de Nerval'a pochodzą od człowieka powracającego raz po raz pod opiekę psychiatry; Michaux z uwagą opisuje swoje stany narkotyczne, a całą jego twórczość uznać można za rodzaj magii.

Wszystkie te wspaniałe osobowości o wielkich nazwiskach z punktu widzenia zdrowia społecznego uchodzić mogłyby za podejrzane. A przecież twórczość ich, wykraczając poza dziedzinę piękna, przyczynia się do poszerzenia znajomości świata i człowieka. [...]

W poezji jest miejsce na wszystko: na gorycz i na radość, na żart i na ironię, wielcy poeci w swojej sztuce umieli czerpać ze wszystkich tych uczuć. Często, jak w przypadku Baudelaire'a, przychodziła im w sukurs ostra inteligencja, której zawdzięczamy jego teorię

analogii: każda rzecz ma odpowiednik duchowy, to, co na dole, to i na górze. Warto tu może przypomnieć to, o czym często zapominają początkujący poeci – że poezja, najbardziej nowatorska, jest tylko nowym spoiwem długiego łańcucha tradycji, nawet jeśli powstaje w sporze z nią.

Julia Hartwig: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis: (2 II 2015), Poznań 2015, s. 31–32, 39.

Uroczystość promocji. Julia Hartwig otrzymuje dyplom doktora honoris causa z rąk Rektora UAM prof. Bronisława Marciniaka

Jan -c. Perle

Jan C. Joerden *(ur. 1953)*

Niemiecki prawnik. Urodzony w Essen. Studiował prawo na Uniwersytecie w Hamburgu. Pracę sędziego łączył z działalnością naukowo-badawczą na uniwersytecie w Norymberdze, gdzie w 1985 roku uzyskał doktorat, a dwa lata później stopień naukowy doktora habilitowanego. W 1989 roku został profesorem Wolnego Uniwersytetu w Berlinie, angażując się także jako wykładowca na uniwersytetach w Norymberdze, Jenie, Trewirze i Greifswaldzie. Od 1995 roku jest profesorem na Uniwersytecie Europejskim Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, gdzie kieruje Katedrą Prawa Karnego, Międzynarodowego Prawa Karnego Porównawczego i Filozofii Prawa. W uczelni tej pełnił także funkcję prorektora i przewodniczącego senatu. Od 1997 r. kieruje także interdyscyplinarnym Centrum Etyki Medycznej. Zainteresowania badawcze koncentruje wokół prawa medycznego i bioetyki, prawa karnego, historii myśli prawniczej, związków wspólnotowego prawoznawstwa z innymi dziedzinami nauk humanistycznych i społecznych. Problematyka ta została uwieczniona w ponad 200 publikacjach obejmujących 5 monografii i kilkadziesiąt wydawnictw źródłowych, serii wydawniczych i redagowanych prac zbiorowych. Prof. Joerden posiada duże zasługi w dziedzinie naukowej współpracy polsko-niemieckiej. W 2004 r. został odznaczony Medalem za Zasługi dla UAM.

Kalendarium

22 grudnia 2014 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Prawa i Administracji
Promotor: prof. Andrzej Szwarc; recenzenci: prof. Marek Bojarski (UWr), prof. Henryk Olszewski (UAM), prof. Keiichi Yamanaka (Uniwersytet w Osace)

20 lutego 2015 r. – Promocja

Włodyśław J. Dąbrowski

Wolfgang Ulrich Dressler (ur. 1939)

Językoznawca, poliglota. Zamiłowanie do nauki wyniósł z rodzinnego domu – ojciec był sędzią, matka muzykiem, a wuj Karl von Frisch – laureatem Nagrody Nobla za odkrycie tzw. mowy pszczół. Studiował lingwistykę i filologię klasyczną w rodzinnym Wiedniu (1957–1962) oraz w Rzymie i Paryżu. Habilitował się w 1968 roku. Po trzech latach został profesorem lingwistyki ogólnej i stosowanej na Uniwersytecie w Wiedniu. Wiele podróżował, często jako *visiting profesor*, przede wszystkim w Europie i Stanach Zjednoczonych. Uczestniczył w dziesiątkach konferencji międzynarodowych, był redaktorem, współredaktorem oraz członkiem rad naukowych większości najpoważniejszych branżowych periodyków. Zainteresowania badawcze Dresslera obejmują językoznawstwo teoretyczne, opisowe, indoeuropejskie, historyczne oraz stosowane. Większość jego 16 książek, jak i kilkuset artykułów czy referatów wywoływała żywe dyskusje i powszechne zainteresowanie środowiska naukowego. Dotychczas opublikował prace językoznawcze na temat 31 języków. Publikuje i wyklada w pięciu językach, czyta w 12, w tym także po polsku. Opracował nowy model rozwoju języka dziecięcego, zapisując się złotymi zgłoskami wśród przedstawicieli „teorii naturalności”. Przyczynił się poważnie do badań w różnych dziedzinach językoznawstwa, w tym także lingwistyki tekstu i językoznawstwa klinicznego. Doktor honorowy uniwersytetu Sorbonne-Paris 5 (2002) oraz Uniwersytetu w Atenach (2010).

Kalendarium

23 marca 2015 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Anglistyki

Promotor: prof. Katarzyna Dziubalska-Kołaczyk; recenzenci: prof. Jacek Fisiak (UAM), prof. Ruth Wodak (Lancaster University); Hans Basbøll (University of Southern Denmark)

17 czerwca 2015 r. – Promocja

Brian C. J. Moore

Brian Cecil Joseph Moore (ur. 1946)

Psychofizyk, akustyk. Urodzony w Londynie. Studiował na Uniwersytecie w Cambridge fizykę i psychologię. Jego kariera i droga życiowa była związana z tą uczelnią, gdzie rozpoczął pracę w 1974 roku zakładając własne Hearing Laboratory przy Wydziale Psychologii Eksperymentalnej. Doktoryzował się w 1971 roku. Ukoronowaniem kariery akademickiej było uzyskanie w 1996 roku profesury w zakresie percepcji słuchowej. Zajmował się przede wszystkim percepcją dźwięku przez osoby normalnie słyszące oraz osoby z uszkodzeniem słuchu. Sformułował i udowodnił tezę, że proces analizy dźwięku zachodzący w peryferyjnym układzie słuchowym można dokładnie opisać za pomocą modeli oraz równań fizyki klasycznej. Badania te pozwoliły na stworzenie panoramicznego obrazu funkcjonowania słuchu. Ogromnie ważną częścią jego dorobku są możliwości aplikacyjne w odniesieniu do osób słabo słyszących, m.in. poprzez udoskonalanie aparatów słuchowych oraz procedur diagnostycznych poprawiających komfort życia tych osób. Powszechne uznanie zdobyła metoda dopasowania aparatu słuchowego lub implantu do rzeczywistej przyczyny ubytku CAM28 (od słowa Cambridge). Umożliwia ona nie tylko przywrócenie słyszenia dźwięków, ale zwłaszcza poprawy rozumienia mowy. Autor kilkunastu książek oraz z górą setki rozdziałów i części opracowań zbiorowych. Międzynarodową sławę przyniósł mu podręcznik *An Introduction to the Psychology of Hearing* (pierwsze wydanie 1977). Pozycja ta przetłumaczona jest na kilka języków świata, w tym na polski, japoński i chiński. Jest również autorem ponad 550 publikacji w najwyżej notowanych czasopismach naukowych świata. Kilkadziesiąt z nich powstało we współpracy z pracownikami Instytutu Akustyki UAM, którzy od 1986 roku wielokrotnie gościli w Laboratorium na Wydziale Psychologii Eksperymentalnej Uniwersytetu w Cambridge. W oczach sporej grupy naukowców, w tym

stypendystów z całego świata, prof. Moore uchodzi za wzór naukowego lidera i mistrza, życzliwego przewodnika i mentora. Ciekawy świata i kontaktów z ludźmi, wielokrotnie był gościem w Poznaniu jako wykładowca – *visiting professor*, a zwłaszcza jako uczestnik konferencji. Od 2003 roku członek Royal Society of London. Uzdolniony muzycznie – śpiewał w znanym chórze Wolfson College, gra na gitarze, jest wytrawnym znawcą win.

Kalendarium

23 marca 2015 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Fizyki

Promotor: prof. Aleksander Sęk; recenzenci: prof. Ryszard Tadeusiewicz (AGH), prof. Łukasz Turski (PAN), prof. Rufin Makarewicz (UAM)

9 listopada 2015 r. – Promocja

Przemówienie prof. Briana C. J. Moore’a

[...] chciałbym przedstawić kilka uwag na temat badań podstawowych, ich znaczenia i aplikacji. Kiedy zacząłem swe badania, byłem zainteresowany badaniami podstawowymi. Chciałem zrozumieć mechanizmy percepcji słuchowej i procesy rządzące naszą zdolnością do rozróżniania i analizowania dźwięków. Nie myślałem o tym w stylu: „jak wielki wpływ wywrze moja praca?” czy „ile cytowań zyska moja publikacja?”, ani też „czy można opublikować ten artykuł w «Nature»?” Jednak wiele z moich pierwszych prac dotyczących badań podstawowych ma obecnie bardzo dużo cytowań. Tak więc – lekcją nr 1 jest to, że jeśli zadać ciekawe pytania natury podstawowej i spróbować na nie odpowiedzieć, to cytowania opublikowanych prac na pewno się pojawiają. Również gdy rozpocząłem swoją pracę naukową, nie byłem skoncentrowany na aplikacjach. Jednak stopniowo zaczęły pojawiać się aplikacje, niemal bezwiednie!

Niektóre aplikacje mają charakter przemysłowy. Na przykład, modele przewidywania głośności oraz sytuacji, w których jeden dźwięk maskuje inny dźwięk, są wykorzystywane

przez duże firmy, jak Boeing, Bose i Ford. Modele te zostały rozszerzone, aby umożliwić przewidywanie jakości dźwięku, i są obecnie rutynowo stosowane przez firmę Nokia i Samsung do oceny jakości dźwięku telefonu komórkowego. Inne aplikacje służą do diagnozowania słuchu. Nasza praca nad psychoakustyką utraty słuchu doprowadziła do opracowania nowych testów diagnostycznych słuchu, zastosowań w przetwarzaniu sygnałów w aparatach słuchowych, zwłaszcza do automatycznej regulacji wzmocnienia, i lepszych metod dopasowania aparatów słuchowych. Tak więc lekcją nr 2 jest to, że praktyczne zastosowania często następują w sposób naturalny i są prostą konsekwencją dobrych badań podstawowych. Niech mi będzie wolno powtórzyć za jednym z prorektorów Uniwersytetu w Cambridge: „W nauce istnieją tylko dwa rodzaje badań: stosowane, i te, które będą zastosowane”.

Brian C. J. Moore: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (9 XI 2015), Poznań 2015, s. 39–40.

Uroczystość promocji. Stoją od lewej: dziekan Wydziału Fizyki prof. Antoni Wójcik, prof. Brian Moore, Rektor UAM prof. Bronisław Marciniak, promotor prof. Aleksander Sęk

Wasył Motyś

Krzysztof Matyjaszewski *(ur. 1950)*

Specjalista w dziedzinie chemii polimerów. Urodzony w Konstantynowie Łódzkim. Rozpoczął w 1967 roku studia na Wydziale Chemicznym Politechniki Łódzkiej kontynuował w Moskwie. Od 1973 roku był pracownikiem Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN, gdzie się doktoryzował w 1976 roku. Habilitował się na Politechnice Łódzkiej (1985). Uzyskanie tego stopnia akademickiego poprzedzał roczny staż na University of Florida oraz w Centre National de la Recherche Scientifique – najpoważniejszej państwowej fundacji naukowej Francji. Po habilitacji przeniósł się do Pittsburgha (Carnegie Mellon University), gdzie stopniowo awansował (był m.in. dziekanem Wydziału Chemii w latach 1994–1998) dochodząc do stanowiska profesora zwyczajnego i kierownika samodzielnego uczelnianego instytutu: Center for Macromolecular Engineering – zatrudniającego około 20 osób. Około 60 firm z Europy, Azji, Południowej Afryki i Ameryki Północnej współpracuje z powstałym na tej bazie konsorcjum. Głównym celem tej współpracy jest komercjalizacja wyników badań naukowych w obszarze polimerów. Za opisanie – wraz z Jin-Shan Wangiem – metody kontrolowanej polimeryzacji rodnikowej z przeniesieniem atomu (ATRP) otrzymał w 2009 roku Presidential Green Chemistry Challenge Award w kategorii akademickiej. Prof. Matyjaszewski jest autorem około tysiąca oryginalnych publikacji, w tym kilkunastu książek oraz około 90 monografii i rozdziałów w pracach zbiorowych. Wymowna jest liczba cytowań zbliżająca się do 130 tys., do czego przyczynia się redagowany przez niego miesięcznik „Progress in Polymer Science”. Jest też członkiem rad naukowych dwunastu periodyków poświęconych polimerom. Stawia go to w rzędzie najbardziej kreatywnych współczesnych chemików. Jest współtwórcą 61 amerykańskich opatentowanych technologii, posiada 154 międzynarodowe patenty. Jest członkiem National

Academy of Engineering (2006), National Academy of Inventors (2014) w USA. Jest również członkiem zagranicznym Russian Academy of Sciences, Chinese Chemical Society oraz Israel Chemical Society. Utrzymuje bieżący kontakt ze środowiskiem chemików polskich, zwłaszcza z PAN oraz Politechniki Łódzkiej. W 1999 roku uzyskał w Polsce tytuł naukowy profesora; w 2004 roku odebrał Nagrodę Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, a w roku następnym został włączony do grona zagranicznych członków PAN. Uhonorowany bardzo licznymi i prestiżowymi wyróżnieniami. Otrzymał tytuł doktora honoris causa: University Ghent, University Athenes, Polytechnic Institute, University P. & M. Curie, Sorbonne, Pusan National University – South Korea, Politechniki Łódzkiej, Uniwersytetu w Coimbrze.

Kalendarium

30 maja 2016 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Chemii i Rady Wydziału Fizyki
Promotor: prof. Bogdan Marciniak; recenzenci: prof. Jerzy Błażejowski (UG), prof. Stanisław Penczek (PAN), prof. Stefan Jurga (UAM)

30 czerwca 2016 r. – Promocja

Przemówienie prof. Krzysztofa Matyjaszewskiego

[...] Chemia pełni niezwykle ważną rolę w świecie nauki, umożliwia bowiem rozwój wielu dyscyplin. Wymienić tu należy przede wszystkim biologię, a w szczególności biologię molekularną, jak również wiele zaawansowanych technologii, na przykład nanotechnologię. Jest to możliwe dzięki temu, iż w sposób ciągły zmniejszają się rozmiary różnych urządzeń, chipów komputerowych czy możliwości oferowane przez techniki litograficzne, w których obecnie można osiągać rozdzielczości rzędu dziesiątek czy też kilku nanometrów, są to rozmiary odpowiadające pojedynczym makrocząsteczkom. To samo dzieje się w układach biologicznych, w których niezwykle istotne w procesie rozumienia zachodzących zjawisk jest poznanie podstawowych składników molekularnych tworzących dany układ, takich jak białka, kwasy nukleinowe czy cukry.

W moim laboratorium w Carnegie Mellon University w znacznej mierze skupiamy się na zagadnieniach dotyczących syntezy różnorodnych polimerów. Polimery są wszechobecne. Trudno wyobrazić sobie nasze funkcjonowanie w dzisiejszym świecie bez tego typu materiałów. Włókna, tworzywa sztuczne, kauczuki, materiały powłokowe są obecnie produkowane w ilości przekraczającej na świecie 200 milionów ton na rok. [...] Bez syntetycznych polimerów nie mielibyśmy komputerów, iPhone'ów, smartfonów, DVD, CD czy znanych niektórym płyt winylowych. Nie byłoby ubrań, części samochodowych, sprzętu AGD, jak również wielu innych przedmiotów codziennego użytku. Ciało człowieka to również indywiduum, na które w 70% składa się woda i niektóre minerały, ale resztę stanowią polimery w postaci cukrów, protein i kwasów nukleinowych. One nie tylko tworzą nasze ciało, ale odpowiadają za szereg funkcji, często bardzo złożonych, takich jak aktywność naszego mózgu czy pamięć, oraz zupełnie podstawowych, aczkolwiek jakże niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania.

Christophorus Matyjaszewski: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (30 VI 2016), Poznań 2016, s. 25–26.

Uroczystość promocji. Stoją od lewej: dziekan Wydziału Fizyki prof. Antoni Wójcik, promotor prof. Bogdan Marciniak, prof. Krzysztof Matyjaszewski, Rektor UAM prof. Bronisław Marciniak, dziekan Wydziału Chemii prof. Henryk Koroniak

Roz. Fieguth

Rolf Fieguth (ur. 1941)

Niemiecki literaturoznawca, tłumacz. Urodzony w Berlinie. Ukończył Gimnazjum Języków Starożytnych w Erlangen (1961). Studiował slawistykę, germanistykę i historię Europy Wschodniej w Berlinie Zachodnim i Monachium. W 1967 roku uzyskał tytuł doktora filologii na podstawie dysertacji *Metafora i realność we wczesnych „Dziadach” Adama Mickiewicza*. W latach 1967–1979 był pracownikiem naukowym na Uniwersytecie w Konstancji. W okresie 1968–1969 odbył staż naukowy w Instytucie Badań Literackich PAN w Warszawie. Przedmiotem jego badań był wówczas klasycyzm i preromantyzm w literaturze polskiej. W 1976 roku uzyskał w Konstancji habilitację. Cztery lata później został profesorem nadzwyczajnym slawistyki na Wolnym Uniwersytecie w Berlinie Zachodnim. Od roku 1983 aż do emerytury w roku 2007 piastował stanowisko profesora zwyczajnego języków i literatur słowiańskich na Uniwersytecie we Fryburgu Szwajcarskim. W latach 1991–1993 pełnił tam funkcję dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych, a w latach 2003–2006 dyrektora Instytutu Literaturoznawstwa Powszechnego i Porównawczego. W swoich badaniach zajmuje się literaturą polską od renesansu po współczesność, a także literaturą rosyjską XIX i XX wieku. Dużo uwagi poświęcił m.in. twórczości Jana Kochanowskiego, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Stanisława Witkiewicza, Brunona Schulza, Witolda Gombrowicza i Zbigniewa Herberta. Jest autorem 8 monografii i 150 artykułów naukowych. Już w czasach studenckich tłumaczył na niemiecki i wydawał utwory Cypriana Kamila Norwida, Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Bolesława Leśmiana, Sławomira Mrożka, a także prace literaturoznawcze Romana Ingardena. Jednym z największych przedsięwzięć w tym zakresie jest pięciotomowe wydanie dzieł Witolda Gombrowicza. Dzięki staraniom prof. Fiegutha Fryburg stał się jednym z najsilniej-

szych zagranicznych ośrodków badań polonistycznych w świecie. Prof. Fieguth współpracuje z polskimi ośrodkami polonistycznymi, zwłaszcza w Poznaniu, Warszawie, Gdańsku, Lublinie i Opolu. W roku 2001 otrzymał nagrodę polskiego Pen-Clubu. Wyróżniony został także Medalem za Zasługi dla UAM (2009). Jest członkiem zagranicznym Polskiej Akademii Umiejętności oraz członkiem honorowym Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Doktor honoris causa Uniwersytetu Opolskiego (2012).

Kalendarium

26 czerwca 2017 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej
Promotor: prof. Krzysztof Trybuś; recenzenci: prof. Jerzy Fiećko (UAM), prof. Arent van Nieukerken (Uniwersytet Amsterdamski), prof. Kwiryna Ziemia (UG)

23 października 2017 r. – Promocja

Przemówienie dziekana Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej UAM prof. Tomasza Mizerkiewicza

[...] Do słownika filologicznego Profesora Fiegutha należą takie pojęcia, jak „cichy”, „nieznający”, „dyskretny”, gdyż ceni sobie jakości i wartości, których wagę docenia się dopiero przy uważnej obserwacji i, przypomnę jego słowa, „po trzeciej lekturze”. Dla każdego, kto przez dłuższy czas obcuje z jego dziełem naukowym, zauważalne staje się coraz bardziej, że wpłata w nie elementy osobistego dyskursu honorowego. Mówiąc w ten sposób, mam na myśli w pierwszym rzędzie to, iż swoją pracę naukową wiąże z godnością polskiej literatury i kultury, której czuje się specjalnym powiernikiem. Kilkakrotnie podkreślał, że literatury europejskie stanowią dla niego „system naczyń połączonych”. [...]

Profesor Fieguth ogląda polską literaturę w całej jej szczytności i rozumie piękny honor pisarstwa w różnych językach narodowych Europy, szanuje i kształci w innych szacunek dla literatury tworzonej, jak to niekiedy mówimy, w językach niekongresowych. To nie tylko

kwestia dyskusji o wartościach artystycznych, ale przede wszystkim przekonanie o ich fundamentalnej równowartości. Ujmowanie polskiej literatury w tej demokratycznej perspektywie otwiera dostęp do szczególnego przeżycia, jakim okazuje się „trzeźwy zachwyt”. Chciałbym to zrozumieć jako otrzeźwiający zachwyt, czyli wybudzający ze stronniczości własnej kultury i otwierający na pełnię poznawczego oraz emocjonalnego związku z literaturą oferowaną z zasady przez dzieło napisane w języku innym niż ojczysty.

Dyskurs honorowy każe jednak Rolfowi Fieguthowi utrzymywać, że akurat dla czytelnika niemieckiego tym innym językiem powinien być przede wszystkim język polski, to utwory literackie w nim napisane przynosić mogą za Odrą szczególnie otrzeźwiający zachwyt, o czym zadecydowały najtragiczniejsze wypadki historyczne. [...]

Szanując regułę „cichej demonstracji”, chciałbym z najwyższym uznaniem odnieść się do [...] głębokiej wrażliwości i żywej pamięci historycznej, które skłaniają Profesora Fiegutha do nieustannej dbałości o szacunek dla wszystkiego, co w polskiej kulturze wysokie. Pilne badanie na godność polskiej literatury w jej odbiorze niemieckim, zabieganie o rozumienie rangi owej literatury w Niemczech, wyjątkowo staranne prace translatorskie oraz inne „ciche demonstracje” czynione były i są po dziś dzień wyłącznie dla zaszczytu naszego piśmiennictwa. Działo się tak, gdyż do etosu niemieckiego profesora, jak powiada Fieguth, należeć powinno dbanie o honor polskiej literatury i kultury.

Rolphus Fieguth: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (23 X 2017), Poznań 2017, s. 17–19.

Janusz Jurek

Janusz Jurczak *(ur. 1941)*

Chemik. Urodzony w Stryju. W 1964 roku ukończył Wydział Chemiczny na Politechnice Warszawskiej. Dwa lata później zatrudniony został w Instytucie Chemii Organicznej PAN, gdzie w 1970 roku obronił doktorat. Habilitował się w 1979 roku. Tytuł profesora uzyskał w 1988 roku. Od roku 1992 związany był również z Wydziałem Chemii Uniwersytetu Warszawskiego, na którym utworzył Pracownię Stereokontrolowanej Syntezy Organicznej. Swoje zainteresowania badawcze kształtował współpracując z wieloma wybitnymi przedstawicielami chemii organicznej, w tym m.in. z laureatami Nagrody Nobla prof. Władimirem Prelogiem oraz Jeanem-Marie Lehnem. Do licznych dokonań naukowych prof. Jurczaka należą badania syntezy organicznej, wprowadzenie badań z zastosowaniem metod wysokiego ciśnienia w chemii organicznej oraz osiągnięcia w dziedzinie chemii supramolekularnej. Autor ponad 500, wielokrotnie cytowanych publikacji naukowych. Jest współtwórcą 12 zgłoszeń patentowych. Wypromował 80 doktorów. W 1991 roku został członkiem korespondentem, a w 2004 roku – członkiem rzeczywistym PAN. Sprawował funkcję przewodniczącego Wydziału III Nauk Matematycznych, Fizycznych i Chemicznych PAN oraz członka Prezydium PAN (2007–2012). Od 2016 roku przewodniczy Komisji Chemii PAN. Został uhonorowany m.in. Krzyżem Oficerskim (2000) i Krzyżem Komandorskim (2011) Orderu Odrodzenia Polski. Doktor honoris causa Uniwersytetu Warszawskiego (2019).

Kalendarium

30 października 2017 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Chemii

Promotor: prof. Henryk Koroniak; recenzenci: prof. Jacek Gawroński (UAM), prof. Józef Drabowicz (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie), prof. Kazimierz Pietrusiewicz (UMCS)

21 grudnia 2017 r. – Promocja

Jan / Jan

Reinhard Georg Lührmann (ur. 1949)

B iolog molekularny. Urodził się w Osnabrück-Atter w Niemczech. Absolwent Uniwersytetu w Münster (1973), gdzie uzyskał stopień doktora nauk przyrodniczych w zakresie chemii w 1975 roku. Habilitował się w 1982 roku. W latach 1988–1999 był profesorem w Phillips Universität w Marburgu, gdzie kierował Instytutem Biologii Molekularnej i Nowotworów (1989–1994). Od 1999 roku pełni stanowisko dyrektora Instytutu Chemii Biofizycznej Maxa Plancka w Getyndze. Jego badania dotyczą struktury i funkcji cząsteczek kwasu rybonukleinowego (RNA). Zajmuje się także mechanizmami wycinania intronów z pierwotnych transkryptów genów kodujących białka (*splicing*). Jest autorem przełomowych badań prowadzących do zrozumienia kontroli ekspresji genów na poziomie potranskrypcyjnym. Jego dorobek naukowy obejmuje ponad 300 oryginalnych prac doświadczalnych i około 70 artykułów przeglądowych i rozdziałów w książkach. Należy do wielu światowych towarzystw naukowych. W latach 2001–2006 koordynował projekt europejski European Network of Excellence on Alternative Splicing (EURASNET), w którym współpracowało ze sobą 40 grup badawczych, w tym dwie grupy z UAM. Uczestnictwo w tym projekcie pomogło uczynić z Instytutu Biologii Molekularnej i Biotechnologii UAM jednostkę dobrze rozpoznawaną na całym świecie.

Kalendarium

28 stycznia 2019 r. – Uchwała Senatu na wniosek Rady Wydziału Biologii;

Promotor: prof. Artur Jarmołowski; recenzenci: prof. Zofia Szweykowska-Kulińska (UAM); prof. Witold Filipowicz (Friedrich Miescher Institute for Biomedical Research), prof. Andrzej Dziembowski (Instytut Biochemii i Biofizyki PAN), prof. Magda Konarska (UW)

18 października 2019 r. – Promocja

Alfabetyczny spis doktorów honoris causa UAM

Abraham Władysław (1860–1941)
Ajdukiewicz Kazimierz (1890–1963)
Alberti Gerd (1943–2016)
Aleksiejew Michaił Pawłowicz (1896–1981)
Andrew Edward Raymond (1921–2001)
Aretin Karl Otmar (1923–2014)
Asselineau Roger (1915–2002)
Balzer Oswald (1858–1933)
Banachiewicz Tadeusz (1882–1954)
Beier Fryderyk Karol (1926–1997)
Biskup Marian (1922–2012)
Blagojević Borislav (1911–1985)
Bollobás Béla (ur. 1943)
Bouvier-Ajam Maurice (1914–1984)
Brook Peter (ur. 1925)
Brossi Arnold (1923–2011)
Buddensieg Hermann (1893–1976)
Carstensen Broder (1926–1992)
Castellan Georges (1920–2014)
Cheong Byung-Kwon (ur. 1948)
Chotkiewicz Władimir Ignatiewicz (1913–1982)
Chrzanowski Ignacy (1866–1940)
Chybiński Adolf (1880–1952)
Coetzee John Maxwell (ur. 1940)
Czekanowski Jan (1882–1965)
Dausés Manfred Albert (1944–2016)
Dmowski Roman (1864–1939)
Dolbier William (ur. 1939)

Dressler Wolfgang Ulrich (ur. 1939)
Durković-Jakšić Ljubomir (1907–1997)
Dziewoński Kazimierz (1910–1994)
Ebel Jean-Pierre (1920–1992)
Enkvist Nils Erik (1925–2009)
Erdős Paul (1913–1996)
Fabre Jean (1904–1975)
Falk Knut Olof (1906–1990)
Fedorowski Jerzy (ur. 1934)
Fieguth Rolf (ur. 1941)
Foch Ferdinand (1851–1929)
Galon Rajmund (1906–1986)
Gieysztor Aleksander (1916–1999)
Głowiński Michał (ur. 1934)
Gore Albert Arnold (ur. 1948)
Grass Günter (1927–2015)
Grocholewski Zenon (1934–2020)
Grubbs Robert Howard (ur. 1942)
Guriewicz Aron Jakowlewicz (1924–2006)
Hartwig Julia (1921–2017)
Hensel Witold (1917–2008)
Herling-Grudziński Gustaw (1919–2000)
Hirsch Hans Joachim (1929–2011)
Honecker Margot (1927–2016)
Hoppe Gunnar (1914–2005)
House Edward Mandell (1858–1938)
Hłakowiczówna Kazimiera (1888–1983)
Jahn Alfred (1915–1999)
Jahr Ernst Håkon (ur. 1948)
Jan Paweł II (1920–2005)
Janik Jerzy (1927–2012)
Jobert Ambroise (1904–1988)
Joerden Jan C. (ur. 1953)
Jones Richard Norman (1913–2001)
Jurczak Janusz (ur. 1941)
Kallenbach Józef (1861–1929)

Katritzky Alan Roy (1928–2014)
Khorana Har Gobind (1922–2011)
Kiparsky Valentin (1904–1983)
Kołos Włodzimierz (1928–1996)
Kostrzewski Józef (1885–1969)
Kotula Tadeusz (1923–2007)
Kretowicz Wacław Leonowicz (1907–1993)
Kuraszkiewicz Władysław (1905–1997)
Lasok Dominik (1921–2000)
Leonard Nelson Jordan (1916–2006)
Lührmann Reinhard (ur. 1949)
Łanowski Jerzy (1919–2000)
Łowmiański Henryk (1898–1984)
Łukomski Stanisław (1874–1948)
Machnienko Aleksander Charitonowicz (1925–1972)
Maliński Tadeusz (ur. 1946)
Malsburg Karol (1856–1942)
Marion Leo (1899–1979)
Matyjaszewski Krzysztof (ur. 1950)
Maxwell Ian Robert (1923–1991)
McIntosh Angus (1914–2005)
Mikułowski-Pomorski Józef (1868–1935)
Moore Brian Cecil Joseph (ur. 1946)
Mościcki Ignacy (1867–1946)
Müller-Wille Michael (1938–2019)
Nijkamp Peter (ur. 1946)
Nowak-Jeziorański Jan (1914–2005)
Ohanowicz Alfred (1888–1984)
Olesch Reinhold (1910–1990)
Okładnikow Aleksiej Pawłowicz (1908–1981)
Orlicz Władysław (1903–1990)
Paczoski Józef (1864–1942)
Paderewski Ignacy Jan (1860–1941)
Pajewski Janusz (1907–2003)
Pecora Robert (ur. 1938)
Pełczyński Aleksander (1932–2012)

Penderecki Krzysztof (1933–2020)
Piekara Arkadiusz (1904–1989)
Piłsudski Józef (1867–1935)
Pollak Roman (1886–1972)
Porębowicz Edward (1862–1937)
Quirk Randolph (1920–2017)
Rao Calyampudi Radhakrishna (ur. 1920)
Rivoli Józef (1838–1926)
Robinson Mary (ur. 1944 r.)
Romer Eugeniusz (1871–1954)
Rozmaryn Stefan (1908–1969)
Rozwadowski Jan Michał (1867–1935)
Rudnicki Mikołaj (1881–1978)
Samsonowicz Henryk (ur. 1930)
Schinzel Andrzej (ur. 1937)
Sisler Harry (1917–2006)
Skłodowska-Curie Maria (1867–1934)
Solana Javier (ur. 1942 r.)
Spiess Hans Wolfgang (ur. 1942)
Staemmler Klaus (1921–1999)
Steinhaus Hugo (1887–1972)
Strelau Jan (1931–2020)
Stuligrosz Stefan (1920–2012)
Suszko Jerzy (1889–1972)
Szczeniowski Szczepan (1898–1979)
Szymborska Wisława (1923–2012)
Święcicki Heliodor (1854–1923)
Tillmann Heinz (1917–1991)
Trąpczyński Witold (1909–1982)
Twardowski Kazimierz (1866–1938)
Tymieniecki Kazimierz (1887–1968)
Urbańczyk Stanisław (1909–2001)
Winter Werner (1923–2010)
Wolf Friedrich (1920–1986)
Viereck Wolfgang (1937–2018)
Zaremba Stanisław (1863–1942)

Zernack Klaus (1931–2017)
Zieliński Tadeusz (1859–1944)
Znamierowski Czesław (1888–1967)
Zubrzycki Jerzy (1920–2009)
Zwiśłocki Józef (1922–2018)

Bibliografia

I. Źródła

1. Archiwalia

Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Doktoraty honoris causa UAM

Protokoły posiedzeń Senatu UAM

Rektorat UAM

Album doktorów honorowych

2. Źródła drukowane

Albert Arnold Gore: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 11 XII 2008, Poznań 2008.

Alexander Pelczyński: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 20 V 2005, Poznań 2005.

Andreas Schinzel: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis, 1 III 2012, Poznań 2012.

Béla Bollobás: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis, Poznań 2013.

Brian C. J. Moore: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (9 XI 2015), Poznań 2015.

Gerd Alberti: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis, 20 V 2009, Poznań 2009.

Georgius Andreas Fedorowski: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 23 XI 2009, Poznań 2009.

Henricus Samsonowicz: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (15.X.2014), Poznań 2014.

- Iohannes Maxwell Coetzee: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis, 9 VII 2012, Poznań 2012.*
- Iulia Hartwig: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (2 II 2015), Poznań 2015.*
- Johannes C. Joerden: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (20 II 2015, Poznań 2015.*
- Johannes Strelau: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis, 24 XI 2006, Poznań 2006.*
- Kotula T., Starożytność wiecznie żywa, Poznań 2007*
- Manfredo Alberto Dausés: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 24 I 2003, Poznań 2008.*
- Michael Głowiński: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis, Poznań 2002.*
- Peter Brook: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 6 III 2005, Poznań 2005.*
- Petrus Nijkamp: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (19 I 2015), Poznań 2015.*
- Reinhardus Lührmann: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (18 X 2019), Poznań 2019.*
- Robert Howard Grubbs: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 21 XI 2009, Poznań 2009.*
- Robertus Pecora: doktor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 30 III 2006, Poznań 2006.*
- Rolphus Fieguth: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (23 X 2017), Poznań 2017.*
- Thaddaeus Kotula: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 13 III 2007, Poznań 2007.*
- Thaddaeus Maliński: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis (3 VI 2014), Poznań 2014.*
- Twardowski K., O dostojęństwie Uniwersytetu, wyd. II, Poznań 2011*
- Wolfgang Ulrich Dressler: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis, Poznań 2015.*
- Zenon Grocholewski: doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 7 V 2004, Poznań 2004.*

3. Źródła ikonograficzne

Biuro Prasowe UAM
Zbiory redakcji „Życia Uniwersyteckiego”
Zbiory prywatne Przemysława Wojtaszczyka

II. Opracowania wykorzystane

- Augustin M., *Marie Curie: une femme dans son siècle*, Paris 2017.
- Dzieje nauk geograficznych i geologicznych na Uniwersytecie w Poznaniu*, T. 1, *Historia*; T. 2, *Biografie*, pod red. M. Marciniaka, Poznań 2012.
- Dzieje Uniwersytetu w Poznaniu w latach 1945–2019*, pod red. S. Jankowiaka i T. Schramma, Poznań 2019.
- Głowiński M., Wołowicz G., *Czas nieprzewidywany. Długa rozprawa bez pana, wójta i plebana. Rozmowa-rzeka*, Warszawa 2018.
- Kannemeyer J. C., *J. M. Coetzee: a life in writing*, Melbourne 2012.
- Legeżyńska A., *Julia Hartwig: wdzięczność*, Łódź 2017.
- Luminarze nauki Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1919–2019*, pod red. Z. Pilarczyka, Poznań 2019.
- Poczet rektorów Almae Matris Posnaniensis*, pod red. T. Schramma, Poznań 2016.
- Profesor Jerzy A. Janik 1927–2012. Uczony – myśliciel – mistrz. Materiały z sesji w dniu 12 kwietnia 2013, poświęconej pamięci Profesora w pierwszą rocznicę Jego śmierci*, pod red. A. Fulińskiego, K. Maślanki, Kraków 2015.
- Sowa A., *Henryk Samsonowicz, świadek epoki: wywiad rzeka*, Warszawa 2009.
- Steffoff R., *Al Gore: Fighting for a Greener Planet*, Minneapolis 2009.
- Weigel G., *Świadek nadziei. Biografia papieża Jana Pawła II*, Kraków 2009.
- Współcześni uczeni polscy. Słownik biograficzny*, t. 1–4, Warszawa 1999–2002.
- Wyostrzyć wzrok. J. M. Coetzee: sztuka, świat, polityka*, pod red. A. R. Burzyńskiej i W. Rapiora, Poznań 2012.
- Ziejka F., *Jan Paweł II i polski świat akademicki*, Kraków 2014.
- Ziółkowski G., *Teatr Bezpośredni Petera Brooka*, Gdańsk 2000.

Wykaz skrótów

AGH	– Akademia Górniczo-Hutnicza
AK	– Armia Krajowa
KUL	– Katolicki Uniwersytet Lubelski
PAN	– Polska Akademia Nauk
PAT	– Papieska Akademia Teologiczna
PAU	– Polska Akademia Umiejętności
SGGW	– Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
UAM	– Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
UE	– Uniwersytet Ekonomiczny
UG	– Uniwersytet Gdański
UJ	– Uniwersytet Jagielloński
UKSW	– Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
UŁ	– Uniwersytet Łódzki
UMCS	– Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
UMK	– Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika
USz	– Uniwersytet Szczeciński
UW	– Uniwersytet Warszawski
UWr	– Uniwersytet Wrocławski

Indeks nazwisk

Abraham Władysław, 121
Abramowska Janina, 28
Ajdukiewicz Kazimierz, 121
Alberti Gerd, 61, 121
Aleksiejew Michaił Pawłowicz, 121
Andrew Edward Raymond, 121
Apollinaire Guillaume, 98
Aragon Louis, 95
Aretin Karl Otmar, 121
Asselineau Roger, 121
Augustin Marion, 13
Augustyn z Hippony, 89

Bakula Bogusław, 71
Balzer Oswald, 121
Banach Stefan, 45
Banachiewicz Tadeusz, 121
Banu Georges, 42
Baraniak Antoni, 37
Barańczak Stanisław, 71
Barba Eugenio, 12
Barrault Jean Louis, 42
Basbøll Hans, 103
Battiste Merle, 63
Baudelaire Charles, 98
Beier Fryderyk Karol, 121
Benedykt XVI (Joseph Ratzinger), 23
Berne Bruce, 47
Białynicki-Birula Andrzej, 73
Bielska Beata, 18
Biernat Stanisław, 34
Biliński Szczepan, 61
Biskup Marian, 121
Blagojević Borislav, 121
Błaszak Czesław, 61

Błażejowski Jerzy, 110
Bojarski Marek, 101
Bollobás Béla, 17, 79, 121
Bortkiewicz Paweł, 39
Bouvier-Ajam Maurice, 121
Brecht Bertold, 42
Brook Peter, 12, 13, 41, 121
Brossi Arnold, 121
Brzeziński Jerzy, 49
Buchholtz Mirosława, 76
Buddensieg Hermann, 121
Burewicz Andrzej, 85
Byung-Kwon Cheong, 12, 17, 71, 121

Carstensen Broder, 121
Castellan Georges, 121
Cendrars Blaise, 95
Chotkiewicz Władimir Ignatiewicz, 121
Chrzanowski Ignacy, 121
Chybiński Adolf, 121
Ciesielski Zbigniew, 45, 80
Clinton Bill, 55
Coetzee John Maxwell, 11, 12, 17, 75–77, 121
Coons Lewis, 61
Craig Edward Gordon, 42
Czekala Mateusz, 19
Czekanowski Jan, 121
Czermińska Małgorzata, 97

Dausen Manfred Alfred, 33–35, 121
Dąbrowa Edward, 52
Dejmek Kazimierz, 12
Descartes René, 92
Dmowski Roman, 121
Dobosz Józef, 88

Dolbier William, 121
Doliński Dariusz, 49
Domański Ryszard, 92
Drabowicz Józef, 117
Dressler Wolfgang Ulrich, 103, 122
Drewnowski Lech, 45
Dubas Andrzej, 17
Duras Marguerite, 41
Durković-Jakšić Ljubomir, 122
Dutkiewicz Edward, 85
Dziembowski Andrzej, 119
Dziewoński Kazimierz, 122
Dziubalska-Kołaczyk Katarzyna, 103

Ebel Jean-Pierre, 122
Einstein Albert, 92
Enkvist Nils Erik, 122
Erazm z Rotterdamu, 92
Erdős Paul, 79, 81, 122

Fabre Jean, 122
Falk Knut Olof, 122
Fedorowski Jerzy, 67, 122
Fiećko Jerzy, 114
Fieguth Rolf, 113–115, 122
Filipowicz Witold, 119
Fisiak Jacek, 103
Foch Ferdinand, 122
Franciszek (Jorge Mario Bergoglio), 21
Fukuyama Francis, 52

Galilei Galileusz, 92
Galon Rajmund, 122
Gawroński Jacek, 84, 117
Gay John, 41
Gelfand Izrael Moisiejewicz, 79
Gieysztor Aleksander, 122
Głowiński Michał, 18, 19, 27, 122
Golding William, 41
Gombrowicz Witold, 113
Gore Albert Arnold, 15, 17, 55, 122
Góra Jan, 15

Góralski Wojciech, 38
Grass Günter, 12, 122
Gref Aleksander, 18
Grobelny Ryszard, 15
Grochowski Zenon, 37, 122
Grotowski Jerzy, 12, 42, 43
Grubbs Robert Howard, 17, 63, 122
Guriewicz Aron Jakowlewicz, 122

Harasimiuk Marian, 68
Hartwig Julia, 12, 95–98, 122
Hensel Witold, 122
Herbert Zbigniew, 71, 113
Herling-Grudziński Gustaw, 12, 122
Hirsch Hans Joachim, 122
Hołyst Robert, 47
Honecker Margot, 122
Hoppe Gunnar, 122
House Edward Mandell, 122

Łukowiczówna Kazimiera, 122
Ingarden Roman, 113
Iwaniec Henryk, 73

Jackson Glenda, 41
Jacob Max, 95
Jaczynowska Maria, 52
Jahn Alfred, 122
Jahr Ernst Håkon, 122
Jan Paweł II (Karol Wojtyła), 7, 13, 14, 18, 21, 31, 37, 38, 122
Jan XXIII (Angelo Giuseppe Roncalli), 21
Janik Janina, 31
Janik Jerzy, 31, 122
Jarmołowski Artur, 119
Jarocki Jerzy, 12
Jasiński Tomasz, 88
Jazdzewski Krzysztof, 61
Jędraszewski Marek, 15, 38
Jobert Ambroise, 122
Joerden Jan C., 101, 122
Jones Richard Norman, 122

Józefiak Piotr, 19
Jurczak Janusz, 63, 65, 117, 122
Jurga Stefan, 14, 24, 110

Kaczorowski Jerzy, 73
Kaliszan Roman, 84
Kallenbach Józef, 122
Kaniewska Bogumiła, 95
Kantor Tadeusz, 42
Kapitańczyk Kazimierz, 85
Karoński Michał, 80
Katritzky Alan Roy, 123
Kępiński Marian, 34
Khorana Har Gobind, 123
Kiparsky Valentin, 123
Kochanowski Jan, 113
Kolendo Jerzy, 52
Kołos Włodzimierz, 123
Konarska Magda, 119
Konarski Adam, 25
Konarski Jerzy, 31
Koroniak Henryk, 65, 84, 111, 117
Kostrzewski Andrzej, 68
Kostrzewski Józef, 123
Koszel Bogdan, 59
Kotula Karol, 51
Kotula Tadeusz, 51, 52, 123
Kóczian Eva, 81
Krajka Wiesław, 76
Kraśiński Zygmunt, 113
Kretowicz Wacław Leonowicz, 123
Król Marian, 85
Kujawińska-Courtney Krystyna, 76
Kulczyk Grażyna, 15
Kulczyk Jan, 15
Kuraszkiewicz Władysław, 123
Kuźma Erazm, 28
Kwapien Stanisław, 45, 80
Kwias Zbigniew, 85

Langevin-Joliot Hélène, 13
Lasok Dominik, 123

Legeżyńska Anna, 97
Lehn Jean-Marie, 117
Leigh Vivien, 41
Leonard Nelson Jordan, 123
Lesicki Andrzej, 8, 15, 19
Leśmian Bolesław, 113
Lewandowski Ignacy, 11
Lorenc Stanisław, 15, 53
Lubrański Jan, 25
Lührmann Reinhard, 123
Lührmann Reinhard Georg, 119, 123
Luty Tadeusz, 31

Łanowski Jerzy, 123
Łapiński Zdzisław, 28
Łoś – Nowak Teresa, 56, 59
Łowmiański Henryk, 123
Łuczak Tomasz, 80
Łukomski Stanisław, 123

Machnienko Aleksander Charitonowicz, 123
Makarewicz Rufin, 106
Malinowski Józef, 19
Maliński Tadeusz, 83, 123
Malsburg Karol, 123
Mania Andrzej, 59
Marciniak Bronisław, 8, 12, 15, 19, 59, 85, 99, 107, 111
Marciniec Bogdan, 64, 65, 110
Marcinowski Ryszard, 68
Marion Leo, 123
Marlow Christopher
Matyjaszewski Krzysztof, 17, 64, 65, 109, 123
Maxwell Ian Robert, 123
Mazowiecki Tadeusz, 87
Mazur Stanisław, 45
McIntosh Angus, 123
Melanowicz Mikołaj, 71
Michałowski Roman, 88
Mickiewicz Adam, 113
Międzyrzecki Artur, 95, 96
Mik Cezary, 34

Mikołajczak Stefan Wojciech, 15
Mikułowski-Pomorski Józef, 123
Minta-Tworzowska Danuta, 53
Miodunka Władysław, 71
Mizerkiewicz Tomasz, 114
Moore Brian Cecil Joseph, 123
Moreau Jeanne, 41
Morycowa Elżbieta, 68
Mościcki Ignacy, 123
Mościcki Józef Kazimierz., 47
Mrozewicz Leszek, 52
Mrozek Sławomir, 71, 113
Müller-Wille Michael, 123

Narkiewicz Władysław, 73
Nawrocik Wojciech, 31
Nerval Gerard, 98
Nęcka Edward, 49
Nieukerken Arent van, 114
Niewodniczański Henryk, 31
Nijkamp Peter, 17, 19, 91, 123
Norwid Cyprian Kamil, 113
Nosal Czesław, 49
Nowak-Jeziorański Jan, 123

Ohanowicz Alfred, 123
Okładnikow Aleksiej Pawłowicz, 123
Olesch Reinhold, 123
Olivier Laurenc, 41
Olszewski Henryk, 101
Orczyk Józef, 59
Orlicz Władysław, 123
Osiński Zbigniew, 42

Paci Enzo, 98
Paczoski Józef, 123
Paderewski Ignacy Jan, 7, 123
Paetz Juliusz, 15
Pajewski Janusz, 123
Paszyc Stefan, 85
Patkowski Adam, 47
Pecora Robert, 47, 123

Pelczyński Aleksander, 45, 123
Penczek Stanisław, 110
Penderecki Krzysztof, 124
Piekara Arkadiusz, 124
Pieronek Tadeusz, 38
Pietraszuka Cezary, 65
Pietrusiewicz Kazimierz, 117
Piłsudski Józef, 124
Pokrzywniak Józef Tomasz, 42
Pollak Roman, 124
Porębowicz Edward, 124
Poszwiński Adam, 24
Prelog Vladimir, 117
Prus Bolesław, 113
Przybylski Ryszard Kazimierz, 97
Purcell Henry, 18

Quirk Randolph, 124

Rao Calyampudi Radhakrishna, 124
Ratajczak Waldemar, 92
Ratajczakowa Dobrochna, 42
Rimbaud Arthur, 95, 98
Rivoli Józef, 124
Robinson Mary, 124
Roethke Theodore, 98
Romer Eugeniusz, 124
Rozan Michelin, 41
Rozmaryn Stefan, 124
Rozwadowski Jan Michał, 124
Rudnicki Mikołaj, 124
Ryll-Nardzewski Czesław, 45

Samsonowicz Henryk, 87, 124
Sapieha Adam Stefan, 21
Schinzel Andrzej, 73, 124
Schulz Bruno, 113
Scofield Paul, 41
Sendlerowa Irena, 27
Sęk Aleksander, 107
Siemionow Maria, 17
Sienkiewicz Henryk, 71, 113

Sierpiński Wacław, 73
Sierpowski Stanisław, 19
Sikorska Liliana, 11, 76
Sisler Harry, 124
Siwińska Barbara, 85
Skłodowska-Curie Maria, 7, 124
Skubisz Ryszard, 34
Słonimski Antoni, 71
Słowacki Juliusz, 113
Solana Javier, 124
Solski Ludwik, 12
Somogyi Endre, 81
Spiess Hans Wolfgang, 17, 124
Staemmler Klaus, 124
Staff Leopold, 71
Stala Marian, 97
Stankowski Jan, 31
Stanula Przemysław, 19
Stefan Jurga, 15
Steinhaus Hugo, 124
Stochel Grażyna, 84
Strelau Jan, 49, 124
Stróżewski Władysław, 23
Strykiewicz Tadeusz, 92
Stuligrosz Stefan, 124
Suszko Jerzy, 124
Swieżawski Stefan, 23
Sykułski Jacek, 18
Szajna Józef, 12
Szczeniowski Szczepan, 124
Szlachta Jacek, 92
Szudy Józef, 47
Szwarc Andrzej, 101
Szwejkowska-Kulińska Zofia, 119
Szydzisz Krzysztof, 18
Szymborska Wisława, 12, 13, 71, 124

Święch Jerzy, 71
Święcicki Heliodor, 124

Tadeusiewicz Ryszard, 106
Tamm Stanisław, 15

Tillmann Heinz, 124
Tomaszkiewicz Teresa, 12
Trąmpczyński Witold, 124
Trojanowiczowa Zofia, 28
Trybuś Krzysztof, 114
Turski Łukasz, 106
Twardowski Kazimierz, 9, 124
Tymieniecki Kazimierz, 124

Ujvari Laszlo, 81
Urbańczyk Stanisław, 124

Verne Juliusz, 93
Viereck Wolfgang, 124

Wajda Andrzej, 12
Walczak Bogdan, 23, 25
Wang Jin-Shan, 109
Welles Orson, 41
Wiktor Andrzej, 61
Wilson Robert, 42
Winter Werner, 124
Witkiewicz Stanisław, 113
Wodak Ruth, 103
Wolf Friedrich, 124
Wolski Józef, 51
Wołodkiewicz Witold, 38
Woy-Wojciechowski Jerzy, 85
Wójcik Antoni, 107, 111
Wyrozumski Jerzy, 88

Yamanaka Keiichi, 101

Zaremba Stanisław, 124
Zernack Klaus, 125
Zieliński Tadeusz, 125
Ziomba Kwiryna 114
Znamierowski Czesław, 125
Zubrzycki Jerzy, 125
Zwiśłocki Józef, 125

WYDAWNICTWO NAUKOWE

WYDAWNICTWO NAUKOWE

UNIwersytetu im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

ul. A. Fredry 10, 61-701 Poznań

tel. 61 829 46 46

e-mail: wyd nauk@amu.edu.pl

www.press.amu.edu.pl